

WOODAN SÕÕSIRU

Tire teni ta ka Mõwisin gari yã yì sõõ u Isireliba wooda tubusiamõ. Ta maa ka sõm maamaakigii ni yã ni Yinni Gusunõ u kua be, win tõmbu Isireliban sõõ. U ka Isireliba arukawani bõkua, ma u bu kpara wõõ weeru gbaburu sõõ. U bu yakia ben yiberëban nõman di, ma u bu nõõ mwëenu kua. Ma u bu wooda wë ye ba koo mëm nõõwa ba n ka wãa. Ta maa sun Mõwisin gõõn gari sõõwa ka nge mē Yosue u kua ben kpara.

Tire ten kpunaa

1. *Ye Gusunõ* u gbia u kua ben sõn yaayasiabu, wiru 1n di sere wiru 4.
2. *Woodaban sõõsibu*, wiru 5n di sere wiru 26.
3. *Domanu* ka bõri, wiru 27n di sere wiru 30.
4. *Mõwisin kirõ dãaki*, wiru 31n di sere wiru 33.
5. *Mõwisi* u gu ma Yosue u sõmburu sua, wiru 34.

MÕWISIN SÕÕSI GBIKIRU

¹ Wee gari yi Mõwisi u Isireliba sõõwa sanam mē ba wãa Yuudenin sõõ yari yeru gia wõwa gaa sõõ, mi tem saara wãa, Sufun dedeeru, wuu sinin suunu sõõ, Parani ka Tofeli ka Labani ka Haserõtu ka Disahabu. ² À n kpa ka Seirin guurun swaa, saa Horebun guurun di, a ka turi Kadesi Baaneas, kaa sīwa sõõ wõkura tia. ³ Wõõ weeruse sõõ, mìn di Isireliba ba yarima Egibitin di, yen suru wõkura tiasen tõõ gbiikuru sõõra Mõwisi u Isireliba sõõwa kpuro ye Yinni Gusunõ u nēē, u bu sõõ. ⁴ Ya koorawa sanam mē Mõwisi u Sihoni, Amõreban sina boko wi u wãa Hesiboniõ kamia u kpa ma u da u Ogu, Basanin sina boko wi u wãa Edeē ka Atarõtuõ kamia.

⁵ Mõabuban temõ, Yuudenin sõõ yari yeru gia, miya Mõwisi u Isireliba Yinni Gusunõn woodaba sõõsibu torua.

Yinni Gusunõ u Isireliba wooda

wē bu ka doona Horebun di

⁶ Mōwisi u nē, Gusunõ besen Yinni u ka sun gari kua Horebun guurõ u nē, sa sina sa te guu ten gāarõ. ⁷ Ñ n men na, su seewo su swaa wõri su da guunun bera gia mi Amõreba ba wāa ka Kananin temõ Yuudenin tem tēeraõ ka guunu gia ka wõwõõ ka sõõ yēsan nõm dwaru gia ka nim wõkun goorõ ka Libaniõ sere n ka da Efaratin daarõ, ⁸ kpa su tem me mēeri domi u sun mu nõmu sãndiawa. U nē, su doo su mu mwa domi u nõõ mwēeru kua ka bõri u mu besen baababa Aburahamu ka Isaki ka Yakõbu wē, be ka ben bibun bweseru.

Mōwisi u wirugibu gõsa

⁹ Saa yē sõõ Yinni Gusunõ u nē, su doo su tem me mwa, nē Mōwisi na bēe sõõwa na nē, na ñ kpē n bēe sõbe nē turo. ¹⁰ Gusunõ besen Yinni u dera i marura ma i dabia nge wõllun kperi. ¹¹ Na kanamõ Gusunõ besen baababan Yinni u de i dabia i sosi kpa u bēe domaru kua nge me u bēe nõõ mwēeru kua. ¹² Adama i n yē ma na ñ kpē n bēe sõbe nē turo. ¹³ Ñ n men na, i tõmbu gõsio bēen bwese kera baayere sõõ be ba yēru ka bwisi mõ, ma ba bēere mõ tõmbu sõõ, kpa n bu ko bēen wirugibu. ¹⁴ Ma i man wisa i nē, ye na gerua mi, ya wã. ¹⁵ Ma i ka tõn be na bēen bwese kera baayeren di ma na bu sua na bu kua bēen wirugibu, gabu nõrõm nõrõm (1.000) wirugibu, gabu wunõm wunõm wirugibu, gabu weeraakuukuubun wirugibu, gabu maa wõku wõkubun wirugibu, ma na gabu sõma wē bu ka wirugii be kpara bēen bwese kera baayere sõõ. ¹⁶ Ma na wirugii be wooda wē na nē, ben mero bisibu bà n gari mõ ben tii tiine sõõ, ñ kun me, ka tõn tuko, bu bu swaa dakio kpa bu bu siria dee dee. ¹⁷ Bu ku tõmbun bēere mēeri bà n sirimõ. Bu bu swaa dakio, bwēebwēe ka damgii. Bu ku ben goo nasia domi ba koo siriwa ka Yinni Gusunõn yīsiru. Bà

n ka gari gɛɛ yinna yi yi bu s̄siem̄, bu ka yi na n̄n mi bu man s̄ kpa n yi w̄ɛri. ¹⁸ Nge m̄ya na bɛɛ s̄ɔ̄si saa ye s̄ɔ̄, ye i ko i ko kpuro.

Isireliban m̄m n̄ɔ̄bu sariru

¹⁹ Yen biru, Gusun̄ besen Yinni u sun n̄ɔ̄ k̄a ma sa seewa Horebun guurun di sa gbabu baka nanumgii te kpuro bukiana te i ȳɛ mi, ma sa kpa ka guunun swaa mi Am̄reba ba w̄a nge m̄ Gusun̄ besen Yinni u sun yiire. Ma sa tura Kad̄esi Baan̄ɛa. ²⁰ Miya na bɛɛ s̄ɔ̄wa na n̄ɛ, wee i tunuma Am̄reban guur̄ te Gusun̄ besen Yinni u koo sun w̄ɛ. ²¹ I m̄ɛrio wee, Gusun̄ besen Yinni u bɛɛ tem m̄ n̄mu beria. I seewo kpa i mu mwa nge m̄ wi, besen baababan Yinni u bɛɛ s̄ɔ̄wa. I ku berum ko. I de i n w̄ruḡru m̄.

²² Ma bɛɛ kpuro i na i man deema i n̄ɛ, su t̄mbu ḡri bu da bu tem m̄n saria m̄ɛri kpa bu wurama bu sun s̄ swaa ye sa ko kpe, ka wuu s̄n mi sa ko gbi su turi. ²³ B̄ɛn gari yi, yi man w̄re, ma na t̄mbu w̄kura yiru ḡsa b̄ɛn bwese k̄era baayere s̄ɔ̄ tia tia. ²⁴ Ma ba doona ba guunun bera gian swaa mwa ma ba tura sere ɛsikolin w̄waa. Mi kpurowa ba b̄su ba m̄ɛra. ²⁵ Ma ba tem m̄n d̄a binu s̄rima ba ka sun naawa. Ma ba n̄ɛ, tem m̄, mu gia s̄a m̄ Gusun̄ besen Yinni u sun w̄ɛm̄. ²⁶ Adama i n̄ Gusun̄ besen Yinnin gere m̄m n̄ɔ̄w̄ɛ, domi i yina i da. ²⁷ I n̄n seesiwa b̄ɛn kuu bekuruginu s̄ɔ̄ i n̄ɛ, ȳn s̄ u sun tusa, yen s̄na u sun yarama Egibitin di u ka sun Am̄reba n̄mu s̄ndia, bu sun kpeerasia. ²⁸ I n̄ɛ, mban s̄na i ko i da i bu w̄ri. B̄ɛgibu ba dera i mwia kpana domi ba n̄ɛ, t̄n be, ba sun dam kere, ba sun gunum kere, ba maa ben wusu gb̄aranu toosiwa n ka w̄llu girari. Yen biru, ba mam Anakin bibun bweseru wa mi, be ba ra n s̄a doogoba.

²⁹ Ma na bɛɛ wisa na n̄ɛ, i ku nanda, i ku maa ben berum ko. ³⁰ Gusun̄ besen Yinni u ko n sun gb̄iye kpa

win tii u sun sanna nge me u kua besen nḏni biru Egibitiḏ,
³¹ ka gbaburḏ. Been tii i wa ma u sun bḏki besen sanum
 sḏḏ nge me tḏnu u ra win bii bḏki sere sa ka tura mi sa
 dḏḏ. ³² Adama ka me, i ḏ Gusunḏ besen Yinni naane kue,
³³ baa me u ra n sun swaa gbiiye u ka sun ayeru sḏḏsi mi sa
 ko yḏra. Wḏkuru, u ra sun kparewa u n besen swaa yam
 bururasie ka dḏḏ yara, sḏḏ sḏḏ maa ka guru wii wuroru.

³⁴ Yinni Gusunḏ u been weeweenu nua, ma u mḏru kua
 u bḏrua u nee, ³⁵ baa been turo kun duḏ tem me sḏḏ, me
 mu gea sḏḏ mi, me u nḏḏ mwḏeru kua u besen baababa
 wḏ, ³⁶ ma n kun mḏ Kalebu, Yefunen bii. Wiya u koo mu
 wa. Wi ka win bibun bwesera u koo tem me wḏ me u bḏsu
 u mḏera mi, domi u win swḏe kpuro swiwa dee dee.

³⁷ Yinni Gusunḏ u maa ka man mḏru kua been sḏ, ma u
 nee, nen tii na ḏ maa duḏ tem me sḏḏ. ³⁸ Nen sḏm kowo
 Yosue, Nunin biiwa u koo du mi. Yen sḏ, n be nḏn dam
 kḏeyḏ, domi wiya u koo bee Isireliba kpura u ka bee tem
 me wḏ. ³⁹ Ma Yinni Gusunḏ u nee, bee, i nee, yiberḏba ba
 koo been bibu gurawa. Adama bii be, be ba ḏ gina gea ka
 kḏsa yḏ mi, beya ba koo du tem me sḏḏ ka Yosue sannu.
 Beya u koo tem me wḏ ba n mḏ. ⁴⁰ Yen sḏ, bee i gḏsiro kpa
 i da gbaburu gia nim wḏku ge ba mḏ Naa yarin bera gia.

⁴¹ Ma i man wisa i nee, i tora Yinni Gusunḏn mi. Adama
 tḏ, i ko da i tabu ko nge me wi, Gusunḏ besen Yinni u gerua.
 Ma i been tabu yḏnu sua i dḏḏ ka wḏbia i ka guunun bera
 gia tabu wḏri. ⁴² Ma Yinni Gusunḏ u man sḏḏwa u nee, n
 bee sḏḏwḏ n nee, i ku ra da i tabu ko. U ḏ wḏa ka bee. Yen
 sḏ, i ku da, domi ba koo bee kamia. ⁴³ Na bee ye sḏḏwa
 adama i yina i man swaa daki. I ḏ Yinni Gusunḏn gere
 mem nḏḏwe. Ma i gḏru bḏbia i da i tabu wḏri guunun bera
 gia. ⁴⁴ Saa yera Amḏre be ba wḏa bera mi, ba yarima ba
 bee kamia Seiriḏ, ma ba bee naa swi nge tii sere ba ka
 girari Horimaḏ. ⁴⁵ Ye i wurama, i Yinni Gusunḏ weeweenu
 koosi. Adama u ḏ bee swaa daki. ⁴⁶ Ma i sina n ka te Kadesi

Baaneaa.

2

¹ Yen biru ma sa gõsira sa da ka gbaburun swaa nim wõku ge ba mð Naa yarin bera gia nge me Yinni Gusunõ u gerua. Ma sa sirena Seirin guunõ n ka te.

Isireliba ba Edõmuba

ka Mõabuba ka Amõniban tem

bukiana

² Yinni Gusunõ u man sõõwa u nee, ³ wee sa sirena guunun bera mi gia n ka te. Su maa doo sõõ yõsan nõm geu gia. ⁴ U nee, n bee wooda yeni wõ n nee, i seewo i Seirin tem bewa mi been mero bisibu Esaun bibun bweseru ba wãa. Ba ko n been berum mõ, adama i n tii se, ⁵ i ku ra bu wõri. Domi u ñ bee ben tem wõemõ baa mèn nõõ i ko i naasu sõndi. Esaun bibun bwesera u Seirin guunun beran tem me wõ ba n mõ. ⁶ Dõa ni i ko i di ka sere maa nim me i ko i nõ, i ko i ye kpuro dwewa ben mi. ⁷ Domi Gusunõ besen Yinni u besen sõma kpuro domaru kua ma u sun kõsu sanam me sa gbabu baka te bukianamõ. U wãa ka besẽ sere n ka kua gisõ wõõ weeru. Sa ñ gãanu bie.

⁸ Ma sa Seirin tem bewa mi besen mero bisibu Esaun bibun bwesera wãa. Sa ñ maa tem teeran swaa mwe ye ya dõõ Elatio ka Esioni Gebeeõ. Ma sa gõsira sa Mõabun gbaburun swaa mwa. ⁹ Yinni Gusunõ u man sõõwa u nee, su ku Mõabuba nõõ kuuri, su ku bu tabu wõri, domi u ñ sun gãanu nõmu sõndiamme ben temõ. Lõtun bibun bwesera u Arin tem me wõ ba n mõ.

¹⁰ Yellu, Emibara ba wãa Arin tem me sõõ. Ba sõawa bwese te ta dam mõ. Ba dabi ba maa gunu nge Anakin bibun bweseru. ¹¹ Gabu ba tamaa ba sõawa Refaba nge me Anakiba ba sõa, adama Mõabuba ba ra bu sokuwa Emiba. ¹² Nge meya maa Horiba ba raa wãa Seirin temõ yellu. Ma Esaun bibun bweseru ba bu kpeerasia ma ba

sina mi, nge me beε Isireliba i kua tem me Yinni Gusunõ u beε wē sõõ.

¹³ Yen biru, Yinni Gusunõ u wooda wē u neε, su seewo su swaa wõri kpa su Seredin daaru tãbura. Ma sa tu tãbura. ¹⁴ Saa min di sa seewa Kadesi Baanean di sere sa ka Seredin daaru tãbura, n kuawa wõõ tena ka nõõba ita. Be ba raa sãa tabu kowobu sa ka seema ba ñ maa wãa nge me Yinni Gusunõ u raa gerua ka bõri. ¹⁵ Win tiiwa u bu nõma doke u kpeerasia.

¹⁶ Sanam me tabu kowo be kpuro ba gu ba kpa, ¹⁷ sanam me sõõra Yinni Gusunõ u man sõõwa u neε, ¹⁸ tē, su Mõabun tem nõõ bura yeru saro kpa su Arin tem bukiana, ¹⁹ su na Amõniban mi. Adama su ku bu nõõ kuuri, su ku maa ka bu tabu ko. Domi u ñ sun gãanu wēemõ ben tem me sõõ. Ba sãawa Lõtun bibun bweseru. Bera u maa tem me wē ba n mõ.

²⁰ Tem me, mu raa sãawa Refaban tem. Domi yellu Refabara ba raa wãa mi, be, be Amõniba ba ra soku Sansumiba. ²¹ Bwese te, ta dam mõ ma ba dabi. Ba gunuwa nge Anakiba. Adama Yinni Gusunõ u bu Amõniba nõma beria, ba bu gira ma ba sina mi. ²² Nge meya Yinni Gusunõ u Esaun bibun bweseru kua be ba wãa Seiriõ. U dera ba Horiba gira ma ba bu kpeerasia ba sina ben temõ sere ka gisõ. ²³ Kafitorigibu ba na saa ben tem di ba Afi be ba wãa baru kpaanõ n ka girari Gasõ kpeerasia ma ba sina ben wusõ.

²⁴ Yen biru, Yinni Gusunõ u neε, su seewo su swaa wõri kpa su Aanõõn daaru tãbura. Wee u koo sun Sihoni Amõre, Hesibonin sina boko nõmu beria ka win tem. U neε, su doo su nõn wõri kpa su ka nõn tabu ko. ²⁵ Saa gisõn di u koo de nandabu bu n wãa handunian bwesenu kpuro sõõ besen sõ. Bã n besen damu nua, kpa bu diiri berum sõ.

Ba Sihoni, Hesibonin

sina bokon tem wõri

²⁶ Saa Kedemätin di, na sãmõbu gõra Sihoni, sina bokon mi, kpa bu nùn bõri yendun gari sõ bu nɛɛ, ²⁷ u de su win tem bukiana. Swaa doowa sa ko n swii, sa ñ gam geramõ. ²⁸ Sa ko nùn dĩa ni sa ko di ka nim mɛ sa ko nɔn gobi kasia. U gesi de su win tem bukiana. ²⁹ Esaun bibun bweseru be ba wãa Seiriõ ka Mõabuba be ba wãa Arin temõ ba wura sa ben tem bukiana. U maa de su win tem bukiana su ka Yuudeni tõbura kpa su du tem mɛ Gusunõ besen Yinni u sun wẽ sõ. ³⁰ Adama Sihoni, Hesibonin sina boko u yina su sara ka win temõ. Domi Gusunõ besen Yinni u win gõru bõbiasia u sun nùn nõmu sãndia nge mɛ i waamõ gisõ. ³¹ Ma Yinni Gusunõ u man sõõwa u nɛɛ, n mɛerio u sun Sihoni ka win tem nõmu beria. Su nùn wõrio su tem mɛ mwa. ³² Ma Sihoni ka win tabu kowobu ba na ba sun tabu wõri Yahasiõ. ³³ Ma Gusunõ besen Yinni u sun nùn nõmu beria. Ma sa nùn kamia wi ka win bibu ka win tabu kowobu kpuro. ³⁴ Sa win wusu kpuro mwera sa kam koosia mam mam, ma sa tɔn durõbu ka tɔn kurõbu ka bibu kpuro kpeerasia, baa tɔn turo kun tiare. ³⁵ Ma sa ben yaa sabenu ka ben arumani ye sa gura ben wuu si sõ tii koosi. ³⁶ Saa Aroɛen di ye ya wãa Aanõõn daarun goorõ ka wuu ge ga wãa wõwaõ n ka da sere Galadiõ, wuu gaga kun kpĩa gu sun ma. Gusunõ besen Yinni u sun si kpuro nõmu beria. ³⁷ Adama sa ñ Amõniban tem babe ka tem mɛ mu wãa Yabõkun daarun goorõ ka wuu si su wãa guunõ ka sere mi Gusunõ besen Yinni u sun yinari su wõri.

Ba Ogu, Basanin sina bokon

tem mwa

3

¹ Yen biru, sa tem tureru yõõwa sa da Basaniõ. Ma Ogu, Basanin sina boko ka win tabu kowobu ba na ba sun tabu wõri Edɛɛ. ² Ma Yinni Gusunõ u man sõõwa u nɛɛ, su ku Ogu win berum ko domi u koo sun nùn nõmu beria, wi ka

win tabu kowobu ka win tem kpuro. Sa ko nùn kuawa nge me sa Sihoni, Amõreban sina boko kua, wi u wãa Hesiboniõ. ³ Ma Gusunõ besen Yinni u sun Ogu, Basanin sina boko nõmu beria ka win tabu kowobu kpuro. Sa bu kamia sa kpeerasia, baa tøn turo sa ñ deri. ⁴ Sa win wusu kpuro mwẽera, baa teu ga ñ kpã gu sun ma. Siya wusu wata ye ya wãa Aagõbun temõ Basaniõ. Ogun tema sere mi. ⁵ Wuu si kpuro su gbãranu mowa ni nu gunu, ma ba nu gambo sisugii kua ba ra ka kenẽ. Wusu maa wãa su dabi mi, si ba ñ gbãranu toosi. ⁶ Sa si kpuro mwẽera ma sa tøn durõbu ka tøn kurõbu ka bibu kpuro kpeerasia nge me sa Sihoni, Hesibonin sina boko kua. ⁷ Ma sa wuu sin yaa sabenu ka sin arumani gura sa tii yiiya.

Ba Galadin tem bõnu kua

⁸ Nge meya sa ka Amõreban sinambu yiru yen tem mwa Yuudenin sõõ yari yeru gia saa Aanõõn daarun di n ka da Hẽemõõn guurõ. ⁹ Sidonigibu ba ra Hẽemõõn guu te sokuwa Sirioni, kpa Amõreba bu maa tu soku Seniri. ¹⁰ Sa Basanin sina boko Ogun wusu kpuro tabu di. Siya wuu si su wãa gunguru wõllõ ka Galadin temõ ka Basanin tem me kpuro sõõ n ka girari Salikaõ ka Edẽẽõ. ¹¹ N deema Refaban bweseru sõõ, Ogu, Basanin sina boko, wi turowa u raa tie. Kpakoro sisugiru sõõra ba win goru doke. Kpakoro te, ta wãa Amõniban wuu maro Rabaaõ. Ten dẽẽbu sõõawa gõm soonu nõõba nne. Ma ten yasum sõõ gõm soonu nne.

¹² Saa ye sõõra na Rubenin bweseru ka Gadin bweseru tem me wẽ me mu wãa Aanõõn bera gia Aroẽen sõõ yẽsan nõm geu gia ka wuu si su wãa Galadin guunun bee tia. ¹³ Ma na Manasen bweserun bõnu Galadin tem sukum me mu tie wẽ ka Basanin tem mi Ogu u raa bandu dii. N deema Aagõbun tem ka Basanin tem meya ba ra maa soku Refaban tem. ¹⁴ Yairi, Manasen bii, u Aagõbun tem

kpuro mwa n ka da Gesuriba ka Maakatigibun tem nõ bura yerõ. Ma u wuu si su wãa tem me sõi soka Yairin wusu nge me ba su sokumõ sere ka gisõn gisõ. ¹⁵ Ma na Makiri Galadin tem wẽ. ¹⁶ Ma na Rubenin bweseru ka Gadin bweseru Galadin tem bee tia wẽ n ka da Aanõõn daarõ sere ka Yabõkun daarõ. Aanõõn daara ta sãa tem men nõ bura yeru sõõ yẽsan nõm dwaru gia, ma Yabõkun daaru ta maa bu buranẽ ka Amõniba. ¹⁷ Ben tem meya mu wãa Yuudenin wõwaw, saa Genesaretin daa burerun di n ka da nim wõku bõruguuõ. Ma mu da sere ka Pisigan guurõ sõõ yari yeru gia.

¹⁸ Saa ye sõi, ma na beẽ wooda yeni wẽ na nee, tẽ, wee Gusunõ besen Yinni u beẽ tem me wẽ i n mõ. Tẽ, beẽ tabu kowobu kpuro, i beẽ tabu yãnu suo kpa i Yuudeni tõbura ka beẽgibu Isireliba sannu. ¹⁹ Beẽn kurõbu ka beẽn bibu ka beẽn yaa sabe ni tõnawa i ko i deri wuu si na beẽ wẽ sõi. ²⁰ I beẽn mero bisibu somiõ sere Gusunõ besen Yinni u ka bu swii ben temõ nge me u beẽ kua, kpa bu sina tem me sõi me u koo bu wẽ Yuudenin sõõ kpee yeru gia. Saa ye sõõra i ko i wura beẽn temõ me na beẽ wẽ.

²¹ Ma na Yosue wooda yeni wẽ na nee, win nõni yi wa ye Gusunõ besen Yinni u sinambu yiru ye kua. Nge meya u koo maa sinambu kpuro kua be u koo ka tabu ko sanam me i Yuudeni tõbura. ²² I ku bu nasia, domi Gusunõ besen Yinni u koo beẽ sanna.

Mõwisi u nõ duõ

Kananin temõ

²³ Saa ye sõi, na Yinni Gusunõ suuru kana na nee, ²⁴ Gusunõ nen Yinni, a ne wunen sõm kowo wunen kpõaru ka wunen dam bakam kookoo gbiikisu sõõsi. Yinni goo sari wõllõ ka temõ wi u koo kpĩ u ko ye a ra ko. ²⁵ A de n Yuudeni tõbura kpa n tem buram me wa guru giõ mi guu buranu wãa ka maa Libani.

²⁶ Adama Yinni Gusunõ u ka man mǝru kua bɛɛn sǝ ma u yina u nɛn kanaru nǝ. U nɛɛ, ya tura mɛ. N ku maa nùn yen gari sǝ. ²⁷ U nɛɛ, n yǝwǝ Pisigan guurun wii kpiirǝ kpa n nǝni seeya n mɛeri sǝw yɛsan nǝm geu gia ka sǝw yɛsan nǝm dwaru gia ka sǝw kpee yeru gia ka sere maa sǝw yari yeru gia. Adama na ñ Yuudeni tǝburamǝ. ²⁸ U nɛɛ, n Yosue bwisi kɛɛyǝ kpa n nùn dam kɛ, n de u n wǝrugǝru mǝ. Domi wiya u koo Yuudeni tǝbura kpa u Isireliba kpara u ka bu tem mɛ wɛ mɛ kon wa mi.

²⁹ Ma sa sina wǝwa mi, Bɛti Peorin deedeeru.

I Yinni Gusunǝn wooda

mɛm nǝwǝ

4

¹ Tɛ, bɛɛ Isireliba, i yiirebu ka woodaba swaa dakio be na bɛɛ wɛɛmǝ. I ye mɛm nǝwǝ kpa i wa i n wǝa, kpa i du tem mɛ sǝw, mɛ Gusunõ besen baababan Yinni u bɛɛ wɛ. ² I ko i win woodaba mɛm nǝwǝwawa nge mɛ na bɛɛ ye wɛ. I ku gǝanu ganu sosi ye sǝw, i ku maa gǝanu ganu kawa. ³ Bɛɛn nǝni yi wa ye Gusunõ besen Yinni u kua Baali Peorigiin sǝ. U tǝmbu kpeerasia kpuro bɛɛ sǝw be ba da ba nùn sǝwa. ⁴ Adama bɛɛ be i Gusunõ besen Yinni naane sǝa, bɛeya i wǝa wǝaru sǝw gisǝ.

⁵ Wee na bɛɛ yiirebu ka woodaba wɛ nge mɛ Gusunõ besen Yinni u man sǝwǝ n ko. I ko i ye mɛm nǝwǝwawa tem mɛ u koo bɛɛ wɛ sǝw. ⁶ ñ n ye mɛm nǝwǝa ma i ye swii dee dee, bwese ni nu tie nù n wooda ye nua, nu koo bɛɛ garisiwa yɛrobu ka bwisigibu, kpa nu nɛɛ, anna a bwese baka ten yɛru ka bwisi wa! ⁷ Sǝ n Gusunõ besen Yinni somiru kana u ra n ka sun wǝa saa kpuro. Bweseru gara wǝa baa ni nu kpǝaru bo sǝw, te ta Yinni mǝ nge mɛ? ⁸ Bweseru gara wǝa baa ni nu kpǝaru bo sǝw tèn yiirebu

ka ten woodaba ba sãa dee dee nge wooda be na beε wẽ gisɔ?

Isireliba ba yɔra

Yinni Gusunɔn wuswaaɔ

Horebun guurɔ

⁹ I n tii se kpa i ku duari been wãaru kpuro sɔɔ ye i wa ka nɔni. I ku maa de yu yari been gɔrun di. I ye been bibu ka maa been bibun bibu nɔɔsio.

¹⁰ I tɔɔ te yaqyo tɛ sɔɔ i da i yɔra Gusunɔ besen Yinnin wuswaaɔ Horebun guurɔ sanam me u man sɔɔwa u neε, n beε Isireliba kpuro mennama win mi, kpa u beε win woodaba sɔ, kpa i gia nge me i ko i ka nùn mem nɔɔwa been wãarun tɔru kpuro sɔɔ kpa i maa ye been bibu nɔɔsia. ¹¹ Ma i mennama i na i yɔra guu ten nuurɔ tèn min di dɔɔ buri yi yarimɔ yi wɔllu girari dɔɔ wiisu ka guru wii wuroru sɔɔ. ¹² Ma Yinni Gusunɔ u ka beε gari kua dɔɔ yara sɔɔn di. I win nɔɔ nua adama i n nùn wa. ¹³ U ka beε arukawani bɔkua u neε, i win wooda wɔkuru mem nɔɔwɔ te u yorua kpee besi yiru sɔɔ. ¹⁴ Saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔ u man yiire n beε wooda wẽ kpa i ye mem nɔɔwa tem me i ko i mwa sɔɔ.

Ba Isireliba kirɔ mɔ

bũu sãanun sɔ

¹⁵ Wee, i n Yinni Gusunɔn tii wa sanam me u ka beε gari kua dɔɔ yara sɔɔn di Horebun guurɔ. Yen sɔ, i n tii se, ¹⁶ i ku ra ka nùn torari i bwãarokunu ko ni nu ka tɔn durɔ weene n kùn me tɔn kurɔ, ¹⁷ n kùn me yaa ye ya sïimɔ tem sɔɔ, n kùn me gunɔ, ¹⁸ n kùn me yaa ye ya kabirimɔ temɔ, n kùn me swãa. ¹⁹ Ì n nɔni seeya wɔllɔ i ka sɔɔ ka suru ka kperi mɛeri ka kpuro ye ya wãa mi, i ku de yu beε gawa i ka yiira i ye sã. Yeba kpurowa Gusunɔ besen Yinni u handunian bwesenu kpuro deria nu n mɔ. ²⁰ Adama

bεε, u bεε nḥma nenua u yara Egibitigibun nḥni yi ba bεε sḏḥmḥn di kpa i n ka sḥa win tḥmbu nge mε i sḥa gisḥ.

²¹ Ma Gusunḥ besen Yinni u ka man mḥru kua bεen sḥ. U bḥrua u nεε, na ḥ Yuudeni tḥburamḥ, na ḥ maa duḥ tem gem mε sḥḥ, mε u koo bεε wḥ i n mḥ. ²² Miniwa kon kpuna n gbi. Na ḥ Yuudeni tḥburamḥ. Adama bεε, i ko ye tḥbura kpa i tem gem mε mwa i sina mi. ²³ I n tii sε kpa i ku duari arukawani ye Gusunḥ besen Yinni u ka bεε bḥkua. I ku ra tii bwḥarokunu kua ni nu ka gḥanu weenε ni u bεε yinari i ko. ²⁴ Domi Gusunḥ besen Yinni u sḥawa nge dḥḥ wi u ra kam koosie, u maa sḥa nisinugii.

²⁵ Ḥ n sina n ka tε tem mε Gusunḥ besen Yinni u bεε nḥḥ mweeru kua sḥḥ, ma i bibu ka debuminu wa, i ku ra nḥn torari i tii bwḥarokunu kua ni nu ka gḥanu weenε, i ku maa kḥsa gaa ko ye ya koo win mḥru seeya. ²⁶ Ḥ n tora ten bweseru kua, na bεε sḥḥmḥ na siremḥ gisḥ, wḥllu ka tem mu sḥa nen seeda ma i ko i gbiwa tem mε i ko i mwa mi sḥḥ Yuudenin guru giḥ. Bεen wḥaru ta ḥ dakaa dḥḥ. Ba koo bεε kpeerasiawa mam mam. ²⁷ Yinni Gusunḥ u koo de i n yarinεwa bwese tukunun suunu sḥḥ kpa i kun dabi yḥatem mi u dera i yoru dimḥ. ²⁸ Miya i ko i bḥnu sḥ ni tḥmba kua ka dḥa ḥ kun mε ka kpenu ni nu ku ra yam wa, nu ku ra gari nḥ, nu ku ra maa nuburu nḥ. ²⁹ Miya i ko i Gusunḥ besen Yinni kasu. Ḥ n nḥn kasu ka bεen gḥru kpuro, ka bεen bwḥra kpuro, i ko i nḥn wa. ³⁰ Ye na bεε sḥḥwa mi kpuro yḥ n koorā, ma i wḥa nḥni swḥaru sḥḥ, i ko i gḥsiramawa Gusunḥ besen Yinnin mi kpa i wure i nḥn mεm nḥḥwa. ³¹ Domi u sḥawa wḥnwḥndugii wi u kun bεε derimḥ. U ḥ bεε kpeerasiamḥ. U ḥ maa duarimḥ arukawani ye u ka bεen baababa bḥkua ka bḥri.

Isireliba ba kua seeda

³² I bwisikuo ye ya koorā yellu, ye ya koorā tεε tεebun di saa mḥn di Gusunḥ u tḥnu taka kua handunia sḥḥ. I

bwisikuo ye ya koorā handunian goonu nne kpuro sɔ̃. Gāa maamaakiginu ganu nu koore nge nini? I nɔ̃re ba gāanu gerure nge menī? ³³ Bweseru gara wāa te Yinni Gusunɔ̃ u ka gari koore dɔ̃ɔ yara sɔ̃n di nge bɛɛ ma ta wāa ta wasi? ³⁴ Yinni goo u win tɔ̃mbu wɔ̃rare ben yiberɛban nɔ̃man di ka win dam bakam, ka laakari mɛɛribu, ka yīrenu, ka sɔ̃m maamaakiginu, ka tabu, ka win dam ka gāa nanumginu nge mɛ Gusunɔ̃ besen Yinni u Egibitigibu kua bɛɛn wuswaɔ̃? ³⁵ Bɛɛya i kua seeda kpa i ka gia ma Gusunɔ̃ turowa u sāa Yinni. Goo maa sari nge wi. ³⁶ U dera i win nɔ̃ nua wɔ̃llun di u ka bɛɛ sɔ̃ɔsinu wɛ̃ kpa i ka nùn mem nɔ̃ɔwa. U maa dera i dɔ̃ɔ wa temɔ̃ ma u ka bɛɛ gari kua wi sɔ̃n di. ³⁷ U bɛɛn baababa kīa ma u bɛɛ gɔ̃sa bɛɛ be i sāa ben bibun bweseru. Yen sɔ̃na u bɛɛ yarama Egibitin di ka win dam bakam. ³⁸ U bɛɛ bwese tukunu gira ni nu bɛɛ dabiru ka dam kere ma u bɛɛ kpara u ka dua ben temɔ̃ u bɛɛ mu wɛ̃ nge mɛ i waamɔ̃ gisɔ̃. ³⁹ N̄ n men na, i bwisikuo gisɔ̃ kpa i n yɛ̃ ma Gusunɔ̃ turowa u sāa Yinni wɔ̃llɔ̃ ka temɔ̃. Goo maa sari nge wi. ⁴⁰ I win woodaba ka win yiirebu mem nɔ̃ɔwɔ̃ bi na bɛɛ wɛ̃ɛmɔ̃ gisɔ̃, kpa i wa i n bɔ̃ri yendu mɔ̃ bɛɛ ka bɛɛn bibun bweseru kpa bɛɛn wāaru tu dakaa da tem mɛ sɔ̃, mɛ Gusunɔ̃ besen Yinni u bɛɛ wɛ̃ɛmɔ̃.

*M*ɔ̃wisi u wusu ita gɔ̃sa

mi ba ko n da kpikiru de

⁴¹ Mɔ̃wisi u wusu ita gɔ̃sa Yuudenin sɔ̃ɔ yari yeru gia, ⁴² kpa su n sāa kpiki yenu. Wi u tɔ̃nu go ka samba, u n̄ daa ka yɛ̃ro mɔ̃ru neni, u ko n da kpikiru de mi, u ka win wāaru bere. ⁴³ Rubenin tem sɔ̃ɔ, u Beseri gɔ̃sa ye ya wāa gunguru wɔ̃llɔ̃ mi gāanu ku ra kpi. Gadin temɔ̃, u Ramɔ̃ti gɔ̃sa ye ya wāa Galadiɔ̃. Manasen tem sɔ̃ɔ, u Golani gɔ̃sa ye ya wāa Basanin temɔ̃.

MÕWISIN SÕÕSIRU YIRUSE

⁴⁴⁻⁴⁵ Mõwisi u Isireliba yiirebu ka woodaba ka sõõsinu wē sanam me ba yarima Egibitin di. ⁴⁶ Saa ye, ba wāa Yuudenin sõõ yari yeru gia wōwā, Beti Peorin deedeeru, Sihoni, Amõreban sina bokon temō wi u wāa Hesiboniō. Wiya Mõwisi ka Isireliba ba kamia sanam me ba yarima Egibitin di. ⁴⁷ Ma ba win tem mwa ka maa Ogu, Basanin sina bokon tem. Amõreban sinambu yiru ye, ba raa wāawa ba bandu dii Yuudenin guru giō sõõ yari yeru gia. ⁴⁸ Ben tem men nō bura yera dawa Aρεεθ, Aanōn daarun goorō sere n ka girari guu te ba mō Hεεmōwō te ba maa sokumō Siōni, ⁴⁹ ka tem me mu wāa Yuudenin wōwā sõõ yari yeru gia n ka girari nim wōku b̄ruguuō sere n ka da guu te ba mō Pisigan nuurō.

Wooda wōkuru

5

¹ Mõwisi u Isireliba kpuro sokusia ba menna ma u bu sõõwa u nεε, bεε Isireliba i wooda ka yiirebu swaa dakio i nō bi na bεε wēemō gisō. I bu nenuō kpa i bu mem nōwa mam mam. ² Gusunō besen Yinni u ka sun arukawani bōkua Horebun guurō. ³ N n̄ besen baababa tōna u ka ye bōkua, adama ka besen tiiwa besε be sa wāa sa wasi mini gisō. ⁴ Yinni Gusunō u ka bεε gari kua nōni ka nōni guuru wōllō saa dōō yara sōn di. ⁵ Saa ye sō, ma na yō bεε ka win suunu suunuka sō na ka bεε tusiamō ye u gerumō, domi i n̄ yōwe guu ten wōllō yèn sō i dōō win berum mō. U nεε, ⁶ wiya u sāa Gusunō besen Yinni. Wiya u sun yarama Egibitin di mi sa raa wāa sa yoru dimō. ⁷ U maa nεε, sa n̄ ko n maa Yinni goo mō wi baasi. ⁸ Su ku ra tii bwāaroku gagu kua ga n ka gāanu weene wōllō, n̄ kun me temō, n̄ kun me nim sō. ⁹ Su ku ra yiira su nu sā. Domi wi, Gusunō besen Yinni u sāawa nisinugii.

U ra baababan durum mæoru mwε ben bibun mi, be ba nùn tusan suunu sõe sere ka ben bibun bibõ. ¹⁰ Adama be ba nùn kī ma ba win woodaba mēm nõe wammε u ra ben bibun bweserun nørøm nørøm (1.000) wøn wõndu kue.

¹¹ Su ku ra wi, Gusunõ besen Yinnin yīsiru soku kam. Domi wi u win yīsiru soka kam, u koo yēro seeyasia.

¹² Su tõe wērarugiru mēm nõe wõ su tu bæere wē nge me wi, Gusunõ besen Yinni u sun yiire. ¹³ Sõe nõe ba tia sõe ra sa ko n da besen sõma kpuro ko. ¹⁴ Adama sõe nõe ba yiruseru ta sãawa Gusunõ besen Yinnin tõru tē sõe u wēra. Yen sõe, su ku ra sõmburu garu ko besε ka besen bibu ka besen sõm kowobu ka besen ketεba ka besen ketεkunu, besen yaa sabenu kpuro gesi, ka maa sõe wi u wãa besen yenuõ. Besε kpuro sa ko wērawa. ¹⁵ Su yaayo nge me sa raa yoru dimõ Egibitiõ, ma wi, Gusunõ besen Yinni u sun yarama min di ka win dam bakam. Yen sõna u sun yiire su tõe wērarugii te mēm nõe wa.

¹⁶ Su besen tundobu ka besen merobu bæere wēyõ nge me wi, Gusunõ besen Yinni u sun yiire kpa besen wãaru tu daka da kpa sa n bõri yendu mõe tem me u sun wē sõe.

¹⁷ Su ku ra tõnu go.

¹⁸ Su ku ra sakararu ko.

¹⁹ Su ku ra gbēni.

²⁰ Su ku ra goo gari mani.

²¹ Su ku ra besen tønusin kurõ binε ko, ñ kun me win diru, ñ kun me win gberu, ñ kun me win sõm kowo tøn durõ ñ kun me tøn kurõ, ñ kun me win ketε, ñ kun me win ketεku, win gãanu kpuro gesi.

²² Gari yiniwa Yinni Gusunõ u nõe sua guuru wõllo u besε win tõmbu kpuro sõe wa dõe yara sõe n di ka guru wii wuroru sõe n di ka guru wii sinumgirun di, u ñ gãanu sosi. Yen biru, u ye yorua kpee besu yiru sõe u man wē.

Mõwisi u sãawa Yinni Gusunõn gõro

²³ Sanam me i Yinni Gusunon nō ge nua guru wii sinumgiru sōn di, guuru wōllō tēn mi dōo u wāa, yera beēn bwese kerin wirugibu ka beēn guro gurobu ba na ne Mōwisi mi. ²⁴ Ma ba nee, wee Gusunō besen Yinni u bu win yikon girima ka win kpāaru sōosi. Ba win nō nua dōo yara sōn di. Gisō, ba wa ma Gusunō u ka tōmbu gari kua ma ba wāa ba ñ gu. ²⁵ Adama mban sōna ba koo de dōo boko wi, u bu di kpa bu gbi. Domi bà n Gusunon nō nōomō me, ba koo gbi. ²⁶ Wara u Yinni Gusunō wi u ra n wāan gari nōore dōo yara sōn di nge be, ma yēro u wāa u ñ gu. ²⁷ Yen sō, ne Mōwisi, n susio Gusunō besen Yinnin bōkuo kpa n swaa daki ye u gerua. Yen biru, kpa n bu ye nōosia. Ba koo ye nō, kpa bu ka ye sōmburu ko. ²⁸ Ma Yinni Gusunō u nua ye ba man sōowa. Ma u nee, ye ba gerua mi kpuro gari bureya. ²⁹ Bà n koo raa kpī bu nūn ben gōru wukia nge me, bu ka nūn beere wē kpa bu win woodaba mem nōowa, ba ko n daa bōri yendu mō be ka ben bibun bweseru sere ka baadommao. ³⁰ Yen sō tē, u nee, n doo n bu sō bu wuro ben kuu bekuruginō. ³¹ Adama u nee, ne, n sinō ka wi, kpa u man woodaba ka sōosinu ka yiirebu sō ye kon bu wē bu mem nōowa tem me u bu wēemō sōo.

³² Ma Mōwisi u maa bu sōowa u nee, i wooda be kpuro mem nōowō mam mam be Gusunō besen Yinni u beē wē. I ku ra gam gera be sōn di. ³³ I swaa ye swīiyō mam mam kpa beēn wāaru tu daka da kpa i n bōri yendu mō tem me wi, Gusunō besen Yinni u koo beē wē sōo.

I Gusunō beēn Yinni kīo

6

¹ Mōwisi u maa nee, wee wooda ka sōosi ni Gusunō besen Yinni u man yiire n beē wē i mem nōowa tem me i ko i mwa sōo. ² Nge meya i ko i ka Gusunō besen Yinni beere wē beēn wāaru tōru kpuro sōo kpa i win woodaba ka win yiirebu mem nōowa be na beē wēemō beē ka beēn bibu ka

bēen debuminu kpa bēen wāaru tu wa tu daka da. ³ Bēe Isireliba, i ko i ye swaa dakiwa kpa i ye mēm nōwa kpa i wa i n bəri yendu mō kpa i marura i dabia nge mē Gusunō besen baababan Yinni u sun sōwa sanam mē u sun tem nō mwēru kua mi tim ka bom mu kokumō.

⁴ Bēe Isireliba, i swaa dakio i nō. Gusunō besen Yinni turowa u sāa kpuron Yinni. ⁵ I nūn kīō ka bēen gōru kpuro ka bēen bwēra kpuro ka bēen dam kpuro. ⁶ Wooda be na bēe wēemō gisō, i de ba n wāa bēen gōruō. ⁷ I bēen bibu yen keu kuo kpa i n da ka bu yen gari ko yenuō ka swaā ì n wuu dōō ka saa ye i ko i kpuna ka saa ye i seewa. ⁸ I de ya n gbini bēen nōmāō ka bēen sirinō kpa i ku ra ka ye duari. ⁹ I ye yoruo bēen dian gambon kadiriba sōō ka wuun duu yerun kōnnōō.

Isireliba, i ku Gusunō

bēsen Yinni duari

¹⁰ Sanam mē Gusunō besen Yinni u koo bēe kpāra u ka da tem mē u koo bēe wē sōō, nge mē u besen baababa, Aburhamu ka Isaki ka Yakōbu nōō mwēru kua, i ko i wuu bakasu ka wuu burōsu wa si i ñ banē, ¹¹ ka yenu si su arumani bwese bweseka yiba ye i ñ kasu ka dōkōba be i ñ gba ka resēmba ka olifiba be i ñ duure. ¹² I ko i dīanu wa siki siki i n dimō. Adama i n tii sē kpa i ku ra Gusunō besen Yinni duari wi u sun yara Egibitin di mi sa yoru di. ¹³ I ko i nūn nasiawa kpa i n wi turon wāaru wāa. Win yīsira i ko i n da ka bōre. ¹⁴ I ku ra da i bwese tuku ni nu ka bēe sikerenen būnu sā. ¹⁵ Domi Gusunō besen Yinni u wāa besen suunu sōō. U sāawa nisinugii. Ñ n mēn na, i n tii sē. I ku ra win mōru seeya kpa u bēe kpeerasia handunia sōō. ¹⁶ I ku ra win dam mēeri i ka wa mē mu nē nge mē i kua sanam mē i wāa Masāō. ¹⁷ Adama i win woodaba ka win sōōsinu ka win yiire bi u bēe wē mēm nōwōō dee dee. ¹⁸⁻¹⁹ Ì n mō ye ya wā Yinni Gusunōn nōni sōō, i ko i bəri yendu

wa kpa i tem gem me mwa sanam me u been yibereba gira u kpa. Domi u besen baababa nɔɔ mwɛeru kua ka bɔri u neɛ, u koo bu mu wɛ.

²⁰ Sǎǎ teeru been bibu bā n beɛ bikia ba neɛ, mban sǎna Gusunɔ besen Yinni u beɛ wooda beni ka sǎǎsi nini ka yiire bini wɛ, ²¹ kpa i bu wisi i neɛ, sa raa sǎawa Egibiti sunɔn yobu Egibiti mi, ma Yinni Gusunɔ u sun yarama min di ka win dam bakam. ²² U sɔm maamaakiginu kua nu kpā besen nɔni biru. Niya u ka Egibitigii be, ka ben sina boko ka win yenugibu nɔni swāaru kpɛɛ. ²³ Ma u sun yarama min di u ka sun da tem me sɔɔ, me u besen baababa nɔɔ mwɛeru kua ka bɔri u neɛ, u koo bu wɛ. ²⁴ Gusunɔ besen Yinni u sun yiire u neɛ, su wooda be kpuro mem nɔɔwɔ, kpa su nùn beere wɛ. Saa yera bɔri yenda ko n sun wāsasi baadomma kpa u n sun kōsu nge me u mɔ gisɔ. ²⁵ Sà n wooda be kpuro mem nɔɔwa dee dee nge me u sun yiire, saa yera sa ko n sǎa gemgibu win wuswaaɔ.

Isireliba ba sǎawa

Yinni Gusunɔn tɔmbu

7

¹ Gusunɔ besen Yinni u koo de i du tem me i ko i mwa sɔɔ kpa u bwese dabi nini gira been wuswaan di. Niya, Hɛtiba ka Girigasiba ka Amɔreba ka Kananiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba. Nu sǎawa mi bwesenu nɔɔba yiru ni nu beɛ dabiru kere ma nu beɛ dam kere. ² U koo beɛ bu nɔmu beria kpa i bu kamia i kpeerasia. I ku ra ka bu arukawani bɔke, i ku ra maa ben wɔnwɔndu ko. ³ I ku ra ka bu nɔɔ tia ko i suana beɛ ka be. I ku ra been bii wɔndiaba ben bii aluwaasiba kɛ bu sua kurɔbu. I ku ra maa ben bii wɔndiaba kasu been bii aluwaasiba bu sua kurɔbu. ⁴ Domi ba koo de been bibu bu gera Yinni Gusunɔn swaan di bu ben bǔnu sǎ, kpa Yinni Gusunɔ u ka beɛ mɔru ko u beɛ kpeerasia mii mii. ⁵ Wee nge me i ko i bu kua. I ko

i ben bũu turanu suririwa, kpa i ben bwārokunu k̄osuku i d̄ōw men̄i. ⁶ Domi i s̄āawa bwese te Gusun̄o besen̄ Yinni u wuna nenem handunian bwese ni nu tie s̄ōn di, kpa i n ka s̄āa win t̄ombu.

Yinni Gusun̄o u s̄āawa

naanegii

⁷ N ñ m̄o yèn s̄ō i bwesenu kpuro dabiru kere Yinni Gusun̄o u ka b̄e arukawani b̄okua. B̄eya i mam piiburu bo bwesenu kpuro s̄ōw. ⁸ Adama Yinni Gusun̄o u b̄e k̄iwa ma u k̄i u win n̄ōw mw̄eru yibia te u b̄een baababa kua. Yen s̄ōna u b̄e yarama ka win dam bakam Egibiti sun̄on yorun di.

⁹ Yen s̄ō, i de i n ȳe ma Gusun̄o besen̄ Yinniwa u s̄āa Gusun̄o. U ra win arukawani nen̄e ka be ba win woodaba mem̄ n̄ōwamm̄e sere ka ben bibun bweserun n̄ōr̄om n̄ōr̄omw̄o (1.000). Be ba n̄un̄ k̄i, u ku ra bu t̄onu kandu kue. ¹⁰ Adama u ra be ba n̄un̄ tusa ben k̄ōsa k̄osiewa u bu kpeerasia yande. ¹¹ Yen s̄ō, i win woodaba ka win yiirebu ka win s̄ōsinu mem̄ n̄ōw̄o ni na b̄e w̄em̄o gis̄o, kpa i ka ye s̄omburu ko.

¹² Ì n wooda be swaa daki, ma i bu mem̄ n̄ōw̄a, u ko n arukawani ye neniwa mam mam ye u ka besen̄ baababa b̄okua ka b̄ōri. ¹³ U koo b̄e k̄iwa kpa u b̄e domaru kua u de i d̄abia. U koo b̄een bibu domaru kua ka d̄iā ni i duura ka d̄iā binnu ka d̄iā bii ni ba ra ka tam ko ka ni ba ra ka gum ko. U koo de b̄een naa ḡōsu ka b̄een ȳāa ḡōsu ka b̄een boo ḡōsu su kuura tem̄ m̄e s̄ōw, m̄e u n̄ōw mw̄eru kua ka b̄ōri u n̄e, u koo b̄een baababa w̄e. ¹⁴ U koo b̄e domaru kua n bwesenu kpuro kere. B̄e s̄ōw, t̄on dur̄o goo, ñ kun m̄e t̄on kur̄o goo kun m̄o w̄īro. M̄eya b̄een yaa saberu gara kun maa gimare m̄o. ¹⁵ Yinni Gusun̄o u koo de baranu nu ka b̄e tonda. I ȳe bara k̄ōsu ni u raa Egibitigibu sure. U ñ derim̄o ten garu tu b̄e deema. Adama be ba b̄e tusa, bera u koo nu sure.

¹⁶ I ko i bwesenu kpuro kpeerasiawa mam mam ni Yinni Gusunḏ u bεε nḏmu beria. I ku ra nin wḏnwḏndu ko, i ku ra maa nin bḏnu sḏ. Domi bḏu ni, nu ko n sḏawa yina bεen sḏ.

Yinni Gusunḏwa

u win tḏmbu kḏsu

¹⁷ Sḏrḏkudo i ko i gere bεen gḏruḏ i nεε, bwese ni, nu bεε dam kere. Amḏna i ko i ko i ka nu gira. ¹⁸ I ku nin berum ko. I yaayo ye Gusunḏ bεen Yinni u Egibitigibu kpuro ka ben sunḏ kua. ¹⁹ Bεen nḏni yi wa nḏni swḏḏa baka te u bu kpḔε ka sḏm maamaakigii ni u kua ka win dam bakam mε u sḏḏsi sanam mε u bεε yarama tem men di. Nge mεya u koo maa bwese ni kpuro kua nḏn berum i mḏ mi. ²⁰ U koo nu susu bakanu sure sere be ba kisira ba kuku yenu kasu bu ka kpeera mam mam. ²¹ I ku diiri bwese nin sḏ. Domi Gusunḏ bεen Yinni u ka bεε wḏḏa wi, wi u kpḏ ma u nanum mḏ. ²² U koo bεε bwese ni kpuro gira kpure kpure. I nḏ kpḔ i nu kpeerasia mii mii gbeeku yεε yi ku ka bεε yibusin sḏ. ²³ Gusunḏ bεen Yinni wi, u koo bεε bu nḏmu beria. U koo de bu duki su bεen wuswaan di sere bu ka kpeera mam mam. ²⁴ U koo bεε ben sinambu nḏmu beria kpa i de ben yḏsiru tu gbi handunia sḏḏ. Ben goo kun yḏramḏ bεen wuswaaḏ. I ko i bu kpeerasiawa kpuro. ²⁵ I ko i ben bwḏarokunu dḏḏ meniwa. I ku nin sii geesu ka nin wura ye ba nu sebusie bine ko i sua kpa yu ku raa ko bεen yina. Domi ya sḏawa disi wi, Gusunḏ bεen Yinnin mi. ²⁶ I ku ra bwḏaroku nin bweseru duusia bεen diaḏ. I n kua mε, i ko kam kowa ka ni sannu. I ko i nu bwḔra yariwa, i nu garisi disiginu. Domi nu koo kam kowa.

Yinni Gusunḏ u Isireliba

sεeyasia gbaburo

8

¹ I wooda be mem nḥwḥ be na beε wḗεmḥ gisḥ kpa beεn hunde yu daka da, kpa i marura i dabia, kpa i du tem me sḥ, me Yinni Gusunḥ u nḥ mwεεru kua ka bḥri u neε, u koo beεn baababa wḗ. ² I yaayo sanum bakam me Gusunḥ besen Yinni u dera sa sḗa gbaburḥ sere wḥḥ weeru. Ma u besen laakari mεera, u dera sa nḥni sḥḥra su ka tii kawa kpa u ka besen gḥrun bwisikunu gia, kpa u wa sḥ n ko win wooda mem nḥwan na, ḥ kun me su ye yina. ³ U dera sa nḥni sḥḥra sa wahala kua gḥḥrun sḥ, su ka tii kawa ma u sun manna wḗ, dḗa ni beε ka besen baababa sa ḥ daa yḗ. Nge meya u ka sun sḥḥsi ma tḥnu kun ko n wḗa dḗanu tḥnan sḥ ma n kun mḥ wi, Gusunḥn gere kpuron sḥ. ⁴ Wḥḥ weeru ye sḥ, besen yḗnu kun kpeere, besen naasu kun maa mḥsire. ⁵ I n yḗ ma Gusunḥ besen Yinni u sun nḥni dokewa nge me tḥnu u ra win bii nḥni doke. ⁶ I Gusunḥ besen Yinnin woodaba mem nḥwḥ i sḗ win swεε sḥ, kpa i nḥn nasia.

Kirḥ kḥkiribun sḥ

⁷ Gusunḥ besen Yinni u koo beε duusia tem gem sḥ, mi nim tori ka yerusu ka bwii dabira wḗa wḥwi sḥ ka guunḥ. ⁸ Alikama ka dobi ka dḗa bii ni ba mḥ resem ka figi ka gerenadi ya kpia tem me sḥ ma mu olifin gum ka tim yiba. ⁹ Tem me sḥ, i ko i dḗanu wa nu n kpḗ i di, i ḥ maa gḗanu ganun yḗaru mḥ. Men kpenu nu ko n sii wḥkusu mḥ, kpa men guunun sḥwḥ sii ganda n wḗa. ¹⁰ Sanam me i dḗanu wa i di i deba, i Gusunḥ besen Yinni siaro tem gem me u beε wḗn sḥ.

¹¹ I n tii ε kpa i ku ra Gusunḥ besen Yinni duari. I ku ra win woodaba ka win sḥḥsinu ka win yiirebu mem nḥbu yina be na beε wḗεmḥ gisḥ. ¹² I ko i dḗanu wa i di i debu kpa i dii geenu bani i n wḗa ni sḥ. ¹³ Beεn keteba ka beεn yḗanu ka beεn bonu nu koo marura nu dabia kpa beεn

sii geesu ka been wura ka been arumani bwese bweseka ye i mō yu kuura. ¹⁴ Saa ye sō, i n tii sē kpa i ku ra tii sua i Gusunō besen Yinni duari wi, wi u sun yarama Egibitin di, mi sa raa yoru dimō. ¹⁵ U dera sa sīa gbabu baka nanumgiru sō mi wē dēegii ka nii yi wāa, mi tem mu gberē, nim sari, ma u dera nim mu kokuma kperun di besen sō. ¹⁶ U sun manna wē gbaburu mi, sa di ye besen baababa ba ñ daa yē. Ma u dera sa nōni sōra su ka tii kawa kpa u ka besen laakari mēeri u sere sun gea kua. ¹⁷ I n tii sē kpa i ku ra gere i nē, beē hania ka beē tiin dama i ka arumani ye wa. ¹⁸ I yaayo ma Gusunō besen Yinniwa u beē dam wē i ka arumani ye wa. Ma u arukawani ye sire ye u ka besen baababa bōkua ka bōri nge mē i waamō gisō.

¹⁹⁻²⁰ Ì kun Gusunō besen Yinni mem nōwē, ma i nūn duari, i da i būnu yiiramme i sāmō, na beē sōmō na siremō gisō, i ko i kpeerawa nge mē u bwese ni kpeerasia besen wuswaaō.

Yinni Gusunō u Isireliba

durom kua

9

¹ Beē Isireliba, i swaa dakio i nō. Wee gisō, i ko i Yuudeni tōbura kpa i bwese bakanu gira ni nu beē dam kere, kpa i ben wuu bakasu mwa si ba gbāranu toosi nu gunu too. ² I Anakiba yē. Ba dam mō, ma ba gunu. I maa nōre ba ben gari gerumō ba mō, wara u koo kpī u yōra ben bweserun wuswaaō. ³ Wee i ko bu gira. Gisō i ko i gia ma Gusunō besen Yinnin tiiwa u ko n beē gbiiye nge dō wi u ra kpuro kam koosie. U koo de bu yarina beē wuswaan di u bu kpeerasia. I ko i bu gira kpa i bu kam koosia fuuku nge mē Yinni Gusunō u beē sōwa.

⁴ Sanam mē Gusunō besen Yinni u koo beē bu gira beē wuswaan di, i ku ra tii sua i nē, beē gean kobun sōna

Yinni Gusunō u bεε duusia tem mε sōō. Domi bwese nin kōsan kobun sōna u koo nu gira bεen wuswaan di. ⁵ N n̄ mō gea ye i m̄n̄ sōna i ko i ben tem mε mwa. Ben kōsan kobun sōna Gusunō besen Yinni u koo bu gira bεen wuswaan di, kpa win nōō mwεeru tu ka sirera te u besen baababa, Aburhamu ka Isaki ka Yakōbu kua ka bōri. ⁶ I n̄ yē ma n̄ n̄ mō bεen gean kobun sōna Gusunō besen Yinni u bεε tem gem mε wēemō i n̄ mō. Domi i sāawa bwese te ta ku ra mem nō.

Isireliba ba tora

⁷ I yaayo nge mε i Gusunō besen Yinnin mōru seeya gbaburō. Saa dōma tēn di i yarima Egibitin di sere i ka tunuma mini, i ra n̄ n̄n̄ seesimōwa.

⁸ I win mōru seeya guu te ba m̄ Horebuō, ma u ka bεε mōru kua u gōru doke u bεε kpeerasia. ⁹ Sanam mēya na yōōwa guuru wōllō n̄ ka woodan kpee besi mwa yì sōō arukawani ye Yinni Gusunō u ka bεε bōkua ya yorua. Na sinawa migum sōō sōō weeru ka wōkuru weeru, na n̄ di, na n̄ maa nōra.

¹⁰⁻¹¹ Sōō sōō weeru ka wōkuru wee ten biru, yera Yinni Gusunō u man kpee besi yiru ye wē, yì sōō win tii u woodaba kpuro yorua, be u bεε sōōwa dōō yara sōōn di sanam mε i menne guurun nuurō. Kpee besi yiya yì sōō ba arukawani yen wooda yorua. ¹² Ma u man sōōwa u nεε, n̄ seewo kpa n̄ sara fuuku fuuku. Domi bεε nen tōn be na yarama Egibitin di, i kōsa kua. I gera fuuku win swaan di ye u bεε sōōsi. I sisu yania i ka tii bwāaroku kua. ¹³ Ma u maa nεε, u wa ma i sāawa bwese te ta degangam mō. ¹⁴ N̄ be de u bεε kpeerasia, kpa u bεen yīsiru go handunia sōō, kpa u man ko bwese damgiru te ta koo bεε dabiru kera. ¹⁵ Ma na gōsirama na sarama guu ten min di, tēn wōllō dōō u wāa. Na kpee besi yiru ye neni yì sōō arukawanin wooda ya yorua. ¹⁶ Ma na mēera na deema

wee, i Gusunõ besen Yinni torariwa ka gem. I sisu yania i ka tii bwāroku kua ga ka naa buu weene. Geema, i gerawa fuuku fuuku win swaan di ye u beε sõõsi. ¹⁷ Ma na kpee besi yiru ye na neni mi menna na sura na kāsuka been wuswaa.

*M*õwisi u Yinni Gusunõ

somiru kana Isireliban sõ

¹⁸ Yen biru, na kpuna Yinni Gusunõn wuswaa sõ sõ weeru ka wõkuru weeru nge yellu, na ñ di, na ñ maa nõra been torarun sõ te i kua Yinni Gusunõn nõni sõ ma ta win mõru seeya. ¹⁹ Ma berum man mwa win mõru yen kpāarun sõ ye ya dera u kī u beε kpeerasia. Adama dõma te, u kpam nen kanaru mwa. ²⁰ Yinni Gusunõ u maa ka Aroni mõru kua too, ma u kī u nùn go. Adama na maa kanaru kua win sõ tõ te sõ. ²¹ Ma na bwāroku ge sua ge i kua ga ka naa buu weene mi, gèn sõ i tora, ma na gu kpēε dõ sõ. Na gu munia ga buuru kua nge tua ma na ye wisi nim bwerõ tèn nim mu saramamõ guurun di.

²² I maa Yinni Gusunõn mõru seeya Taberaõ ka Masõ ka Kiburõti Hatafaõ. ²³ Sanam me u beε gõra Kadesi Baaneõ u neε, i doo i tem me mwa me u beε wēemõ, i nùn seesiwa wi, wi u sãa Gusunõ been Yinni. I yina i been naane doke wi sõ. I ñ maa win gere mem nõwe. ²⁴ I ra n Yinni Gusunõ seesimõwa saa mìn di na beε yē.

²⁵ Ma na kpuna Yinni Gusunõn wuswaa na nùn kana sõ sõ weeru ka wõkuru weeru yèn sõ u neε, u koo beε kpeerasia. ²⁶ Ma na nùn kana na neε, Gusunõ nen Yinni, a ku wunen tõmbu kpeerasia be ba sãa wunen arumani, be, be a yakia wunen kpāarun saabu, ma a bu yarama Egibitin di ka wunen dam bakam. ²⁷ A wunen sõm kowobu, Aburahamu ka Isaki ka Yakõbu yaayo. A ku wunen tõmbun degangam ka ben nuku kõsuru ka ben toranu meeri, ²⁸ kpa tøn bèn tem di a bu yarama bu ku

raa gere bu nεε, wunε Yinni Gusunõ a ñ kpẽ a ka bu dawa tem mε a bu nõ mwεeru kua sõ. A ñ bu kīwa. Yen sõna a bu yarama a ka de bu gbi gbaburõ. ²⁹ N sere deema ba sõawa wunen tõmbu ka wunen arumani ma a bu yarama Egibitin di ka wunen dam bakam.

Yinni Gusunõ u suuru kua

10

¹ Saa ye sõ, Yinni Gusunõ u man sõõwa u nεε, n kpee besi yiru dākuo yi n ka yionõ weenε kpa n kpakororu ko ka dāa kpa n yõma win mi guuru wõllõ. ² U koo maa wooda be ba raa wāa kpee besi yi na kāsuka sõ yore kpee besi yini sõ, kpa n yi doke kpakororu sõ. ³ Ma na kpakoro te kua ka akasian dāa. Na kpee besi yiru ye dāka yi ka yionõ weenε. Ma na yõwa guu ten wõllõ na kpee besi yi neni. ⁴ Ma Yinni Gusunõ u wooda wõku te ta raa yorua kpee besi yionõ sõ yorua yini sõ, be u raa bεε sõõwa dõõ yara sõn di dõma te i ka menna guu ten nuurõ. Ma u man yi wẽ. ⁵ Ma na gõsirama na sarama guu ten wõllun di. Ma na kpee besi yi doke kpakoro te na kua mi sõ. Miya yi wāa nge mε Yinni Gusunõ u man yiire n ko.

⁶ Yen biru, bεε Isireliba sa doona Beerõtu Bεε Yakanin di sa da Mõserõ. Miya Aroni u kpuna u gu ma sa nùn sika mi. Ma win bii Eleasaa u kua yāku kowo win ayerõ. ⁷ Saa min di, ma sa da Gudugodõ. Saa Gudugodan di, ma sa da Yotibataõ, tem mi daru tori yiba. ⁸ Saa ye sõõra Yinni Gusunõ u Lefin bwese kera gõsa, ma u bu yiire u nεε, bera ba ko n da win woodan kpakororu sõbe kpa ba n da sõmburu ko win sõa yerõ. Kpa ba n da maa Isireliba domaru kue ka win yīsiru. Sõmbu tera ba ra ko sere ka gisõ. ⁹ Yen sõna Lefiba ba ñ tem wa ben mero bisibun suunu sõ. Yinni Gusunõgia ya sõa ben tubi nge mε u bu sõõwa.

¹⁰ Ma na sina guuru wḗllu mi, sḏḏ sḏḏ weeru ka wḗkuru weeru nge me na raa kua yellu. Ma Yinni Gusunḏ u maa nen kanaru mwa u nee, u ḥ maa bee kpeerasiamḗ. ¹¹ Ma u man sḏḏwa u nee, n seewo n da n bee gbiiya kpa i da i tem me mwa me u bḏrua u nee, u koo besen baababa wḗ.

Kīru ka mem nḗbun wooda

¹² Tḗ, bee Isireliba, ye Gusunḏ besen Yinni u kī, yera i nḗn nasia, i n sīimḗ win swee kpuro sḏḏ, kpa i nḗn kīa i n nḗn sāmḗ ka been gḏru kpuro ka been bwḗra kpuro, ¹³ kpa i win woodaba ka win yiirebu mem nḗwa be na bee wḗemḗ gisḗ kpa i wa i n bḗri yendu mḗ. ¹⁴ Domi wiya u wḗllu mḗ ka tem ka ye ya wāa me sḏḏ. ¹⁵ Been baababa tḗnawa u ka arukawani bḗkua ma u bu kīa. Yen biru, bwesenu kpuro sḏḏ, beeya u gḗsa bee be i sāa ben bibu nge me i waamḗ gisḗ. ¹⁶ Yen sḏḏ, i nḗn tii wḗeyḗ mam mam kpa i ku maa nḗn seesi. ¹⁷ Domi u sḗawa wḗllun Yinni ka yinnibun Yinni. U kpā, u dam mḗ, ma u nanum mḗ. U ku ra goon nḗnu mḗeri, u ku ra maa nḗm biran kḗru mwe. ¹⁸ U ra gobekuba ka gḗminibu ben gem wḗ, kpa u sḗbu kīru sḏḏsi u bu dīanu ka yānu wḗ. ¹⁹ Yen sḏḏ, i sḗbu kīḗ been tii, domi i raa sḗru di Egibitiḗ.

²⁰ I Gusunḏ besen Yinni nasio kpa i wi turo sā. I ka nḗn maninḗ, kpa i n da bḗre ka wi turon yīsiru. ²¹ Wiya n weene i siara domi u sḗawa besen Yinni. U maa gāa baka nanumginu kua besen suunu sḏḏ sa wa ka nḗni. ²² Besen baababa ba sḗawa tḗmbu wata ka wḗkuru sanam me ba da Egibitiḗ. Adama tḗ, u dera sa dabia nge wḗllun kperi.

Mḗwisi u Isireliba yaayasiamḗ

ye Yinni Gusunḗ u kua ben sḏḏ

11

¹ I Gusunḗ besen Yinni kīḗ kpa i win yiirebu ka win sḏḏsinu ka win gere ka win woodaba mem nḗwa

baadomma. ² Tē, na ñ ka bēen bibu gari m̀, be, be ba ñ wa, ba ñ maa yē nge mē Gusunɔ bēsen Yinni u win dam sɔ̃ɔsisina. Adama bēen tiiwa na ka gari m̀, bēe be i win kpāaru ka win dam bakam seeda kua ³ ka sere maa maamaaki nanungia ye u kua u ka Egibitin sunɔ ka win temgibu kpuro sēyasia. ⁴ I yē ye u ben tabu kowobu ka ben dumi ka ben tabu kekɛba kua. U dera nim w̃ku ge ba m̀ Naa yari ga bu di sanam mē ba sun naa gire ma u bu kpeerasia mam mam. ⁵ Ma u sun k̃su gɔ̃burɔ sere sa ka tunuma mini. ⁶ U dera tem mu nɔ wukia mu Datani ka Abiramu, Eliabun bibu, Rubenin bweseru sɔ̃ mwe ka ben yenugibu ka ben kuu bekuruginu ka be ba ka bu nɔ tia kua kpuro sannu bese Isireliba kpuron wuswaaɔ. ⁷ Bēsen nɔni yi g̃a baka ni kpuro wa ni Yinni Gusunɔ u kua. ⁸ Yen sɔ̃, i wooda be kpuro mēm nɔwɔ be na bēe w̃emɔ gisɔ kpa i dam wa i ka tem mē mwa m̀ sɔ̃ i ko i du mi, ⁹ kpa bēen wāaru tu daka da tem mē sɔ̃, m̀n nɔ mweeru Yinni Gusunɔ u kua ka b̃ri u nē, u koo bēsen baababa ka ben bibun bweseru w̃, m̀ sɔ̃ tim ka bom mu yiba.

Tem mē Yinni Gusunɔ

u nɔrimɔ

¹⁰ Tem mē i ko i mwa mi, mu ñ s̃a nge Egibitin tem m̀n di i yarima, mi ñ n d̃anu duura i kpa, i ra nu nim yēke nge kara mi ba kpee duura. ¹¹ Tem mení, mu s̃awa tem guunugim ka w̃wigim m̀ sɔ̃ gura ya ra nē. ¹² Gusunɔ bēsen Yinni u ra tem mē nɔriwa kpa u mu k̃su saa w̃ɔn torubun di sere gen kpeerɔ.

¹³ ñ n woodaba mēm nɔwa be na bēe w̃emɔ gisɔ, ma i Gusunɔ bēen Yinni k̃a ma i ǹn s̃amɔ ka bēen g̃ru kpuro ka bēen bw̃era kpuro, ¹⁴ u koo de gura yu nē yen saa sɔ̃ bēen tem sɔ̃ kpa alikama yu koori i wa i g̃ kpa i maa d̃a binu s̃ri ni ba ra ka tam ko ka ni ba ra ka gum ko. ¹⁵ U

koo maa de yakasu su kpi bæen yaa sabenun sõ. I ko i maa deburu wa.

¹⁶ Yen sõ, i n tii se kpa i ku ra gera swaa gean di i da i bũnu yiira i nu sã. ¹⁷ Domi ya koo de Yinni Gusunõ u ka bæe mǎru ko, kpa u wǎllu kenε gura yu yõra yu ku maa ne, kpa tem mu ku maa dīanu ko kpa i gbi mii mii tem gem me sǎ, me u bæe wẽemǎ. ¹⁸ Gari yi na bæe sǎomǎ, i de yi n wãa bæen gǎruǎ ka bæen nǎowǎ. I de yi n gbinisi bæen gāsẽnǎ ka bæen sirinǎ kpa i n ka yi yaaye. ¹⁹ I ko i yi bæen bibu keu kowa kpa i n da bu yin gari sõ yenusǎ ka swaaǎ ì n wuu dǎo ka sanam me i ko i kpuna ka sanam me i seewa. ²⁰ I yi yoruo bæen dian gamboban kadiriba sǎo ka wuu duu yerun kǎnnǎo. ²¹ Ì n kua me, nge mèn nǎo wǎllu ka tem mu wãa, nge mèn nǎra Yinni Gusunõ u koo de bæen wǎaru tu denya tem me sǎo, me u besen baababa nǎo mwæeru kua ka bõri u neε, u koo bu wẽ.

²² Ì n wooda be kpuro mem nǎowa be na bæe wẽ mi, ma i ka be sǎmburu kua i Gusunõ besen Yinni kĩa, ma i sĩa win swεε kpuro sǎo, ma i ka nùn manine mam mam, ²³ saa ye sǎora u koo bæe bwese ni kpuro gira ni nu bæe dam ka dabiru kere mi, kpa i nin tem mwa. ²⁴ Mi i naasu sǎndi kpuro mu koo kowa bæegim. Bæen tem mèn nǎo bura yera ko n wãawa saa tem saaran di sǎo yẽsan nǎm dwarǎ n ka da Libanin guunǎ sǎo yẽsan nǎm geuǎ, saa maa daa baka te ba mǎ Efaratin di sǎo yari yerǎ, n ka girari nim wǎku ge ba mǎ Mēditeranε sǎo duu yeru gia. ²⁵ Goo kun kpẽ u yõra bæen wuswaaǎ u bæe ma. Yam kpuro mi i ko da tem me sǎo, Gusunõ besen Yinni u koo de min tǎmbu bu berum soora kpa ba n nande bæen sõ nge me u bæe yen nǎo mwæeru kua.

²⁶ I swaa dakio i nǎ. Domaru ka bõri weε. I gǎsio ye i kĩ gisǎ. ²⁷ Ì n Gusunõ besen Yinnin woodaba mem nǎowa be na bæe wẽemǎ gisǎ, i ko i domaru wa. ²⁸ Adama ì n yina i

win woodaba mem nɔ̃wa, ma i gera win swaan di ye na beɛ sɔ̃simɔ̃ gisɔ̃, ma i da i bũnu sãwa ni i ñ daa yɛ, i ko i bɔ̃ri wa.

²⁹ Sanam me Gusunɔ̃ besen Yinni u koo de i du tem me i ko i mwa sɔ̃, guu te ba mɔ̃ Garisimun wɔ̃llɔ̃wa i ko i domarun gari kpara kpa i maa bɔ̃rin gari kpara guu te ba mɔ̃ Ebalin wɔ̃llɔ̃. ³⁰ Guu ni, nu wãawa Yuudenin guru giɔ̃, swaa ye ya wã sɔ̃ duu yeru gian biruɔ̃, Kananiban temɔ̃, be ba wã Yuudenin wɔ̃waa, Giligalin deedeeru, Mɔ̃ren dãa sɔ̃n bɔ̃kuɔ̃. ³¹ I ko i Yuudeni tɔ̃bura i da i tem me mwa me Gusunɔ̃ besen Yinni u beɛ wɛɛmɔ̃. Mu koo ko beɛgim kpa i sina mi, ³² kpa i woodaba ka yiirebu kpuro mem nɔ̃wa mam mam be na beɛ wɛɛmɔ̃ gisɔ̃.

YINNI GUSUNɔ̃N WOODABA

12

¹ Woodaba ka yiirebu wee ye i ko i mem nɔ̃wa i ka sɔ̃mburu ko beɛn wãarun tɔ̃ru kpuro sɔ̃ tem me sɔ̃, me Gusunɔ̃ besen baababan Yinni u beɛ wɛɛmɔ̃.

Sãa yee teera ta ko n wã

Yinni Gusunɔ̃n sɔ̃

² I ko i bwese ni i ko i gira min bũnun sãa yenu kpuro kɔ̃sukuwa mam mam guunɔ̃ ka gungunɔ̃ ka dãa kubenɔ̃. ³ I ko i ben yãku yenu suririwa, kpa i ben bũu turanu kɔ̃suku. I ko i ben bwãarokunu bɔ̃kuwa i dɔ̃ɔ̃ meni kpa bu ku maa nin yĩsinu yaaya yam mi kpuro sɔ̃. ⁴ I ku bwese tuku nin komanu saari ñ n Gusunɔ̃ besen Yinni sãamɔ̃. ⁵ Yam mi u koo gɔ̃si u win wãa yeru ko, miya beɛ kpuro i ko i da i nũn sã kpa u beɛ win tii sɔ̃si mi. ⁶ Miya i ko i n da ka beɛn yãku dɔ̃ mwaararuginu de ka siarabun yãkunu ka beɛn ye i mɔ̃ kpuron wɔ̃kuru baateren wɔ̃llɔ̃n tia tia ka beɛn gbean dĩa gbiikinu ka kɛnu ka maa kɛɛ ni i kua i ka beɛn nɔ̃ mwɛenu yibia ka sere maa beɛn yaa sabenun bii gbiikinu. ⁷ Gusunɔ̃ beɛn Yinnin sãa yeru miya i ko i yãku

diiranun sukum di sannu bɛɛ ka bɛɛn yenugibu kpa i n nuku dobu yiba yèn sɔ̃ u bɛɛ domaru kua ye i kua kpuro sɔ̃ɔ.

⁸ Saa ye, i n̄ ko i maa Yinni Gusunɔ̃ sã nge mɛ sa mɔ̃ mini gisɔ̃ mi baawure u mɔ̃ ye u kī. ⁹ Geema, i n̄ gina tura tem mɛ sɔ̃ɔ, mɛ Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinni u koo bɛɛ wẽ kpa i n ka wãaru dimɔ̃ bɔ̃ri yendu sɔ̃ɔ. ¹⁰ Adama i ko i Yuudeni tɔ̃bura kpa i sina tem mɛ sɔ̃ɔ mɛ u bɛɛ wẽmɔ̃ mi. U koo bɛɛ wẽrabu wẽ sanam mɛ u koo bɛɛ wɔ̃ra bɛɛn yiberɛba kpuron nɔ̃man di be ba bɛɛ sikerɛnɛ kpa i sina mi ka bɔ̃ri yendu. ¹¹ Miya Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinni u koo win wãa yeru gɔ̃si mi u koo bɛɛ win tii sɔ̃ɔsi. Miya i ko i n da ka bɛɛn yãku d̃ɔ̃ mwaararuginu de ka siarabun yãkunu ka bɛɛn ye i mɔ̃ kpuron wɔ̃kuru baaterɛn wɔ̃llɔ̃n tia tia ka bɛɛn gbean d̃ia gbiikinɛ ka k̃ɛnu ka sere maa k̃ɛɛ ni i kua i ka bɛɛn nɔ̃ mwɛɛnu yibia nge mɛ na raa bɛɛ sɔ̃ɔwa. ¹² Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinnin sãa yeru miya i ko i nuku dobu ko bɛɛ ka bɛɛn bii tɔ̃n durɔ̃bu ka tɔ̃n kurɔ̃bu ka bɛɛn sɔ̃m kowo tɔ̃n durɔ̃bu ka tɔ̃n kurɔ̃bu ka Lefi be ba wãa bɛɛn suunu sɔ̃ɔ yèn sɔ̃ ba n̄ ben tiin tem mɔ̃.

¹³ I n tii sɛ kpa i ku ra yãku d̃ɔ̃ mwaararuginu ko yãku turanu kpuron mi, ni i ko i wa. ¹⁴ Adama i ko i nu kowa yam mi Yinni Gusunɔ̃ u koo gɔ̃si bɛɛn bwese keri tian temɔ̃ kpa i ko mi kpuro ye na bɛɛ yiiremɔ̃. ¹⁵ Arumani ye Gusunɔ̃ bɛsɛn Yinni u koo bɛɛ wẽ sɔ̃ɔ, mi i wãa, i ko i kpī i yaa go i tem saa ye i kī. Be ba d̃ɛɛre ka be ba kun d̃ɛɛre, be kpuro ba koo kpī bu ye tem nge mɛ ba ra nɛmu ka gina tem. ¹⁶ Yen yem tɔ̃nawa i n̄ dimɔ̃. I ko i mu yariwa temɔ̃ nge nim.

¹⁷ I ku ra wɔ̃kuru baaterɛn wɔ̃llɔ̃n tia tia di bɛɛn yenuɔ̃, ye i wuna alikama sɔ̃ɔ ka d̃ã binu sɔ̃ɔ ni ba ra ka tam ko ka ni ba ra ka gum ko. I ku maa bɛɛn nɛɛ ka bɛɛn yãanu ka bɛɛn bonun bii gbiikinɛ di bɛɛn yenuɔ̃ ka k̃ɛnu ka k̃ɛɛ ni i kua i ka bɛɛn nɔ̃ mwɛɛnu yibia ka sere maa bɛɛn

gbean dīa gbiikinū. ¹⁸ Adama i ko i ye diwa sãa yerɔ te Gusunɔ besen Yinni u gɔsa bɛɛ ka bɛɛn bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka bɛɛn sɔm kowo tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka Lefi be ba wãa bɛɛn suunu sɔɔ. Miya i ko i nuku dobu ko arumani ye i ko i n mɔn sɔ̃. ¹⁹ I n tii sɛ saa kpuro ye i ko i n wãa bɛɛn tem mɛ sɔɔ kpa i ku ra Lefiba biru kisi.

²⁰ Sanam mɛ Gusunɔ besen Yinni u koo bɛɛn tem yasiasia nge mɛ u bɛɛ nɔɔ mwɛɛru kua, saa ye, yaa yã n bɛɛ bine mɔ̃, i ko i kpĩ i ye tem nge mɛ i kĩ. ²¹ Sãa yee te Gusunɔ besen Yinni u gɔsa tã n ka bɛɛ toma, i ko i kpĩ i yaa sabenu wuna bɛɛn naa gɔɔ ka bɛɛn yãa gɔɔ ka bɛɛn boo gɔɔ sɔɔn di nge mɛ na bɛɛ yiire, kpa i ye go i tem bɛɛn yenusɔ nge mɛ i kĩ. ²² Wi u dɛɛre ka wi u kun dɛɛre, bɛɛ kpurowa i ko i ye tem nge mɛ ba ra nɛmu ka gina tem. ²³ Adama i tii nenuɔ kpa i ku ra yaa yen yem di domi yem mɛya mu sãa yen wãaru. N ñ maa weenɛ i yaa ye menna i di ka yen wãaru sannu. ²⁴ I ko i mu yariwa temɔ nge nim. ²⁵ Ì n kua mɛ, i ko i bɔri yendu wa bɛɛ ka bɛɛn bibun bweseru domi i kua ye ya koo Yinni Gusunɔ wɛre.

²⁶ Adama ye i Yinni Gusunɔ yiiya ka kɛɛ ni i kua i ka bɛɛn nɔɔ mwɛɛnu yibia, i ko ka ye kpuro dawa win sãa yerɔ te u gɔsa. ²⁷ Ì n yãku dɔɔ mwaararuginu mɔ̃, yaa ka yen yem sanna i ko i menna i yi Gusunɔ besen Yinnin yãku yeru wɔllɔ. Ì n maa siarabun yãkunu mɔ̃, i ko i yen yem yariwa yãku yeru wɔllɔ kpa i yen yaa tem.

²⁸ I sɔ̃ɔsi ni kpuro swaa dakio, i nu mɛm nɔɔwa ni na bɛɛ wɛ mi, kpa i wa i n bɔri yendu mɔ̃ sere ka baadommaɔ bɛɛ ka bɛɛn bibun bweseru, kpa i n mɔ̃ ye ya wã ya Gusunɔ besen Yinni doremɔ.

I ku ra Kananiban bũnu sã

²⁹ Gusunɔ besen Yinni u koo bwese ni kpeerasia ni i ko i gira mi. Sanam mɛ i nu gira i sina nin temɔ, ³⁰ i n tii sɛ kpa i ku ra de nu bɛɛ yina mwa i nin kookoosu saari. I

ku ra kasu i gia nge me nu ra ka nin būnu sã, kpa i gere i nɛɛ, i ko i kowa nge me. ³¹ I ku ra bu saari ì n Gusunõ besen Yinni sãamõ, domi bà n sãaru mð, gãa disigina ba ra n mð ni Gusunõ u tusa. Ba ra mam ben būnu yãku dðõ mwaararuginu kuwa ka ben bii tøn durõbu ka tøn kurõbu.

13

¹ I ko i wooda be kpuro mem nõwawa be na beɛ wẽ mi. I ku ra gãanu ganu sosi, i ku ra maa gãanu ganu kawa be sõõ.

Ba koo Isireli

be ba būnu sãamõ seeyasia

² Bɛen suunu sõõ, Gusunõn sãmõ goo ñ kun me yam wao goo ù n beɛ maamaakin gari sðõwa, ³ ma ye yẽro u beɛ sðõwa mi, ya koorã, ma u beɛ sðõwa u nɛɛ, i da i būnu sã ni i ñ daa yẽ, ⁴ i ku ra win gari nõ. Domi Gusunõ besen Yinniwa u beɛn laakari mɛerimõ u ka wa ì n nùn kīn na ka beɛn gõru kpuro ka beɛn bwẽra kpuro. ⁵ Gusunõ besen Yinni turowa i ko i kasu kpa i nùn nasia. I win woodaba nõni dokeo, i nùn mem nõwawa, kpa i nùn sã kpa i n ka nùn manine. ⁶ I ko sãmõ wi, ñ kun me yam wao wi gowa wi u beɛ bõriamõ i ka Gusunõ besen Yinni deri wi u sun yarama Egibitin di mi sa yoru di. I ko yẽro gowa yèn sõ u kī u beɛ gerasia Gusunõ besen Yinnin swaan di, ye u sun sðõwa su swīi. Nge meya i ko i ka kõsa kpeerasia beɛn suunu sõõn di.

⁷⁻⁸ Bwese tukunu nu ko n beɛ sikerene, ganu nu n wãa turuku kpa ganu nu n wãa n toma handunian goonu nne kpuro sõõ, nu n būnu sãamõ ni beɛ ka beɛn baababa i ñ daa yẽ. Sõrõkudo beɛn mõõ ñ kun me beɛn wõnõ ñ kun me beɛn bii tøn durõ ñ kun me tøn kurõ ñ kun me beɛn kurõ ñ kun me beɛn bõrõ kīnasi goo u koo beɛ kækiri asiri sõõ u nɛɛ, i da i būu ni sã. ⁹ I ku ra yẽro swaa daki i win

gari gem mwa. I ku ra maa win wənwəndu ko i sere nùn biru wukiri. ¹⁰ Adama i ko i nùn gowa. Wunε wi u kəkura, wuna kaa gbi a nùn kpenu kasukum tore a ka go, tən be ba tie bu sere nun swīi. ¹¹ I ko i nùn kpenu kasuku i gowa yèn sō u kasu u bεε ɣerasia Gusunə besen Yinnin swaan di wi u sun yarama Egibitin di mi sa yoru di. ¹² Meya n ko n sãa kpa bεε Isireliba kpuro i nə, kpa i berum soora i ku maa ka kōsa yen bweseru ko bεen suunu səə.

¹³⁻¹⁴ Səɾəkudo wuu si Gusunə u bεε wēn teu səə, tən kōsobu gabu ba koo wuuɣibu kəkiri bu nεε, bu da bu būnu sã ni, ni i n̄ daa yē. Ì n nua mε, ¹⁵ i ko i gari yin kaso kowa i yi wēeri kpa i yi bikikia ka laakari i wa bà n kōsa ye kuan na ka gem. ¹⁶ Bà n ye kuan na, saa yera i ko wuu gen tōmbu kpuro go ka ben yaa sabenu kpa i wuu gen tii kpeerasia ka ye ya wãa ge səə. ¹⁷ I ko i wuu gen arumani kpuro mennawa gen yaaraə mi ba ra mēnε, kpa i wuu ge ka arumani ye kpuro dōə meni muku muku. Ya ko n sãawa nge yãku dōə mwaararugiru te i Gusunə bεen Yinni kua. Wuu ge, ga ko n sãawa bansu sere ka baadommaə. Ba n̄ maa su seeyamə. ¹⁸⁻¹⁹ I ku ra maa tii gãanu yiiya arumani ye səə. Ya ko n sãawa Gusunə besen Yinnigia, kpa win məru yu wa yu sure. Ì n win nəə nua ma i win woodaba kpuro mem nəəwa be na bεε wēemə gisə, kpa i n m̄ ye ya wã win n̄ni səə, u koo bεε wənwəndu ka durom kua, kpa i dabia nge mε u besen baababa yen nəə mwεeru kua ka bōri.

Gəə woro ni Gusunə u yina

14

¹ Bεε Isireliba, i sãawa Gusunə besen Yinnin tōmbu. Goo ù n gu, i ku ra bεen wasin gam mura. I ku ra maa bεen seri kōni wuswaa gia. ² Domi i sãawa bwese te Gusunə

besen Yinni u gõsa nenem. Handunian bwesenu kpuro sɔɔ, bæeya u gõsa i n ka sãa win tõmbu.

Yaa ye n weenɛ bu di

ka ye n ñ weenɛ bu di

³ I ku ra gãa disiginu di. ⁴ Yee yi i ko i di, yiya naa ka yãaru ka boo ⁵ ka yaa kpiku ka nemu ka kpasã ka kpee boo ka gini bukaru ka kpee bera ka gina. ⁶ Yee yi yi naa kaburosu yiru mɔ ma yi ra tuka ko, yi kpurowa i ko i di. ⁷ Adama i ku ra yaa di ye ya ra tuka ko tɔna ñ kun mɛ ye ya naa kaburosu yiru mɔ tɔna. Nge mɛya i ku ra yooyoo di ka saatãburu ka maa damaa *. Yee yi, yi ra tuka ko adama yi ñ naa kaburosu yiru yiru mɔ. I ko i yi garisiwa disigii. ⁸ I ku ra kurusɔ di ge, ge ga naa kaburosu yiru yiru mɔ, adama ga ku ra tuka ko. I ko i gu garisiwa disiguu. I ku ra yee yin gaa di, i ku ra maa yin gaan goru baba.

⁹ Yee yi yi wãa nim sɔɔ i ko i di yiya, yee yi yi kɛeritii ka kokosu mɔ kpuro. ¹⁰ Adama yi yi ñ kɛeritii ka kokosu mɔ, i ku ra yi di. I ko i yi garisiwa disigii.

¹¹ Gunɔ ge ga dɛere kpurowa i ko i di. ¹² Adama gunɔ si i ñ dimɔ siya, gunɔ bakeru ka yabereku ka gunɔ bake te ta ra n wãa nim wõkuɔ ¹³ ka bõsu sooku ka siro ka ye ya ka gu weenɛ kpuro ¹⁴ ka gbanamgbaaru ka ye ya ka tu weenɛ kpuro ¹⁵ ka taataaru ka booro ka kparuko yãatã barebu ka kasa ka ye ya ka ye weenɛ kpuro ¹⁶ ka booron bweseru baatere ¹⁷ ka gbanmgbayaku ka tionko ka swãa wãaku ¹⁸ ka nim kpakpaye ka bukaabo ka ye ya ka ye weenɛ kpuro ka kpurabu ka sere kɔɔ.

¹⁹ I ko i kɔkɔmii ni nu ra yɔ yɔ garisiwa disiginu. I ku ra nu di. ²⁰ Adama ni nu dɛere kpurowa i ko i kpĩ i di.

* 14:7 damaa - A maa mɛerio Sãarun Wooda 11:5

²¹ I ku ra yaa gaa di ye ya ka tii gu. I ye sḵ wi u wāa been yenuḵ kēeyḵ u di ḥ kun mē i ye sḵbu gabu dḵre. Domi i sāawa Gusunḵ besen Yinnin tḵmbu mam mam. I ku ra maḵ boo buu yike ka gen meron bom.

Wḵkuru baateren wḵllun

tia tian wooda

²² Wḵḵ baagere, been gbean dīanu sḵḵ, wḵkuru baateren wḵllḵ tia tiawa i ko i n da wune, ²³ kpa i n da ka de Gusunḵ besen Yinnin sāa yerḵ te u gḵsa. I ko i tia tia ye wuna been alikama sḵḵ ka dāa bii ni ba ra ka tam ko sḵḵ ka ni ba ra ka gum ko sḵḵ, kpa i ye di mi, ka been nēe ka been yāanu ka been bonun bii gbiikinu. Ye kpurowa i ko i n da di mi, kpa i ka gia nge mē i ko i n da Gusunḵ been Yinni nasie baadomma. ²⁴ Sanam mē Gusunḵ besen Yinni u koo bēe domaru kua ma been dīanu nu kora, sḵrḵkudo i ḥ kḵiḵ i ka tia tia ye na ye i wuna wḵkuru baateren wḵllḵ yēn sḵ been gḵbabura toma ka win sāa yee te u gḵsa mi. ²⁵ Saa ye sḵḵ, i ko i tia tia ye dḵrawa yē i wuna wḵkuru baateren wḵllḵ mi, kpa i yen gobi nenuma i ka na Gusunḵ besen Yinnin sāa yerḵ te u gḵsa. ²⁶ Miya i ko i ka gobi yi nēe dwe ka yāanu ḥ kun mē bonu ka tam mē mu du ka mē mu bḵ ye ya koo ka bēe naawa kpurowa gesi kpa i ye di mi, i n ka Gusunḵ been Yinni sāmḵ, kpa i n nuku doḵu mḵ bēe ka been yenugibu. ²⁷ Saa ye sḵḵ, i ku ra Lefiba duari be ba wāa been wusḵ, domi ba ḥ tem mḵ been suunu sḵḵ.

²⁸ I ko i n da wḵḵ itase ka wḵḵ itasen wḵkuru baateren wḵllḵn tia tia yiwa been wusḵ, ²⁹ kpa ya n sāa Lefibagia be, be ba ḥ tem mḵ been suunu sḵḵ ka sḵbugia ka gobekubagia ka gḵminibugia be ba wāa been suunu sḵḵ, kpa bu di bu debu kpa Gusunḵ besen Yinni u bēe domaru kua been sḵma kpurowa sḵḵ ye i mḵ.

Dibun karabu wḵḵ nḵba yiru

ka wǝǝ nǝǝba yiru

15

¹ I ko i n da be ba beɛn dibu neni karewa wǝǝ nǝǝba yiru ka wǝǝ nǝǝba yiru. ² Wee nge me i ko i ka wooda ye sǝmburu koosina. Sanam me ba dibu karabun gari kpara Yinni Gusunǝn sǝ, n weenewa be ba ben winsim gobi bǝkura bu yǝrobu dii bi kara, kpa bu ku maa bu gǝanu bikia. ³ I ko i kpǝ i sǝbu baasi bu ka beɛ beɛn dibu kǝsia, adama i ko i beɛn mero bisibu karawa.

⁴⁻⁵ Ì n gesi Gusunǝ besen Yinnin nǝǝ nua, i win woodaba mem nǝǝwa mam mam be na beɛ wǝemǝ gisǝ, u koo beɛ domaru kua tem me u koo beɛ wǝ sǝǝ kpa sǝaro u kun wǝa beɛ sǝǝ. ⁶ U koo beɛ domaru kua nge me u beɛ nǝǝ mwǝeru kua. I ko i bwese tuku dabinu gobi bǝkura, adama beɛ, i ñ ko i n gobi bǝkurabun bukata mǝ. I ko i bwese tuku dabinu kera, adama nu ñ kpǝ nu beɛ kera.

⁷ Ka me, beɛn goo ù n sǝa sǝaro tem me Gusunǝ beɛn Yinni u koo beɛ wǝn wuu gagu sǝǝ, i ku ra gǝbia i yina i nùn gobi bǝkura. ⁸ I ko i nùn bǝkurawa ka nuku tia yìn bukata u mǝ. ⁹ I laakari ko, kpa i ku ra nuku kǝsu bwisikunu ko i nǝe, wǝǝ nǝǝba yiruse wee ya turuku kooma yè sǝǝ ba ra dibugibu kare, kpa i sǝsia i yina i nùn bǝkura. Ì n kua me, u koo Yinni Gusunǝ nǝǝgiru sue beɛn sǝǝ, kpa i yen taaren are sǝbe. ¹⁰ I nùn bǝkuro ka nuku tia. Ì n kua me, Gusunǝ besen Yinni u koo beɛn sǝma kpuro domaru kua ye i mǝ. ¹¹ Sǝarobu ba ko n wǝawa tem me sǝǝ saa kpuro. Yen sǝna na beɛ wooda yeni wǝ na nǝe, i de i n sǝa nuku tiagibu beɛn mero bisi be ba sǝa sǝarobu ka wǝnwǝndobu sǝǝ.

Yobun karabu

¹² Beɛn Heberusi goo, tǝn durǝ ñ kun me tǝn kurǝ ù n tii beɛ dǝre, u koo beɛ sǝmburu kuawa wǝǝ nǝǝba tia. Wǝǝ

nõõba yiruse i ko i nùn karawa u doona. ¹³ Ì n nùn karamõ, i ku de u doona nòm dira. ¹⁴ I ko i nùn kēru wēwa bēen yaa sabenu sõi ka bēen alikama sõi ka tam sõi, kpuro sõi gesi ye Gusunõ besen Yinni u koo bēe domaru kua. ¹⁵ I yaayo ma i raa yoru di Egibitiõ, ma Gusunõ besen Yinni u bēe yakia. Yen sõna na bēe wooda yeni wēemõ gisõ.

¹⁶ Bēen yoo goo ù n nēe, u ñ yariõ bēen min di yèn sõi u bēe ka bēen yenugibu kī, u maa dobu nõomõ bēen mi, ¹⁷ saa ye sõi, u koo gambo gballiwa kpa i sòkura sua i ka win swaa yaba kpa u ko bēen yoo sere ka baadommaõ. Nge mēya i ko i maa yoo tòn kurõn tii kua.

¹⁸ I ku ra de n bēe sēsie i ka yoo kara u doona bēen min di yèn sõi sõmbu te u bēe kua wõi nõõba tia sõi ta bēe sòm kowo wi i kāsiamõn aren nõn yiru wē, kpa Gusunõ bēen Yinni u bēe domaru kua ye i mõi kpuro sõi.

Yaa sabenun bii gbiikinu

¹⁹ I ko i bēen nēe ka bēen yāanu ka bēen bonun bii gbiikii dwanu Gusunõ besen Yinni yiyewa. I ku ra ka bēen nēen bii gbiikinu sõmburu ko, i ku ra maa bēen yāanun bii gbiikinin sansu bõõri. ²⁰ I ko i n da nin yaa temwa bēe ka bēen yenugibu wõi baagere Gusunõ besen Yinnin sõi yerõ te u gõsa. ²¹ Yaa sabe nin garu tã n naasu barõ ñ kun mē tã n wõko sõi ñ kun mē tã n alebu gaa mõ, i ku ra ka tu Gusunõ bēen Yinni yãkuru kua. ²² I ko i ten yaa temwa yenuõ. Wi u dēere ka wi u ñ dēere, be kpurowa ba koo ye tem nge mē ba ra nemu ka gina tem. ²³ Adama i ku ra yen yem di. I ko i mu yariwa temõ nge nim.

Gõõ sararibun tõiõ bakaru

16

¹ Suru wi ba mõi Abibu sõi, i ku ra duari i Gõõ sararibun tõiõ bakaru di Gusunõ besen Yinnin sõi. Domi suru wi sõõra u bēe yara Egibitin di wõkuru. ² Yēe yi i ko i wuna bēen

yaa sabenu sõi i ka Gusunõ besen Yinni yãkuru kua Gõ sararibun tõi baka te sõi, yiya, yãanu ka bonu ka keteba. I ko i tõi baka te diwa Yinni Gusunõn sãa yerõ te u gõsa. ³ Tõi baka ten sõi nõõba yiru ye sõi, i nõ pẽe dimõ ye ba seeyatia doke. Ye ba nõ seeyatia dokewa i ko i di yèn sõ ka duka i yara Egibitin di. Ì n nõni swãarun pẽe ye dimõ, nge meya been wãaru kpuro sõi i ko i ka tõi baka te yaaya tẽ sõi i yara Egibitin di. ⁴ Sõi nõõba yiru ye sõi, i nõ ko i de pẽe seeyatia ya n wãa been tem me kpuro sõi. I nõ maa yaa ye i ka yãkuru kua tõi gbiikirun yoka yiimõ sere sisiru bururu. ⁵ I ku ra tõi baka te di been wusu kpuro sõi mi Gusunõ besen Yinni u bee swii, ⁶ ma n kun mõ wuu ge u gõsa sõi, mi win sãa yeru ta wãa. I ko i yãkuru kowa yoka sanam me sõi u dua nge saa ye i yarima Egibitin din saka. ⁷ I ko i yaa sabe te wõwa kpa i tu tem yam mi Gusunõ besen Yinni u gõsa mi. Ì n tõi baka te di i kpa, yen sisiru bururu, kpa i gõsira i wura been wusõ. ⁸ Sõi nõõba tia sõi, i ko i pẽe diwa ye ba nõ seeyatia doke. Sõi nõõba yiruse, kpa i menna Gusunõ besen Yinnin sõ. I nõ ko i sõmburu garu ko tõi te sõi.

Gẽebun tõi bakaru

⁹ Saa yèn di i dñanu gẽebu torua, i ko i alusuma gariwa yu ka ko nõõba yiru. ¹⁰ Yen biru, kpa i Gusunõ besen Yinni gẽebun tõi bakaru diiya kpa i maa ka nõn kẽnu naawa ye u domaru kua u bee wẽ sõi. ¹¹ I ko i nuku dobu ko win wuswaaõ win sãa yee te u gõsa sõi bee ka been bii tõn durõbu ka tõn kurõbu ka been sãm kowo tõn durõbu ka tõn kurõbu ka Lefiba ka sõbu ka gobekuba ka gõminibu, be kpuro gesi be ba wãa been suunu sõi. ¹² I wooda be mem nõõwõ kpa i ka sõmburu ko. I yaayo ma i raa sãawa yobu Egibitio.

Kunun tõi bakaru

¹³ Ì n bɛɛn gbean dīa bimiginu so i kpa, ma i bɛɛn resem binu gama i kpa, i ko i Kunun tɔ̃ɔ bakaru diwa sɔ̃ɔ nɔ̃ɔba yiru. ¹⁴ I ko i nuku dobu kowa tɔ̃ɔ baka te sɔ̃ɔ, bɛɛ ka bɛɛn bii tɔ̃n durɔ̃bu ka tɔ̃n kurɔ̃bu ka bɛɛn sɔ̃m kowo tɔ̃n durɔ̃bu ka tɔ̃n kurɔ̃bu ka Lefiba ka sɔ̃bu ka gobekuba ka gɔ̃minibu be ba wāa bɛɛn suunu sɔ̃ɔ. ¹⁵ I ko i Gusunɔ̃ besen Yinni tɔ̃ɔ baka te diiyawa sɔ̃ɔ nɔ̃ɔba yiru sāa yee te u gɔ̃sa sɔ̃ɔ. Domi u koo bɛɛn gbean dīanu ka sɔ̃ma ye i mɔ̃ kpuro domaru kua kpa i n wāa nuku dobu sɔ̃ɔ mam mam.

¹⁶ Wɔ̃ɔ baagere, nɔ̃n itawa bɛɛn tɔ̃n durɔ̃bu kpuro ba ko n da de Gusunɔ̃ besen Yinnin sāa yerɔ̃ te u gɔ̃sa. Saa yera, pɛ̃ɛ ye ba ñ seeyatia doken tɔ̃ɔ bakarun saa ka gɛ̃ɛbun tɔ̃ɔ bakarun saa ka kunun tɔ̃ɔ bakarun saa. Adama bu ku da mi ka nɔ̃m dira. ¹⁷ Ben baawure u koo ka kɛ̃ru dawa mɛ̃n nɔ̃ru u koo kpī ye Gusunɔ̃ besen Yinni u domaru kua u nùn wɛ̃ sɔ̃ɔ.

Wooda ye ba yi siribun sɔ̃

¹⁸ I ko i bɛɛn bwese keri sɔ̃ɔ siri kowobu ka wirugibu swīiwa bɛɛn wusu kpuro sɔ̃ɔ si Gusunɔ̃ besen Yinni u bɛɛ wɛ̃. Kpa ba n da tambu siri gem sɔ̃ɔ. ¹⁹ I ku ra siri ka murafitiru, i ku ra goo gem wɛ̃ win bɛɛrɛn sɔ̃. I ku ra maa nɔ̃m biran kɛ̃ru mwa domi ta ra laakarigibun nɔ̃ni wɔ̃kewa kpa tu gemgibun gere gɔ̃sia. ²⁰ I ko i gem swīiwa mam mam kpa i wa i n wāa, kpa i tem mɛ̃ mwa mɛ̃ Gusunɔ̃ besen Yinni u bɛɛ wɛ̃ɛmɔ̃.

Ba būu sāaru yina

²¹ I ku ra būu dāru garu gira yāku yerun bɔ̃kuɔ̃ te i ko i Gusunɔ̃ besen Yinni bania. ²² I ku ra maa kperu garu gira ta n sāa būu, domi Gusunɔ̃ besen Yinni u ye kpuro tusa.

17

¹ I ku ra Gusunɔ̃ besen Yinni yākuru kua ka ketɛ̃ ñ kun mɛ̃ ka yāaru ñ kun mɛ̃ ka boo, yen gaa yà n bararu garu

ñ kun mε alebu gaa mǎ, domi ya sǎawa sese disigiru win mi.

²⁻³ Ì n da da i wǎa wuu si Gusunǎ besen Yinni u bεε wē sǎǎ, sǎrǎkudo sǎǎ teeru wuu sin gagu sǎǎ, tǎn durǎ goo ñ kun mε tǎn kurǎ goo u koo Yinni Gusunǎ tǎnu kam kom kua u da u bũnu yiira u sǎ, ka mam sǎǎ ka suru ka kperi kpuro. Yeya ya ko n sǎa kǎsa Gusunǎn nǎni sǎǎ domi n ñ mε u bεε yiire i ko. ⁴ Sanam mε i nua ba nεε, goo u yen bweseru kua, i ko i yen gari wēeriwa ka laakari. Ì n deema yēro u sese disigii te kuawa ka gem bεε Isireliban tem sǎǎ, ⁵ saa ye sǎǎra i ko i ka yēro da wuun gbǎra kǎnnǎwǎ ñ n tǎn durǎn na, ñ n maa tǎn kurǎn na kpa i nùn kpenu kasuku i go.

⁶ I ku ra goo taare wē i go ma n kun mǎ tǎmbu yiru ñ kun mε ita ba win seeda di. Tǎn turen seeda dibu kun tura. ⁷ Seedagii beya ba koo gbi bu yēro kpenu kasukum tore bu ka go kpa tǎn be ba tie bu sere maa swīi. Nge meya i ko i ka kǎsa ye wuna bεen suunu sǎǎn di.

Siribu

⁸ Goo ù n tǎnu go ñ kun mε gabu bà n sanna ñ kun mε goo ù n goo mεera kua, ma i kpana i bu siria, i seewo i ka bu da yam mi Gusunǎ besen Yinni u koo tii gǎsia sǎǎ. ⁹ I doo yǎku kowobu Lefiban mi ka siri kowobun mi kpa bu bεε sǎǎ nge mε i ko i siri bi koosina. ¹⁰ I ko i kowa dee dee ye ba bεε sǎǎwa sǎa yee ten min di tē Yinni Gusunǎ u tii gǎsia. ¹¹ I ko i wooda ka sǎǎsi ni ba bεε wē mi mem nǎǎwawa mam mam. I ku ra yen gaa yina. ¹² Wi u tii sua ma u yina u yǎku kowo wi u Gusunǎ besen Yinnin sǎmburu mǎ mi ka siri kowon gari swaa daki, ba koo yēro gowa. Nge meya i ko i ka kǎsa wuna bεε Isireliban suunu sǎǎn di ¹³ kpa tǎnu baawure wi u ye nua u nanda kpa goo u ku maa tii sua.

Wooda ye ba yi

sina bokon swīibun sǎ

¹⁴ Sanam me i dua i wãa tem me Gusunđ̄ besen Yinni u beε wεemđ̄ sđ̄, ma i gerua i neε, i kī i n sina boko mōwa nge me bwese ni nu beε sikerene nu mđ̄, ¹⁵ wi Gusunđ̄ besen Yinni u gōsa, wiya i ko i swīi u ko sina boko. U ko n sãawa Isireli. I ku ra de sđ̄ wi i ñ sãa bwese teeru u ko beεn sina boko. ¹⁶ Sina boko wi, u ñ ko u n dumi mđ̄ dabi dabiru. U ñ ko u n da maa gabu gōri Egibitiđ̄ bu dumi dweema. Domi Yinni Gusunđ̄ u beε sđ̄owa u neε, u ñ kī i maa wura mi. ¹⁷ Win kurōbu ba ñ ko ba n dabi win gōru gu ku raa ka gera Gusunđ̄n min di. U ñ koo maa tii sii geesu ka wura sweena siki siki.

¹⁸ Sina boko wi, ù n sina gōna sina u kpa, u koo de bu nùn wooda yeni yoruawa tireru sđ̄ ye ya ko n wãa yãku kowo Lefiban mi. ¹⁹ Tire te, ta ko n wãawa win bōkuđ̄ kpa u n da tu gari tđ̄ baatere win wãarun tōru kpuro sđ̄ kpa u ka gia nge me u koo Gusunđ̄ win Yinni nasia, u win woodaba ka win yiirebu mem nōwa. ²⁰ Kpa u ku tii sua u n tamaa u win Isirelisibu kerewa kpa u ku wooda yen gaa yina kpa wi ka win bibun bweserun bandu tu daka da Isireliban suunu sđ̄.

Ye ya ko n sãa Lefibagia

18

¹ Yãku kowo Lefiba ka be ba tie Lefin bweseru sđ̄ kpuro ba ñ tem wasi nge Isireli be ba tie. Yãku ni ba Yinni Gusunđ̄ kua ka gãa ni ba ka nùn naawa, yera ya ko n sãa ben dīanu. ² Ba ñ tem wasi mu n sãa ben tubi nge Isireli be ba tie. Adama Yinni Gusunđ̄gia ya ko n sãa ben tubi nge me u bu sđ̄owa.

³ Yãku yaan mi beε Isireliba i ko yãku kowobu wε ñ n yãkuru kua ka kete ñ kun me ka yãaru ñ kun me ka boo, miya yen nōm faram ka yen baa saburosu ka yen bōsōnu. ⁴ Kpa i maa bu beεn dīa ni i gbia i gã wε. Niya, alikama ka dāa bii ni ba ra ka tam ko ka ni ba ra ka gum ko ka sere

bēen yāanun san si i gbia i bōra. ⁵ Domi bēen bwese keri kpuro sō, Lefin bwese kera Gusunō besen Yinni u gōsa bu ka sōmburu ko win sāa yerō be, ka ben bibun bweseru sere ka baadomma.

⁶ Lefi goo ù n kī u yari Isirelin wuu gagun di mi u wāa u ka da mi Yinni Gusunōn sāa yera wāa, ⁷ u koo kpī u win sōmburu ko mi, Gusunō win Yinnin wuswaa nge mē win mero bisibu Lefi be u deema mi ba mō. ⁸ Ba koo nùn dim wēwa mu n ka begim nē baa mē u ye u raa mō dōra.

Gusunōn sōmō weesugibu

ka win sōmō gemgii

⁹ Ì n tura tem mē sō, mē Gusunō besen Yinni u bēe wē, i ku ra mēn tōmbun sāaru saari te Yinni Gusunō u tusa. ¹⁰ I ku ra de bēe sō, goo u ka win bii yākuru garu ko. I ku maa de goo u n sōroru mō bēen suunu sō, ¹¹ ñ kun mē u n gōribu sokumō ñ kun mē u n dobo doboba mō. ¹² Domi yeni kpurowa Yinni Gusunō u tusa. Yen sōna u koo tem min tōn be kpuro gira bēen wuswaan di, ¹³ kpa bēe i n sāa Gusunō besen Yinnigibu mam mam.

¹⁴ Domi bwese te i ko i gira mi, ba ra sōroru kowa kpa bu kperin saria mēeri bu ka bikiaru ko. Adama Gusunō besen Yinni u ñ bēe ye wurarimō. ¹⁵ U koo bēe win sōmō goo seeya bēen bweseru sōn di nge nē, Mōwisi. Wiya i ko i swaa daki. ¹⁶ Domi yera i Yinni Gusunō bikia sanam mē i mēna Horebun guurō. I nēe, i ñ maa kī i Yinni Gusunōn tiin nō nō ñ kun mē i win dōō boko wi wa. Domi i ñ kī u bēe go. ¹⁷ Ma Yinni Gusunō u man sōwa u nēe, bēen bikia bi, bu wā. ¹⁸ U nēe, u koo bēe win sōmō goo seeya bēegibun suunu sōn di nge nē, kpa u win gari doke win nō sō. Kpa sōmō wi, u bēe sō kpuro ye u nùn yiire. ¹⁹ Bēen goo ù n yina u gari yi swaa daki yi sōmō wi, u koo gere ka Gusunōn yīsiru, u koo yēro seeyasiawa. ²⁰ Adama sōmō wi, ù n gari gēe sosi ka Yinni Gusunōn yīsiru ye u ñ nùn yiire

u gere ñ kun me ù n gari gerua ka bñnun yĩsiru, ba koo ñun gowa.

²¹ Sərəkudo i ko i tii bikia i nɛɛ, aməna sa ko n ka yē gari yi Yinni Gusunə kun gerua. ²² Gusunən səmə goo ù n gari gerua ka Yinni Gusunən yĩsiru, ma yi ñ koo re me, yiya yi ñ sãa Yinni Gusunən gere. Səmə wiya u win gari seka. I ku win berum ko.

Wuu sìn mi

ba ko n da kpikuru de

19

¹ Gusunə besen Yinni u koo bwese tukunu gira nin tem di kpa u nin tem me beɛ wē, kpa i n ben wusu ka ben yenusu mə. ²⁻³ Tem me Yinni Gusunə u koo beɛ wē mi, ì n mu mwa i kpa, i mu bənu koowo beri ita kpa i yen baayere sɔ̃ wuu teu wuna mi be ba tənu go ba ko n da kpikuru we, kpa i swɛɛ yabiri yi ba ko n da ka de mi.

⁴ Tən be ba ben winsim go ba ñ ka baaru, ba ñ daa maa yiberɛ tɛɛru məɔsine, be tənawa ba koo kpĩ bu kpikuru da wuu sìn mi. ⁵ Nge tē, gabu bà n da yakasə ba dāa kīimə, kpa gbāa yu wəra yu win beruse wəri yu go, wuu gen teu sɔ̃ra u koo kpikuru da u wa u n ka wāa, ⁶ kpa wi ba gon dusibun mərə yà n seewa bu ku raa yēro naa turi bu mwa swaan tondabun sɔ̃. Domi wi, ka wi u gu mi, ba ñ daa yiberɛ tɛɛru sãa. ⁷ Yen sɔ̃na na beɛ sɔ̃wa na nɛɛ, i wusu ita gɔsio su n sãa kpiki yenu.

⁸⁻⁹ Ma i wooda ye kpuro mem nɔ̃wa i ye nɔ̃ni doke ye na beɛ wēɛmə gisə, ma i Gusunə besen Yinnin kīru mə, u koo been tem me yasia kpa u mu beɛ wē me u besen baababa nɔ̃ mwɛɛru kua. Saa yera i ko i maa wusu ita gasu gɔsi i sosi sìn mi ba ko n da kpikuru de. ¹⁰ Nge meya ba ñ koo maa be ba kun toren yem yari tem me sɔ̃ me

Gusunõ besen Yinni u bæe wē i n mǎ, kpa yēron yem mu kun wǎa bæen winǎ.

¹¹ Adama goo ù n win winsim tusa, ma u nùn so u go, yen biru, kpa u kpikiru we wuu sin gagu sǎǎ, ¹² win wuun guro gurobu ba koo dawa bu nùn mwaama bu wi u koo nùn mǎru kǎsie nǎmu beria u nùn go. ¹³ I ku nùn wǎnwǎndu kua. I taare sarirugiin yem wunǎ bæe Isireliban suunu sǎǎn di kpa n bæe wēra.

Gbee kǎǎrǎn wooda

¹⁴ Ì n dua tem me sǎǎ i kpa me Gusunõ besen Yinni u koo bæe wē, bà n bæe mu bǎnu kua ba kpa, i ku ra bæen winsim kǎǎrǎ mure bæegia sǎǎ.

Seeda ye ba koo wura

¹⁵ Goo ù n tǎnu go ò kun me ù n toraru garu kua, tǎn turon seeda kun tura bu ka yēro taare wē. Adama tǎmbu yiru ò kun me ita bà n seeda di, saa yera ba koo yēro garisi taaregii.

¹⁶ Goo ù n win winsim kǎsa gaa mani, ¹⁷ be yiru ye kpuro ba koo dawa Yinni Gusunǎn sǎa yerǎ bu yǎku kowobu ka siri kowobu wa be ba dǎma te sǎmburu mǎ mi. ¹⁸ Siri kowo be, ba koo ben gari wēeriwa ka laakari. Bà n deema seeda weesugia u win winsim manimǎ, ¹⁹ saa ye sǎǎra ba koo nùn kua nge me u raa bwisika bu win winsim wi kua. Nge meya i ko i ka kǎsa wuna bæen suunu sǎǎn di. ²⁰ Tǎmbu bà n ye nua, ba koo berum duura. Ba ò maa kǎsa yen bweseru mǎ bæen suunu sǎǎ. ²¹ I ku taaregii wǎnwǎndu kua. Wi u tǎnu go, ba koo maa win tii gowa. Wi u win winsim nǎni wuna, ba koo maa wigii wunawa. Wi u win winsim dondu bua, ba koo maa wigiru buawa. Wi u win winsim nǎma bua, ba koo maa wigia buawa. Wi u win winsim naasu bua, ba koo maa wigisu buawa.

Tabun wooda

20

¹ Sanam me i been yiberēba tabu wəri, ì n ben dumi wa ka ben tabu kēkē yi dumi gawe ka sere ben tumbu be ba bēe dabiru kere, i ku ben berum ko. Domi Gusunə besen Yinni u wāa ka bēe wi, wi u bēe yarama Egibitin di. ² I sere tabu tore, yāku kowo u koo nawa bēen wuswaaə u nēe, ³ i nōwə bēe Isireliba. Wee i na gisə i ka bēen yiberēba tabu ko. I ku de bēen goon tororu tu kara. I ku berum soora, i ku diiri, i ku maa nanda ben sō. ⁴ Gusunə besen Yinni u ka bēe wāa. Wiya u koo bēe nasara wē.

⁵ Yen biru be ba ra tabu kowobu mwēeri, ba koo bikia bu nēe, bēe sōə, wara u yenu kpəə bana ma u ñ gina wure ge sōə. Yēro u de u wura yenuə, kpa u ku gbi taa bi sōə goo u du win yenu ge sōə. ⁶ Ba koo maa bikia bu nēe, bēe sōə, wara u dāa gbaanu kua ma u ñ gina yen are diire. Yēron tii u de u gəsira yenuə kpa u ku raa gbi taa bi sōə goo u tu tubi di. ⁷ Ba koo maa bikia bu nēe, wara ba kurə kã ma u ñ nùn sue gina. Win tii u wuro yenuə kpa u ku raa gbi taa bi sōə kpa goo u kurə wi sua. ⁸ Kpa bu maa nēe, bēe sōə, wara u wurure. Bu de yēro u wura win yenuə. Kpa u ku raa be ba tie berum tia. ⁹ Bə n gari yi gerua ba kpa, kpa bu bu tabu sinambu kua.

¹⁰ Sanam me i wuu gagu tabu wəri, i gina gen tumbu bikio bu tii wē ka alafia. ¹¹ Bə n wura ba bēe ben wuun kənnə kenia i dua, be kpurowa i ko i yoo səma koosia. ¹² Adama bə kun kī bu bēe senna ka alafia, ma ba nēe, ba koo ka bēe sannawa, i bu tabu wərio. ¹³ Saa yè sōə Gusunə besen Yinni u bēe bu nəmu beria, saa yera i ko i tən durə be ba wāa mi kpuro go ka takobi. ¹⁴ Adama tən kurəbu ka bii piiminu ka yaa sabenu ka arumani ye ya wāa wuu ge sōə kpurowa i ko i gura yu ko bēegia, kpa i ye dendi nge me i kī, domi Gusunə besen Yinniwa u bēe ye wē. ¹⁵ Məsuma ko i bwese nin wusu kpuro kua ni nu ka bēe toma, nu ñ wāa tem me i ko i mwa sōə. ¹⁶ Adama tən benin wusu sōə, si

Gusunõ besen Yinni u bæe wē mi, i n mō, i ku ra de sin tōnu goo u n wāa. ¹⁷ I de i bu go kpuro mam mam, be ba sãa Hætiba ka Amõreba ka Kananiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba nge me Gusunõ besen Yinni u bæe yiire. ¹⁸ Kpa bu ku raa bæe ben koma bõrõnugii ni tie ni ba ra ben bũnu koosi. Kpa i ku ra ka ni Gusunõ besen Yinni torari.

¹⁹ Sanam me i wuu gagu wõri i gu tarusi n ka te i sere gu kamia, i ku ra gen dāa binuginu gbāa suasi. I ko i kpĩ i nin binu di, adama i ku nu kīi i sura domi dāru ta ñ sãa tōnu wi i ko i wõri i go. ²⁰ Dāa te i yē ta ñ sãa diiraru, tera i ko i kpĩ i bura i ka seri ko yi i ko i ka gbāraru yõ sere i ka wuu ge kamia.

Wi ba go yakasõn gari

21

¹ Sanam me i wāa tem me Gusunõ besen Yinni u koo bæe wē sō, ma i wa ba goo go me sō, yēron gora kpĩ yakasõ, ma i ñ sere yē wi u nùn go, ² sanam me sōra guro gurobu ka siri kowobu ba koo yarima kpa bu wusun tondam yiire si su wi ba go mi sikerene. ³ Wuu ge ba wa ga ka wi ba go mi turuku bo, wuu gen guro gurobu ba koo naa gbiiba kasuma tia ye ba ñ sugu dokere yu ka sãmburu garu ko. ⁴ Kpa wuu gen guro guro be, bu ka naa gbiiba ye da wõwa gaa sō ye ya nim kokumõ, mi goo kun wukure u sere gāanu duure. Kpa bu naa gbiiba yen wīi suma bua mi.

⁵ Kpa yāku kowobu bu susima yen bõkuõ be, be ba sãa Lefin bibu be Gusunõ besen Yinni u wuna nenem bu ka win sãa yerun sãmburu ko kpa bu maa tõmbu domaru kua ka Yinni Gusunõn yīsiru. Beya ba ko n da gari kpuro wunane yi yi sãa soonaa ka mēeran gari.

⁶ Kpa wuu gen guro guro be kpuro be ba susi wi ba go min bõkuõ bu ben nõma nia naa yen wõllõ wõwa mi. ⁷ Kpa bu gere bu nē, ben nõma kun yem meni yari, meya ben nõni kun maa wa me n kua u ka gu. ⁸ Yinni u be win tõmbu

Isireli be u yakiama tora ten suuru kuo, kpa u ku yem me garisi ben wino me mu saa toraru sarirugiin yem. Saa ye, Gusunõ u koo maa bu yem me suuru kua.

⁹ Nge meya i ko i ka toraru sarirugiin yem wuna beε sɔɔn di kpa i n mɔ ye ya koo Gusunõ wẽre.

Kurõ dɛson suabu

¹⁰ Sanam me i yara i been yiberɛba tabu wɛrim dɔɔ be Gusunõ besen Yinni u beε nɔmu beria, ma i bu dɛsiru mwa, ¹¹ be sɔɔ, ma been turo u kurõ burõ wa ma u nùn kĩru gõru doke u ka nùn sua kurõ, ¹² saa ye, u koo nùn suawa u ka da win yenuõ kpa u de u wii pɔɔru woka kpa u win nii kɔkɔsu bɔɔri. ¹³ Kpa u win yãa ni u raa doke pota kpa u da u sina yẽron yenuõ u swĩ win baaba ka win meron sɔ suru tia. Yen biru, kpa yẽro u den da u nùn deema u ko win durõ kpa wi, u maa ko win kurõ. ¹⁴ Adama ù n da nùn bwẽra yara, u de u doona mi u kĩ. U ku raa nùn dɔra u gobi mwa. Meya u ku maa nùn garisi yoo. Domi u ka nùn menna.

Ye ya sãa bii yerumagia

¹⁵ Goo ù n maa kurõbu mɔ yiru, ma u turo kĩ n kere turo, ma be yiru kpuro ba nùn bii tɔn durõbu marua, wi u kun kĩ mi, ma wiya u nùn yeruma marua, ¹⁶ sanam me u bii be tubi bɔnu kuamme, n ñ weenε u wi u kĩn bii garisi yeruma wi u ñ kĩn biin ayerõ. ¹⁷ Adama n weenε u wi u ñ kĩn bii wura nge win yeruma, kpa u nùn win tubin bɔnu yiru wẽ. Domi u sãawa win tondon dam yĩre gbiikiru. N weenewa u yerumarun baa wa.

Bii mem nɔɔ sarin kɔkɔrɔ

¹⁸ Goo ù n bii tɔn durõ mɔ, ma bii wi, u kua mem nɔɔ sari wi u ku ra win tundo ka win meron gere nɔ baa bà n nùn sɛyasia, ¹⁹ saa ye sɔɔ, win tundo ka win mero ba koo nùn mwawa bu ka na wuun guro gurobun mi, ²⁰ kpa bu guro guro be sɔ bu nεε, ben bii wee, u ku ra ben gari nɔ. U

win wāaru dimōwa bereteke tam nōrubu sōō. ²¹ Saa yera wuun tōn durōbu kpuro ba koo nūn kpenu kasuku bu go kpa i kōsa wuna beēn suunu sōōn di. Isireliba kpuro bā n ye nua kpa bu berum ko.

Wi ba soora doken goru

²² Goo ù n toraru garu kua te ta tura bu ka nūn go, ma ba nūn soora doke ba bwē dāa wōllō, ²³ bu ku de win goru ta n wāa dāa mi sere ka wōkurō. Baa ù n yen mēren na, bu de bu nūn sike yen tōō te. Domi wi ba soora doke ba bwē u kuawa mi bōruro Gusunōn wuswaaō. I n da ko mē, kpa i ku ra beēn tem disi doke mē Gusunō besen Yinni u beē wē.

*A wun*en tōnusin gāanu

garisio nge wunen tiiginu

22

¹ Ì n beēn tōnusin naa ù kun mē win yāaru wa ta kōōramō, i ku ra de tu doona. I ka tu wuro wi u tu mōn mi. ² Yēron yenu gā n toman na, ù kun mē ù kun nūn yēn na, i yaa sabe te suo i ka da beēn yenuō i tu nōōri sere wi u tu mō ù n tu kasum na. Saa yera i ko i nūn tu wesia. ³ Ì n maa beēn tōnusin keteku wa ù kun mē win yaberu ù kun mē win gāanu ganu ni nu kōōra, nge mēya i ko i maa nu kua. I ku nu deri nu kam ko.

⁴ Ì n wa goon keteku ù kun mē win naa ya wōruma swaa sōō, i ku de yen yēro u ye seeya wi tōna. I ko i nūn somiwa u ka ye seeya.

Wooda bwese bweseka

⁵ Tōn kurō u ku raa tōn durōn gāanu sebe, mēya tōn durō u ku raa maa tōn kurōn gāanu sebe. Domi wi u kua mē, Gusunō besen Yinni u koo yēro tusi.

⁶ Ì n wuu dǎo ma i gunǎ wa ga sǣa wǎkusi ñ kun mɛ ga binu wǎkusi dǎaǎ ñ kun mɛ temǎ, i ku gu mwa ka gen binu sannu. ⁷ I de mero gu doona kpa i tii binu yiiya, kpa bɛen wǎaru tu bɛe wǣra kpa tu daka da.

⁸ Ì n dii kpaaru bana i kpa, i ten tɛera wǎllǎ gani dumi dokeo i ka sikerena kpa baa goo ù n wǎruma min di u gu, i kun taare mǎ.

⁹ Bɛen resem gbaanu sǎo, i ku ra maa dǎa bweseru garu duure. Ì n kua mɛ, ten marum kpuro ka maa resem ye, ya ko n sǎawa Gusunǎgia. ¹⁰ Ì n wukumǎ, i ku naa ka keteku sugu doke sannu. ¹¹ I ku yǎnu sebe ni ba wesa ka wǣe damgii ka yǎa sansun wǣe sannu.

¹² I bɛen bekan soo sookaǎ sari dokeo.

Suanaan wooda sarabu

¹³ Goo ù n kurǎ sua ma ba menna ka kurǎ wi, yen biru ma u ñ maa kurǎ wi kǐ, u nùn tusa, ¹⁴ sere u nùn funɛ wuna u win yǐsiru sanká, u gerua u nɛɛ, u kurǎ wi sua, ye ba dua ka wi, u ñ ka nùn deeme, ¹⁵ saa ye sǎara bii kurǎbu gen tundo ka gen mero ba koo ka bii win wǎndiarun seeda na bu wuun guro gurobu sǎosi wuun duu yerǎ mi ba ra menna. ¹⁶ Kpa bii win tundo u guro guro be sǎo u nɛɛ, na nen bii wǎndia wi durǎ wini kǎwa u n mǎ kurǎ, adama u nùn tusa. ¹⁷ Wee u nùn weesu mani u nɛɛ, u ñ ka nùn deeme. Adama nen biin wǎndiarun yǐreru wee. Kpa bu beku te deria wuun guro gurobun wuswaaǎ. ¹⁸ Kpa wuun guro guro be, bu durǎ wi mwa bu so, ¹⁹ kpa bu nùn sii geesun gobi wunǎbu (100) bure u wǎndia win tundo kǎsia domi u Isireliban wǎndia turon yǐsiru sanká. Yen sǎo, u ñ maa kpǣ u kurǎ wi yina, u ko n nùn suewa sere ka win wǎarun tǎru kpuro sǎo.

²⁰ Adama gari yi, yì n sǎan na gem, ma ba ñ yǐreru garu wa te ta sǎa bii wigiru, ²¹ saa ye sǎara ba koo kurǎ wi sua bu ka da win baaban yenu kǎnnǎwǎ kpa win wuun tǎn

durǝbu bu nùn kpenu kasuku bu ka go. Domi seku bakara Isireliban mi bu nεε, bii wǝndia u durǝ damaru kua win baaban yenuǝ. Nge mɛya i ko i ka daa kǝsa yen bweseru wuna bεen suunu sǝǝn di.

²² Bǝ n durǝ goo mwa u sakararu mǝ ka goon kurǝ, ba koo be kpuro gowa durǝ wi ka kurǝ wi. Nge mɛya i ko i ka daa kǝsa yen bweseru wuna bεen suunu sǝǝn di.

²³ Bii wǝndia goo ù n wǝa, ma ba nùn durǝ kǝa, adama ba ñ gina suanε, ma durǝ goo u nùn wa ma u ka nùn kpuna, ²⁴ i ko i be yiru kpuro mwawa i ka na wuun duu yerǝ mi guro gurobu ba ra mɛnnε, kpa i bu kpenu kasuku i go yèn sǝ bii wǝndia wi, u ñ wura kue saa ye u nùn gaba wuuǝ ka yèn sǝ durǝ wi, u win winsim kurǝ bekuru doke. Nge mɛya i ko i ka daa kǝsa yen bweseru wuna bεen suunu sǝǝn di. ²⁵ Adama durǝ wi, ù n wǝndia wi ba durǝ kǝa mi wan na yakasǝ u ka nùn gaba u ka kpuna ka dam yakasu mi, durǝ wi tǝnawa ba koo go. ²⁶ I ku wǝndia wi gǝanu kua. U ñ toraru garu kue te ta weenε bu ka nùn go. N sǝawa nge durǝ goo wi u win beruse wǝri u go. ²⁷ Domi u nùn deemawa yakasǝ. Ma bii wǝndia wi, u wura kua adama goo sari wi u koo nùn wǝra.

²⁸ Durǝ goo ù n maa bii wǝndia goo wa wi ba ñ gina durǝ kǝ, ma u nùn gaba u ka kpuna, ma ba bu mwa, ²⁹ durǝ wi, u koo bii wǝndia win tundo sii geesun gobi weeraakuru wǝwa kpa u bii wi sua kurǝ, domi u nùn bekuru doke. U ñ maa kpǝ u nùn yina sere ka win wǝarun nǝrǝ.

23

¹ Durǝ goo u ku raa maa win baaban kurǝ kǝa. Ù n kua mε, u win baaba sekuru dokewa mi.

Tǝn be ba ñ ko n wǝa

*Gusun*ǝn tǝmbun wuuru sǝǝ

² Wìn tĩa bii ba kəsuka ñ kun me wìn tən durəru ba bura, u ñ kpě u ka Yinni Gusunən tambu menna.

³ Be ba ñ weenε bu suana ma ba ka suana, ben bibu ba ñ kpě bu ka Yinni Gusunən tambu menna sere ka ben bibun bibun bweserun nən wəkurə.

⁴ Meya Aməniban goo ñ kun me Məabuban goo u ñ kpě u ka Yinni Gusunən tambu menna sere ka ben bibun bibun bweserun nən wəkurə. ⁵ Domi ba ñ ka sun nim ka dīanu sennə kue saa ye sa yarima Egibitin di. Ba da ba Balamu, Beorin bii, Petorigii wi u na Mesopotamin di gobi kāwa u ka na u sun bōrusi. ⁶ Adama Gusunə besen Yinni u ñ Balamu win gere swaa daki. U bōri yi gəsiawa domaru domi u sun kī. ⁷ I ku ra ben alafia kasu ñ kun me ben gea sere ka baadommaə been wāarun tōru kpuro səə.

⁸ I ku ra ko i Edomu goo tusi, domi ba sāawa besen wənəbu. I ku ra maa Egibitigii goo tusi domi sa səru di ben temə. ⁹ Ben bibu ba ko n da ka Yinni Gusunən tambu mennəwa sere ka ben sikadominə.

Sansanin deəraru

¹⁰ Ì n yara i ka yiberεba tabu wəri, saa ye səəra i ko i tii laakari ko ka gāa disiginu kpuro. ¹¹ Tən durə goo ù n wāa bεε səə, ma u dosa sere u tii wa dosu ge səə, i ka nùn yario sansanin di gina. ¹² Adama sō ù n kella, u koo woburewa. Yen biru, sō ù n dua kpa u wurama sansaniə.

¹³ I de i n gam mə sansanin biruə mi i ko i n da dii bera ko, ¹⁴ kpa i n gāanu neni ni i ko ka wəru gbe i ka been dii bera ye sike. ¹⁵ Domi Gusunə besen Yinni u wāa been sansani ye səə u sīimə sīimə u ka bεε kōsu kpa u bεε been yiberεba nəmu beria. Yen sō, n weenəwa been sansani ya n deere kpa u ku bərənu ganu wa been suunu səə ni nu koo de u bεε biru kisi.

Yoo wi u duka sua

¹⁶ I ku yoo wi u win yinni duka suuri mwa i wesia win yinnin mi. ¹⁷ I de u n wãa mi u kī been suunu sɔɔ wuu ge u koo gɔsi sɔɔ. I ku nùn dam dɔre.

Kurɔ damaru sãaru sɔɔ

¹⁸ I ku de durɔ dama woronu ñ kun me kurɔ dama woronu nu n wãa been sãaru sɔɔ. ¹⁹ I ku ra ka durɔ dama gobi ñ kun me kurɔ dama gobi gɛe na Yinni Gusunɔn sãa yerɔ i ka ye i Gusunɔ nɔɔ mwɛeru kua kɔsia. Domi Gusunɔ besen Yinni u yen bweseru tusa.

Bɔkurabun nim dokebu

²⁰ Been Isirelisibu bã n gãanu bɔkura, i ku bu nim dokea, ñ n gobin na, ñ n maa dīanun na ñ kun me gãanu ganu. ²¹ Sɔɔwa i ko i yen bweseru kua, adama i ku ra been Isirelisibu kua me, kpa Gusunɔ besen Yinni u beɛ domaru kua tem me sɔɔ me i ko i du mi, i n mɔ.

Nɔɔ mwɛenun gari

²² Ì n Gusunɔ nɔɔ mwɛeru garu kua, i ku tɛ i ka tu yibia domi u koo beɛ tu bikia kpa i n taare mɔ. ²³ Adama ñ kun nɔɔ mwɛeru garu kue, i ñ ko i n taare mɔ. ²⁴ Nɔɔ mwɛe te i yara been nɔɔn di, i ko i tu yibiaawa domi i tu kuawa ka been tiin nɔɔ, n ñ ka tilasi.

Ye kaa kpī a ko goon gbaarɔ

²⁵ Ì n dua goon dãa gbaarɔ, i yen binu dio nge me i kī, adama i ku ra nin ganu doke birerɔ i ka doona. ²⁶ Ì n maa dua goon alikama gbaarɔ, i ko i kpī i alikama wɔka ka nɔma adama i ku ye kɔmbɔ doke.

Kurɔ wi ba yina

24

¹ Goo ù n kurɔ sua ma u kurɔ wi gãanu waasi ye ya ñ ka nùn naawɛ, ma u kurɔ wi yinanaan tireru yorua u nùn nɔmu beria, ma u nùn gira win yenun di u doona, ² ma

yen biru, kurə wi, u da u mərə durə goon mi, ³ durə dāako win tii ù n nùn yinabun tireru yorua, ma u nùn yina, u nùn yara win yenun di ù kun mε ù n gu, ⁴ win durə gbiikoo wi u raa nùn yina mi, u ku maa nùn kasu bu menna. Domi kurə wi, u kua disigii. Yeya Yinni Gusunə u tusa. Ì n kua mε, i tem mε Gusunə besen Yinni u bæε wē bæere sari kookoosu koosiwa mi.

Wi u kurə kpao sua

⁵ Goo ù n kurə kpao sua, u ku tabu da. Meya bu ku maa nùn tilasi gaa ko. Bu de u n tii mə sere wõə tia, kpa u wa u win kurə wi nukuru dorasia.

Təruban wooda

⁶ N ù weenε i goon nεeru təruba mwa baa ten bia. Domi ù n kua mε, i mwawa mi ye n ko n de u n wāa.

Tənu wi u win tənusi gbenan

wooda

⁷ Bεen goo ù n win Isirelisi mwa u gəsia yoo ù kun mε u nùn dərə, i ko i yēro wi gowa. Nge meya i ko i ka kōsa yen bweseru wuna bεen suunu səən di.

Bara disigirun wooda

⁸ I de i be ba bara disigiru mə laakari ko gem gem kpa i ko nge mε yāku kowobu Lefiba ba koo bæε sōosi. Nge mε na yiire i ko, nge meya i ko i ko mam mam. ⁹ I yaayo ye Gusunə besen Yinni u Mariamu kua saa ye sa wee Egibitin di sa wāa swaaə.

Təruban gari

¹⁰ Ì n bæen Isirelisi goo gāanu bəkura, i ku du win dirə i ka təruba sua. ¹¹ I yōro təwə kpa wi i gāanu bəkura mi u yarima u bæε təruba wē. ¹²⁻¹³ Ì n yāaro gāanu bəkura ma u bæε win yaberu təruba wē, i ku de ta n wāa bæen mi sere yam mu ka tīra. Baa ù n kua amə, sōə ù n dua, i ko i

nùn win yabe te wesiawa kpa u wa u tu wukiri u ka kpuna. Kpa u bæe domaru kua kpa Gusunõ besen Yinni u maa bæe siara.

I yãarobu bæere wẽeyo

¹⁴ Ì n yãaro goo mǎ sǎm kowo, ù n sãa Isireli ñ kun me sǎo, i ku nùn taki di. ¹⁵ I nùn win sǎmburun gobi wẽeyo baadomma sǎo u sere du. Domi u sãawa yãaro, u win gobin bukata mǎ gea. Ì kun kue me, ma u Yinni Gusunõ nǎogiru sue been sǎo, i ko i taare wa.

Baawurewa

u koo win torarun are wa

¹⁶ Ba ñ tǎnu goomǎ win biin torarun sǎo, meya ba ñ maa bii goomǎ win mǎwǎbun torarun sǎo. Ba ñ goo goomǎ goon torarun sǎo.

Ye ba koo ko yãarobun sǎo

¹⁷ I ku ra ko i sǎo ñ kun me gobeku gem bira siribu sǎo. Meya i ku ra maa gǎmini goon bekuru tǎruba mwa. ¹⁸ Adama i yaayo ma sa raa yoru di Egibitiõ ma Gusunõ besen Yinni u sun yakia. Yen sǎna na bæe yiiremǎ i n da wooda yeni swii.

¹⁹ Saa ye sǎo i been dǎanu gẽemǎ, ma i yen gese tia duari gbee suunu sǎo, i ku maa wura i ye sua. I de yu ko sǎbu ka gobekuba ka gǎminibugia, kpa Gusunõ been Yinni u wa u been nǎman sǎma kpuro domaru kua. ²⁰ Ì n yǎwa been dǎa ye ba mǎ olifin wǎllǎ i ye sǎra, i ku ra maa wure i yǎo i ye i duari sǎri. I de ye, yu ko sǎbu ka gobekuba ka gǎminibugia. ²¹ Sanam me i been resem binu sǎrimǎ, i ku ra maa gǎsira i wura biruǎ. Ye i deri mi, yeya ya koo ko sǎbu ka gobekuba ka gǎminibugia. ²² Been tii i yaayo ma i yoru di Egibitiõ. Yen sǎna na bæe yiiremǎ i n da yeni swii.

Siribun wooda

25

¹ Nõõsinaa sariru tà n dua tõmbu gabun baa sõi, ma ba da siri yerõ ba bu siria, saa ye sõi, wi u gem mõi, i nõn win gem wẽeyõ. Wi u maa taare mõi kpa i nõn win taare wẽ. ² Wi siribu di, bà n nõn soberu bure, siri kowo u koo de yẽro u kpunawa win wuswaaõ kpa bu nõn so nge me win torara nẽ. ³ Adama bu ku seni nõõ weeru sara, domi yà n kera me, i been mero bisi wi beere birawa mi.

Naa yà n sõmburu mõi dĩanõn

wooda

⁴ I ku been naa kinerun nõõ bõke saa ye ta sõmburu mõi dĩanu sõi.

Gõmini wi u kun bii mõi

wooda

⁵ Mõi ka wõnõ bà n wõi yenu teu sõi, ma mõi u gu u nõ bii mara, win gõmini wi, u ku yari yenu min di u mõiuru da gam. Win durõn wõnõ wiya u koo nõn sua kurõ. ⁶ Bà n bii tõn durõ mara, ba koo bii gbiikoo wi garisiwa wi u gu min bii kpa win yĩsiru tu wa ta n wõi Isireliban suunu sõi.

⁷ Goo ù n yina u win mõiõn kurõ gõmini sua, kurõ wi, u doo siri yerõ u wuun guro gurobu deema kpa u bu sõ u nẽ, nen durõn wõnõ u yina u man sua kurõ u ka win mõi bii marua win yĩsiru tu ka wa ta n wõi Isireliban suunu sõi. ⁸ Saa ye sõõra wuun guro guro be, ba koo durõ wi soku kpa bu nõn gari yi bikia. Û n yinan na mam mam u win mõiõn gõmini wi sua kurõ, ⁹ kurõ wi, u koo dawa u win bara nõõ teu wuna guro guro ben wuswaaõ, kpa u nõn yãatam sie kpa u gere u nẽ, wee nge me ba ra durõ kue wi u yina u win mõiõ bii marua. ¹⁰ Kpa bu win bweseru yĩsiru kẽ Isireliba sõi bu nẽ, wõiõn bara nõõ ba wunan bweseru.

Ye ba yina sannõ sõi

¹¹ Tõn durõbu yiru bà n sannamõ, kpa mi ba sannamõ mi, ben turon kurõ u na u ka win durõ wõra win yiberen nõman di, kpa u yiberen win tõn durõru nenõ, ¹² saa ye sõõ, i kurõ win nõmu ge buro. I ku nõn wõnwõndu kua.

Tenkurun swaan wooda

¹³ I ku kiaru dõrena ka taki, i de bõen kilo ya n sãa dee dee, kpa yen gaa kun gaa kere. ¹⁴ I de bõen sakakunu nu n sãa dee dee. I ku de gagu ga n gagu kere. ¹⁵ I de bõen kilo ya n sãa dee dee kpa bõen sakakunu nu n sãa tia. Kpa bõen wãaru tu wa tu daka da tem mõ Gusunõ besen Yinni u koo bõe wõ sõõ. ¹⁶ Domi Gusunõ besen Yinni wi, u be ba yen bweseru mõ tusa.

Amalekiban kpeerasiabu

¹⁷ I yaayo ye Amalekiba ba bõe kua saa ye i wee Egibitin di, ¹⁸ i wasire, ma ba bõe wõri birun di ba be ba wãa biruõ go go, ba nõ Gusunõn berum kue. ¹⁹ Saa yõ sõõ Gusunõ besen Yinni u koo bõe wõrabu wõ u de yiberõba kpuro bu bõe deri tem mõ u koo bõe wõ sõõ mu n ka sãa bõegim, i ko i Amalekiba kpuro kam koosiawa kpa bu ku maa ben yõsiru yaaya handunia sõõ. I ku ra ye duari.

Dĩa gbiikinun wooda

26

¹ Ì n da i dua tem mõ Gusunõ besen Yinni u koo bõe wõ sõõ, ma i mu mwa, i sina mõ sõõ, ² i de bõen baawure u win gbean dĩa gbiikinu tama ni u duura tem mõ sõõ, u nu doke bireru sõõ u ka na Gusunõ besen Yinnin sãa yerõ, ³ kpa u da saa ye sõõn yãku kowon mi, u nõn sõõ u nõõ, u gerumõ Gusunõ win Yinnin wuswaaõ gisõ ma u dua tem mõ sõõ, mõ Yinni Gusunõ wi, u besen baababa nõõ mwõeru kua u nõõ, u koo sun wõ. ⁴ Kpa yãku kowo wi, u yõro bire te mwaari u yi Gusunõ besen Yinnin yãku yerun wuswaaõ. ⁵ Kpa yõro u gere Gusunõn wuswaaõ u nõõ, win sikado u

sāawa Aramugii wi u kun wāa yeru mā. U da Egibitiō u sina mi ka tambu fiiko be ba wāa ka wi. Yen biru, tən be, ba dabia ba kua bwese damgiru. ⁶ Adama Egibitigibu ba bu dam dāre, ba bu nōni sōōwa, ma ba bu kua yobu. ⁷ Yera ba Gusunō besen baababan Yinni nōogiru sue, ma u begia nua. U ben nōni swāaru wa ka dam me ba bu dōremō ka nge me ba bu taare. ⁸ Yen biru, u bu yarama Egibitin di ka win nōm damguu, ka nanum bakam, ka sōm maamaakiginu. ⁹ U ka bu tunuma tem mini, me mu tim ka bom yiba, ma u bu mu wē. ¹⁰ Yen sōna tē, u ka tem me Yinni Gusunō u nūn wēn dīa gbiikinu na win wuswaaō.

Kpa yēro u yiira u wuswaa tem girari u ka Gusunō sā. ¹¹ Yen biru, beē ka Lefiba ka sōō be ba wāa beēn suunu sōō, i ko n nuku dobu mō gāa geenu kpuron sō ni Gusunō besen Yinni u beē ka beēn bibu wē.

Wəkuru baateren wōllōn

tia tian wēēbun wōō

¹² Wōō yirun biru, itase, i ko ge sokuwa wəkuru baateren wōllōn tia tian wēēbun wōō. Ì n beēn dīanu gā i kpa, i ko nin wəkuru baateren wōllō tia tia wunawa kpa i Lefiba wē ka sōbu ka gobekuba ka gōminibu kpa ba n da di bu debu beēn wuu si sōō. ¹³ Saa yera i ko i Gusunō besen Yinni sō i nēē, wəkuru baateren wōllōn tia tia ye ya sāa wigia, wee i wunama beēn yenun di i Lefiba wē ka sōbu ka gobekuba ka gōminibu nge me u beē yiire i ko. I ñ yen gaa duari i sere ye deri. ¹⁴ I ñ wəkuru baateren wōllōn tia tia yen gaa di sanam me i gōō wooru sō. I ñ ye sue sanam me i ñ dēere. I ñ maa yen gaa gōribu wē. ¹⁵ U tukama u beē mēeri saa win sin yee dēerarun di te ta wāa wōllō, kpa u beē win tambu Isireliba domaru sosia ka beēn tem me u beē wē, me mu tim ka bom yiba nge me u besen baababa nōō mwēeru kua.

Isireliba ba sāawa

Gusunɔn tɔmbu

¹⁶ Gisɔ, Gusunɔ besen Yinni u beɛ sđ̄omɔ u neɛ, i win woodaba ka win yiirebu kpuro mem nɔɔwɔ. I n tii se kpa i ye kpuro swii ka gđ̄ru tia ka been bwɛra kpuro. ¹⁷ Gisɔ, i wura ma Gusunɔwa u sãa besen Yinni, i maa wura ma i ko i si win swaa sɔɔ, kpa i win woodaba ka win yiirebu kpuro mem nɔɔwa. ¹⁸ Yinni Gusunɔn tii u maa wura gisɔ ma i sãa win tɔn be u gɔsa nenem win tiin sđ̄ i ka win yiirebu kpuro swii nge me u beɛ nɔɔ mwɛru kua. ¹⁹ Meya u koo maa beɛ wolle sua i yisiru yari kpa i n beere mɔ n kere handunian bwesenu kpuro ni u taka kua, kpa i n sãa win tɔn be u tii yiya nge me u gerua.

**ISIRELIBA BA GUSUNɔN ARUKAWANI
YAAYAMɔ**

Kpee ni ba koo sɔnna

Ebalin guurɔ

27

¹ Mɔwisi ka Isireliban guro gurobu ba tɔmbu sđ̄ɔwa ba neɛ, i wooda be kpuro mem nɔɔwɔ be Mɔwisi u beɛ saaria mi gisɔ. ² Tɔɔ tɛ sɔɔ i da i Yuudenin daaru tɔbura, i dua tem me Gusunɔ besen Yinni u beɛ wɛ sɔɔ, i de i kpee bakanu gurama i sɔnna i tawaru koosi, ³ kpa i wooda yenin gari kpuro yore ni sɔɔ dɔma te. Nge meya i ko i ka tem me du me mu tim ka bom yiba me Gusunɔ besen baababan Yinni u beɛ nɔɔ mwɛru kua. ⁴ I n Yuudeni ye tɔbura i kpa, yera i ko i sere kpee nɔn wooda na beɛ wɛ gisɔ gurama i sɔnna Ebalin guurɔ kpa i nu tawaru koosi. ⁵ Miya i ko i Gusunɔ besen Yinni yaku yeru kua ka kpee ni i n ka sisu dake. ⁶ Kpee ni ba n dake tɔnawa i ko i ka nɔn yaku yee te bania. Miya i ko i nɔn yaku dɔɔ mwaaruginu ⁷ ka siarabun yakunu kua, kpa i sina mi i di ka nuku dobu Gusunɔ besen Yinnin wuswaaɔ. ⁸ Kpa i

woodan gari yi yore kpee ni sɔ̃ɔ mɛ baawure u koo kpĩ u ka yi gari sãa sãa.

⁹ Ma Mɔ̃wisi ka yãku kowobu Lefiba ba Isireliba kpuro sɔ̃ɔwa ba nɛɛ, i mario i nɔ, gisɔra i kua Gusunɔ besen Yinnin tãmbu. ¹⁰ Yen sɔ̃, i de i nùn mem nɔɔwa kpa i win yiirebu ka win woodaba swĩ ye na bɛɛ saaria mi gisɔ.

¹¹ Mɔ̃wisi u dɔma te tɔn be sɔ̃ɔwa u nɛɛ, ¹² ì n Yuudenin daaru tɔbura i kpa, bwese nini, Simeɔba ka Lefiba ka Benyamɛba ka Yudaba ka Isakariba ka Yosefuba ba koo da bu yɔrawa Garisimun guurɔ kpa bu tãmbu domaru kua, ¹³ kpa maa bwese nini, Rubeniba ka Gadiba ka Aseɛba ka Sabuloniba ka Danuba ka Nefitaliba bu da bu yɔra Ebalin guurɔ kpa bu bɔrin gari gere.

Bɔ̃ri wɔkura yiru

¹⁴ Guuru miya Lefiba ba koo gbãra tãa tãa bu Isireliba kpuro sɔ̃ bu nɛɛ,

¹⁵ bɔ̃rurowa wi u dãa dãka ñ kun mɛ u sisu yania u wisi u ka tii bwãaroku gagu kua u sã gbenum, domi Yinni Gusunɔ u yabu yen bweseru tusa ye ba ka nɔma kua ba sãamɔ. Kpa tãmbu kpuro bu nɛɛ, ami!

¹⁶ Kpa Lefiba bu nɛɛ, bɔ̃rurowa wi u kun win tundo ñ kun mɛ win mero bɛɛɛ doke. Kpa tãmbu kpuro bu nɛɛ, ami!

¹⁷ Kpa Lefiba bu nɛɛ, bɔ̃rurowa wi u win winsim tem nɔɔ bura yeru sare. Kpa tãmbu kpuro bu nɛɛ, ami!

¹⁸ Kpa Lefiba bu nɛɛ, bɔ̃rurowa wi u wɔko swaa sɔ̃si kankam. Kpa tãmbu kpuro bu nɛɛ, ami!

¹⁹ Kpa Lefiba bu nɛɛ, bɔ̃rurowa wi u sɔ̃ ñ kun mɛ gobeku ñ kun mɛ gɔmini win gem bira siri yerɔ. Kpa tãmbu kpuro bu nɛɛ, ami!

²⁰ Kpa Lefiba bu nɛɛ, bɔ̃rurowa wi u win tundon kurɔ kĩa, domi u win tundon kpin yeru disi dokewa mi. Kpa tãmbu kpuro bu nɛɛ, ami!

²¹ Kpa Lefiba bu nɛɛ, bõruowa wi u ka yaa saberu kpuna. Kpa tãmbu kpuro bu nɛɛ, ami!

²² Kpa Lefiba bu nɛɛ, bõruowa wi u ka win sesu mero tuosi ñ kun mɛ tundo tuosi kpuna. Kpa tãmbu kpuro bu nɛɛ, ami!

²³ Kpa Lefiba bu nɛɛ, bõruowa wi u ka win kurɔn mero kpuna. Kpa tãmbu kpuro bu nɛɛ, ami!

²⁴ Kpa Lefiba bu nɛɛ, bõruowa wi u win tɔnusi so u go bɔkuɔ gbenum. Kpa tãmbu kpuro bu nɛɛ, ami!

²⁵ Kpa Lefiba bu nɛɛ, bõruowa wi u nɔm biran gobi mwa u ka taarɛ sarirugii go. Kpa tãmbu kpuro bu nɛɛ, ami!

²⁶ Kpa Lefiba bu nɛɛ, bõruowa wi u yina u woodan gari yini mem nɔɔwa. Kpa tãmbu kpuro bu nɛɛ, ami!

28

Domarun nɔɔ mwɛɛnu

¹ Mɔwisi u nɛɛ, ì n Gusunɔ besen Yinnin gere kpuro swaa daki, ma i win yiirebu kpuro mem nɔɔwa bi na bɛɛ sɔɔmɔ mini gisɔ, saa yera u koo bɛɛ wɔlle sua n kere bwesenu kpuro ni nu tie. ² Ma i win gere kpuro mem nɔɔwa, wee nge mɛ u koo bɛɛ domaru kua.

³ U koo bɛɛ kpuro domaru kua, be ba wãa wuu marosɔ ka be ba wãa baru kraanɔ. ⁴ U koo de i bii dabinu ma kpa u de dīanu nu koora bɛɛn gbeaɔ kpa bɛɛn ketɛba ka bɛɛn yãanu ka bonu nu marura nu dabia. ⁵ U koo de i dāa bii dabinu wa i birenu yibia kpa u de i n som mɔ mu n kpã i ka pɛɛ ko. ⁶ Mi i dɔɔ kpuro, u koo bɛɛ domaru kua.

⁷ Wi, Yinni Gusunɔ, u koo de yiberɛ be ba bɛɛ seesi bu yarina bɛɛn wuswaan di. Swaa tia ba koo ka duuma adama ba koo duki yarinawa bu swaa dabinu mwa. ⁸ U koo bɛɛn dīa ni i gã i doke biranu sɔɔ kɔsu, kpa u de ye i mɔ kpuro yu wɛra. U koo bɛɛ domaru sosia tem mɛ sɔɔ, mɛ u bɛɛ wɛɛmɔ.

⁹ Ì n win wooda be kpuro mem nḥwa, ma i win kīru mḏ, u koo bēe wuna nenem win tiin sḏ nge mē u bēe nḥ mwēeru kua. ¹⁰ Handunian tḥmbu kpuro ba koo wa ma i sḥa Yinni Gusunḥn tḥmbu kpa ba n bēen berum mḥ. ¹¹ Yinni Gusunḥ u koo bēe durom dabinu yibusi tem me sḥḥ mē u bēsen baababa nḥḥ mwēeru kua u nēe, u koo bēe wē. I ko i bii dabinu ma kpa bēen yaa sabenu nu dabia kpa bēen gbea yu dīanu ko. ¹² U koo bēe wḥllu wukia mi win arumanin beru yera wḥa kpa u de gura yu nē bēen tem sḥḥ saa ye n weenē. Kpa ye i mḥ kpuro yu kuura. I ḥn maa gobi bḥkuramḥ gabun mi. Tḥn tuko dabira ta koo gobi bḥkura bēen mi. ¹³ Yinni Gusunḥ u koo bēe kowa wiru, n ḥn mḥ siru. I ko i n da n yīsiru yarawa, i ḥn biru wurḥ. Adama yu ka sere kora mē, i ko i wi, Gusunḥ bēsen Yinnin woodaba mem nḥḥwawa mam mam ye na bēe sḏḥmḥ mini gisḥ. ¹⁴ I ku ra ko i gera gari yi na bēe sḏḥwa mini kpuron gaan di, kpa i da i būnu sḥ.

Bḏrin nḥḥ mwēenu

¹⁵ Mḥwisi u maa nēe, ma i ḥn Gusunḥ bēsen Yinnin gere swaa daki, ma i kun ye kpuro mem nḥḥwe ka yiire bi na bēe sḏḥmḥ mini gisḥ, bḏri yiniwa yi koo bēe wḥri.

¹⁶ Bēe kpuro i ko i bḏri wa, be ba wḥa wuu marosḥ ka be ba wḥa baru kpaanḥ. ¹⁷ I ḥn dḥa binu wasi i birenu yibia, i ḥn maa som wasi i ka pēe ko. ¹⁸ I ḥn bibu marumḥ ba n dabi. Bēen dīanu nu ḥn kooramḥ bēen gbeaḥ. Mēya bēen ketēba ka bēen yḥanu ka bonu nu ḥn maruramḥ nu dabia. ¹⁹ Mi i dḥḥ kpuro, bḏriya yi ko n bēe swīi.

²⁰ Ye i mḥ kpuro sḥḥ, Gusunḥ bēen Yinni u koo de i bḏri wawa kpa i n berum mḥ kpa i wahala ko sere i ka kam ko mam mam yēn sḏ i nḥn deri ma i kḥsa kua. ²¹ U koo ka bēe bara kḥsunu naawa ni nu koo bēe kpeerasia tem min di mē i ko n mḥ. ²² U koo de bēen wasi yi gbera ḥn kun mē yi swīa ḥn kun mē yi mḥsi ḥn kun mē yi wooru bara. U

koo maa yina gura yu nɛ kpa bɛɛn gbean dīanu nu gbera ñ kun mɛ nu kōsi. Wahala ye kpurowa i ko wa sere u ka bɛɛ kpeerasia mam mam. ²³ Wõllu ta koo bõbiawa nge sii gandu bɛɛn wii wõllõ kpa tem mu bõbia nge sisu. ²⁴ Tua ka yanima u koo sure bɛɛn gbeaõ guran ayerõ sere u ka bɛɛ kpeerasia mam mam. ²⁵ Yinni Gusunõ u koo de bɛɛn yiberɛba bu bɛɛ kamia. Swaa tia ko i ka bu wõri adama i ko i duki yarinawa ben wuswaan di i swaa dabinu mwa. Handunian bwesenu kpuro nu koo biti ko nù n wa ye ya bɛɛ deema. ²⁶ Bɛɛn gonu nu koo kowa gunõsu ka gbeeku yɛɛn dīanu. Goo kun yin gaa giramõ.

²⁷ Yinni Gusunõ u koo bɛɛ bwisinu wisi nge mɛ u Egibitigibu kua. U koo de i n gõnan bara bwese bweseka mõ ye ya ñ bekuramõ. ²⁸ U koo de wiiraru ka wõkoru ka fanfankura n bɛɛ wãasi. ²⁹ Sõõ sõõ gbãara, i ko n sīimõwa i n babi nge wõkobu. Gãanu sari ni nu koo wẽra ye i ko i ko kpuro sõõ. Mɛya gaba ko n bɛɛ taki dimõ ba n bɛɛ gbenimõ. Goo kun ko n maa wãa wi u koo ka bɛɛ yina.

³⁰ Bɛɛn goo ù n kurõ wa, goowa u koo nùn sua. Goo ù n diru bana, goowa u koo du te sõõ. Goo ù n maa resem gbaaru kua, goowa u koo ten dãa binu di. ³¹ Ba koo bɛɛn naa kinenu go bɛɛn wuswaaõ, adama i ñ nin yaa temmõ. Ba koo bɛɛn ketɛkunu mwa ka dam, i ñ maa kpẽ i nu wõrama. Bɛɛn yiberɛba ba koo bɛɛn sabe piiminu gura, i ñ maa wasi wi u koo ka bɛɛ yina. ³² Ba koo bɛɛn bii tøn durõbu ka tøn kurõbu mweeri bu ko tøn tukobun yobu bɛɛn nõni biru i n mɛera, kpa i wasira ka swaan mɛeribu saa kpuro, adama i ñ kpẽ i gãanu ko. ³³ Bwese tuku ni i ñ yẽ nu koo na nu bɛɛn tem dīanu kpuro ka bɛɛn wahala ye i kuan are di. Ba ko n bɛɛ dam dõremõwa kpa ba n bɛɛ taki dimõ baadomma. ³⁴ Mɛya i ko i ko wiirõbu kãsi ni bɛɛn nõni yi koo wan sõõ.

³⁵ Yinni Gusunõ u koo de i bosu wa si i ñ bekuramõ. Su

ko n wāawa beɛn dūunɔ ka beɛn taanɔ kpa su yēbi beɛn wasi kpuro sɔɔ saa beɛn wirun di sere ka beɛn naasɔ.

³⁶ Meya u koo de bu beɛ mweeri ka beɛn sunɔ wi i ko i ko beɛn wirugii bu ka da tem tukumɔ bwese te beɛ ka besen baababa i ñ yē mi, kpa i būnu sã mi, ni ba kua ka dāa ka maa kpenu. ³⁷ Bwesenu kpuro nìn mi Yinni Gusunɔ u koo de i da, nu ko n biti sãawa ye ya beɛ deema min sō. Saa yera ba koo beɛ fune wuna kpa bu beɛ yaakoru ko.

³⁸ Dīa bwese bakara i ko i ka da gbeaɔ i duure, adama nin fiikowa i ko i wa i gē, domi twee yi koo na yi nu di. ³⁹ I ko i resem gbaanu ko i nu nɔɔri, adama i ñ nin binun tam nɔrumɔ, meya i ñ maa nin dāa marum wasi i sɔri domi kɔkɔna nu koo mu di. ⁴⁰ I ko i n olifin dāa mɔ beɛn tem beri berika kpuro sɔɔ. Adama i ñ yen gum wasi, domi ye kpuro ya koo della yu wɔrukuwa ya kun ye. ⁴¹ I ko i bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ma adama ba ñ mɔ beɛgibu domi ba koo bu yoru mweeriwa bu ka doona tem tukumɔ. ⁴² Beɛn dāa ka beɛn gbean marum kpurowa mu koo ko tween dīanu.

⁴³ Sɔɔ be ba wāa beɛn suunu sɔɔ ba ko n dam mɔ ba n dɔɔwa. Adama beɛ, i ko i biru wurawa. ⁴⁴ Bera ba ko n da beɛ bɔkure. I ñ wasi i bu bɔkura. Ba ko n sãawa wiru kpa i n sãa siru.

⁴⁵ Bōri yini kpurowa yi koo beɛ deema. Kpa yi n beɛ wāasi sere bu ka beɛ kam koosia. Domi i ñ Gusunɔ beɛn Yinnin gere swaa daki, i ñ win yiirebu wure, i ñ maa win woodaba mem nɔɔwe ye u beɛ wē. ⁴⁶ Meya ya ko n sãawa yīreru te Gusunɔ u koo ka beɛ ka beɛn bibun bweseru kirɔ ko.

⁴⁷ Gusunɔ besen Yinni u beɛ doma bakaru kua. Adama i ñ nùn sãwa ka gōru teu ka nuku dobu. ⁴⁸ Yen sōna u koo beɛ yibereba sure kpa i bu yoru diiya i n wāa gōru ka nim nɔru ka sãaru ka tereru sɔɔ. Ba koo beɛ yoo te diisiawa sere bu ka beɛ kam koosia. ⁴⁹ U koo beɛ bweseru garu surema tontonden di, tu beɛ wukiri nge gunɔ bakeru.

I ñ ko i bwese ten barum nõ. ⁵⁰ Bwese te, ta ko n nuki sosuwa. Ta ñ ko n bukurobun beere yẽ. Ta ñ maa bibun wõnwõndu mð. ⁵¹ Ta koo been yaa sabenu ka been gbean dñanu mwæriwa sere tu ka bee kam koosia. Ta ñ bee dñanu ganu deriamme ñ kun me gum ñ kun me tam ñ kun me yaa saberu. ⁵² Ba koo bee tarusiwa baama mi i wãa kpuro sere been gbãra damgii ni i naane sãa nu ka wõruku. Ba koo bee tarusiwa tem me kpuro sõõ me Yinni Gusunõ u bee wẽ. ⁵³ Sanam me been yibere be, ba bee tarusi, gõõra koo ko sere i been bibu tem be Yinni Gusunõ u bee wẽ. ⁵⁴ Been suunu sõõ, durõ wi ba mam mæera u wõnwõndu mð too, u koo win wõnõbu ka win maabu ka win tiin kurõ ka win bii be ba tie tusi. ⁵⁵ Domi nõni swãa ten saa sõõ, u ñ ko n kī u ka ben goo win bii be u gon yaa bõnu ko. Domi win bii bera ba ko n sãa win dĩa ni nu tie. ⁵⁶ Kurõ wi ba raa maa mæera u du u sam mð sere u ku ra yari tãwõ u bõsu, u koo maa ko nge me. ⁵⁷ U koo mam bii wẽe te u mara ka ten yãa ni nu wõruma sua u bere u n temmõ asiri sõõ. Domi u ñ dñanu ganu wasi u di saa ye yibereba ba bee tarusi mi.

⁵⁸ Ì kun Yinni Gusunõn wooda mem nõwwe ye ya yorua tire teni sõõ, ma i ñ win yĩsi baka te nasie, ⁵⁹ u koo de bara bakanu nu bee ka been bibu wõri. Kpa nu n wãa sere ka been bibun bweserõ nu ka te. ⁶⁰ U koo ka Egibitin bara ni kpuro na u bee sure nìn berum i mð mi. ⁶¹ Baranu kpurowa u koo bee sure, ka mam ni nu ñ yorua woodan tireru sõõ. Ni kpurowa nu koo bee wõri sere nu ka bee kam koosia. ⁶² Been fiiko tånawa ya koo tiara bee sõõ, bee be i dabi mi nge wõllun kperi. Domi i ñ Gusunõ been Yinnin gere mem nõwwe. ⁶³ Nge me Yinni Gusunõ u raa bee durom kua, u bee dabiasia ka kīru, nge meya u koo maa bee yara ka win kīru tem me u bee wẽn di kpa i kam ko. ⁶⁴ Nge meya u koo de i yarina i n wãa handunian bwesenu kpuro sõõ. Miya i ko i bũnu sã ni bee ka besen baababa i ñ daa yẽ ni ba ka dĩa

ka kpenu kua. ⁶⁵ Bwese ni sɔɔ, i ñ bɔri yendu wasi. Meya i ñ sinamɔ yam tem. Yinni Gusunɔ u koo de i burisina kpa i n nuki sankire i n sumɔ. ⁶⁶ Bɛen hunde ya ko n sãawa nge ye ba ka wɛɛ sɔri kpa i n berum soore wɔ̃kuru ka sɔɔ sɔɔ, kpa i n sika mɔ bɛen wãarun sɔ̃. ⁶⁷ Berum men saabu ye i ko wan sɔ̃, i ko i n kĩ bururu tu na fuuku yokan saa sɔɔ. Kpa bururun saa, i n kĩ yoka yu na fuuku. ⁶⁸ Yinni Gusunɔ u koo de bu ka bɛɛ wura Egibitiɔ ka goo nimkusu. U koo ka bɛɛ wura tem mɛ sɔɔ mɛ na raa nɛɛ, i ñ wasi. Ì n tura mi, i ko i bɛen tii yibereba dɔre i ko yobu. Adama goo kun bɛɛ dwemɔ.

Mɔ̃WISIN Sɔ̃ɔSI DĀAKIRU

⁶⁹ Gusunɔ u Mɔ̃wisi wooda wɛ̃ u ka Isireliba arukawani bɔke Mɔ̃abuban temɔ ye u raa ka bu bɔkua Horebuɔ baasi.

Ye Yinni Gusunɔ

u Isireliba kua

29

¹⁻² Mɔ̃wisi u Isireliba kpuro menna u bu sɔ̃ɔwa u nɛɛ, bɛen tii i wa sɔm maamaakigii ni Yinni Gusunɔ u kua, ka nɔni swãa ni u Egibitin sunɔ ka win sɔm kowobu kpuro kpɛɛ ben tem mɛ kpuro sɔɔ. ³ Adama sere ka tɛ̃ u ñ dere i tubu ye bɛen nɔni wa ka ye bɛen swasu nua. ⁴ U bɛɛ kpara gɔ̃aburɔ wɔ̃ɔ weeru ma bɛen yãa ni i doke nu ñ gɛ̃ekire, bɛen baranu kun maa diire nu sere kpe. ⁵ U ñ dere i pɛ̃ɛ di. I ñ maa tam nɔrure. Win tiiwa u bɛɛ nɔ̃ɔri i ka tubu ma wiya u sãa Gusunɔ bɛen Yinni. ⁶ Sanam mɛ sa tunuma mini, Sihoni, Hesibonin sunɔ ka Ogu, Basanin sunɔ ba yarima ba sun tabu wɔri ma sa ka bu tabu kua sa kamia. ⁷ Sa ben tem mwa sa Rubenin bwese kera ka Gadin bwese kera ka Manasen bwese keran sukum wɛ̃. ⁸ Yen sɔ̃, i de i wooda yen gari mem nɔ̃ɔwa kpa ye i mɔ̃ kpuro yu bɛɛ wɛ̃ra.

I arukawani ye nenuo n wã

⁹⁻¹⁰ Mõwisi u maa nɛɛ, wee giso i na Gusunõ besen Yinnin wuswaaõ ka beɛn bwese kerin wirugibu ka yin guro gurobu ka yin tabu sinambu, beɛ Isireliba kpuro gesi ka beɛn kurõbu ka bibu ka sere tãn tukobu be ba wãa beɛn suunu sãõ ka beɛn sãm kowobu be ba ra beɛ dãa kasue ka be ba nim takirimõ. ¹¹ Beɛ kpurowa i menna i ka Yinni Gusunõ arukawani bõke. Tẽ, u beɛ kanamõ i ye wuro ka bõri, ¹² kpa i n sãa win tãmbu kpa wi, u n maa sãa beɛn Yinni nge mɛ u beɛn sikadoba Aburahamu ka Isaki ka Yakõbu nãõ mwɛeru kua ma u beɛn tii sõõwa mɛ. ¹³ N ñ mõ beɛ tãna u ka arukawani ye bõkua ka bõri, ¹⁴ ka be ba mɛnɛ win wuswaaõ mini kpurowa ka mam be ba kun wãa minin tii kpuro.

¹⁵ Beɛn tii i yẽ nge mɛ sa raa ka wãa Egibitiõ ka nge mɛ sa sina bwese tukunun suunu sãõ nìn tem sa sasira. ¹⁶ I ben bũu kamgii ni wa ni ba kua ka dãa ka kpenu ka sii geesu ka sere maa wura. ¹⁷ Yen sõ, beɛn suunu sãõ, goo ñ kun mɛ yenu gagu ñ kun mɛ bwese kera gaa yu ku raa Gusunõ besen Yinni biru kisi kpa yu da yu bwese tuku nin bũnu sã. Beɛn suunu sãõ, goo u ku raa gõsira u ko nge dãa ye ya dẽɛ mõ. ¹⁸ Wi u arukawani yen gari nua ye ba bõkua ka bõri mi, u ku tii sua win gõruõ u nɛɛ, u koo bõri yendu wa baa ù n win tiin kĩru mõ, kpa u de goo u wõri bũu sãaru sãõ. ¹⁹ Yinni Gusunõ kun nùn suuru kuammɛ. Win mõru ka win nisinu koo wõriwa yẽro sãõ. Bõri yi ba yorua tire te sãõ, yi koo nùn diwa kpa Yinni Gusunõ u de bu win yĩsiru duari handunia sãõ. ²⁰ U koo yẽro wunawa Isireliban bwese kerin suunu sãõn di nge mɛ bõri yi, yi gerumõ woodan tire te sãõ.

Yinni Gusunõn bõri

yi koo bu di

²¹ Sɔ̃ɔ teeru bii be ba koo ra marura ka sɔ̃ɔ be ba koo ra na saa tontonden di, ba koo wa asɔ̃ɔ ye ya bɛɛn wuu kua ka nge mɛ Yinni Gusunɔ u bɛɛn tem mɛ kam koosia ²² ka sɔ̃ɔ bisu ka bɔ̃ru sere ba ñ kpɛ̃ bu gãanu duure, gãanu kun mam kpɛ̃ nu kpi mɛ sɔ̃ɔ baa yakasu su ñ seemɔ mi. Ba mu kpeerasiawa nge Sodomu ka Gomɔra ka Adima ka Seboimu, wuu si Yinni Gusunɔ u kpeerasia ka win mɔ̃ru baka. ²³ Saa yera bwese ni, nu koo bikia nu nɛɛ, mban sɔ̃na Yinni Gusunɔ u tem mɛ kua mɛsum. Mban sɔ̃na u mu kpeerasia ka win mɔ̃ru baka. ²⁴ Kpa bu bu wisi bu nɛɛ, mɛn tɔmbu ba arukawani ye kusiawa ye wi, Gusunɔ ben sikadoban Yinni u ka bu bɔkua sanam mɛ u bu yarama Egibitin di. ²⁵ Ma ba bũnu sãaru wɔ̃ri ni ba ñ daa yɛ̃ ni Yinni Gusunɔ u bu yinari. ²⁶ Yen sɔ̃na u mɔ̃ru kua u bu bɔ̃ri yi yi wãa tire te sɔ̃ɔ sure. ²⁷ Ma u win tɔmbu gira u yara tem min di ka win dam bakam ba da ba wãa tem tukumɔ mi ba bu waamɔ gisɔ.

²⁸ Ye ya berua, Yinni Gusunɔ turowa u ye yɛ̃. Adama besegia ye u sun sɔ̃ɔsi bɛɛɛ ka besen bibun bweseru kpa su win wooda ye mem nɔ̃wa.

Isireliba ba koo wura

Yinni Gusunɔn mi

30

¹ Sanam mɛ bɔ̃ri ka domarun gari yi na bɛɛ sɔ̃ɔwa kpuro yi bɛɛ deema, ma Yinni Gusunɔ u bɛɛ gira i da i wãa tem tukumɔ, ² ma i gɔ̃ru gɔ̃sia i wurama win mi, ma i win gere mem nɔ̃wa ka gɔ̃ru tia bɛɛ ka bɛɛn bibu nge mɛ na bɛɛ yiiremɔ gisɔ, ³ saa ye sɔ̃ra wi, Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ wɔn wɔ̃ndu kua kpa u ka bɛɛ wurama min di u raa bɛɛ yarinasia i yoru dimɔ. ⁴ Û n daa dera ba ka bɛɛ yoru da n toma, u koo da u bɛɛ kasuma ⁵ u ka bɛɛ wurama tem mɛ bɛɛn baababa ba raa mɔ sɔ̃ɔ kpa i n mu mɔ. U koo bɛɛ

gea kua n kere beɛn baababa kpa i bu dabiru kera. ⁶ Yinni Gusunɔ u koo beɛn gɔ̃rusu ka beɛn bibugisu deerasia kpa i nùn kīa ka gɔ̃ru tia ka beɛn bwěra kpuro kpa i wa i n wāa. ⁷ Saa ye, kpa u bɔ̃ri yi yi wāa tire te sɔ̃ɔ beɛn yibereba sure be ba beɛ tusa ba nɔ̃ni sɔ̃ɔwa mi. ⁸ Beɛ maa, i ko i gɔ̃siramama i wi, Yinni Gusunɔ mem nɔ̃wa, kpa i win woodaba swīi ye na beɛ wěemɔ mini gisɔ. ⁹ Yinni Gusunɔ u koo beɛ dukia yibie kpa u beɛ kuurasia ye i mɔ̃ kpuro sɔ̃ɔ. U koo beɛn bibu ka beɛn yaa sabenu ka beɛn gbean dīanu dabiasia. Domi u koo maa beɛn doo nɔ̃ru kīa nge me u raa yellu beɛn sikadobagiru kīa. ¹⁰ Yeni kpuro ya koo kooro ì n wurama win mi ka gɔ̃ru teu ka beɛn bwěra kpuro ma i win gere mem nɔ̃wa ma i win woodaba swīi dee dee ye ba yorua win tire te sɔ̃ɔ.

Gusunɔn gari yi wāa turuku

¹¹ Wooda ye na beɛ wěemɔ mini gisɔ, ya ñ sē yu ka beɛ yeeri. Ya ñ maa sē i ka ye mem nɔ̃wa. ¹² Ya ñ wāa wɔ̃llɔ bu sere nɛɛ, wara u koo da wɔ̃llɔ u ka sun ye naawa u sun nɔ̃sia su sere ye mem nɔ̃wa. ¹³ Ya ñ maa wāa daarun guru giɔ bu sere nɛɛ, wara u koo nim wɔ̃ku tɔ̃bura u da u ka sun ye naawa u sun nɔ̃sia su sere ye mem nɔ̃wa. ¹⁴ Ka gem wooda ye, ya wāawa beɛn bɔ̃kuɔ ka beɛn nɔ̃sɔ ka beɛn gɔ̃rusɔ. I ko i kpī i ye mem nɔ̃wa.

I de i wāaru gɔ̃si

¹⁵ Beɛ Isireliba, wee na wāaru ka gea ka maa gɔ̃ɔ ka kɔ̃sa yiimɔ beɛn wuswaaɔ i ka gɔ̃si. ¹⁶ Yen sɔ̃na na beɛ yiiremɔ gisɔ, i Gusunɔ beɛn Yinni kīɔ kpa i sī win swɛɛ sɔ̃ɔ. Kpa i win woodaba mem nɔ̃wa ka win gere ka win yiirebu kpa i kpī i n wāa i n dabiama. Saa ye sɔ̃ɔ, u koo beɛ domaru kua tem me i ko i mwa sɔ̃ɔ i n mɔ. ¹⁷ Adama beɛn gɔ̃ru gà n sīra ma i ñ nùn mem nɔ̃we, ma i da i būnu sāamɔ, ¹⁸ na

bɛɛ sɔ̃ɔmɔ ma i ko i gbiwa tem mɛ sɔ̃ mɛ i ko i mwa i n mɔ mi, ì n Yuudenin daaru tɔbura.

¹⁹ Wɔ̃llu ka tema mu sãa nen seeda gisɔ ma na bɛɛ wãaru ka gɔɔ, ka maa domaru ka bɔ̃ri yiyamme. Ñ n men na, i wãaru gɔsio kpa i wa i n wãa bɛɛ ka bɛɛn bibun bweserɔ. ²⁰ Kpa i Gusunɔ besen Yinni kãa i n ka nùn manine kpa i n nùn mem nɔwamme. Domi yera ya koo de i n wãa kpa yu bɛɛn wãaru denyasia i ka wa i n wãa tem mɛ sɔ̃, mɛ u besen sikadoba Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbu nɔɔ mwɛɛru kua.

MɔWISIN Nɔɔ KANABU KA WIN Gɔɔ

Yinni Gusunɔ u Yosue kua

Mɔwisin kɔsire

31

¹ Mɔwisi u kparam Isireliba gari yini sɔ̃ɔwa u nɛɛ, ² wee gisɔ na wɔ̃ɔ wunaa teeru mɔ, na ñ maa kpɛ̃ n bɛɛ kpara. Yeniba kpuron biru, Yinni Gusunɔ u man sɔ̃ɔwa u nɛɛ, na ñ Yuudenì tɔburɔ. ³ Adama win tiiwa u koo bɛɛ swaa gbiiya kpa u bwese ni nu wãa mi go kpa i nin tem mwa. Yosuewa u koo ko bɛɛn kparo nge mɛ wi, Yinni Gusunɔn tii u gerua. ⁴ U koo bwese ni kam koosia nge mɛ u Amɔreban sinam beni, Sihoni ka Ogun tem kam koosia. ⁵ U koo bɛɛ bu nɔmu beria kpa i bu kua nge mɛ na bɛɛ sɔ̃ɔwa. ⁶ Yen sɔ̃, i tii dam kɛ̃ɛyɔ kpa i n wɔ̃rugɔru mɔ. I ku nanda, i ku maa diiri ben wuswaaɔ. Domi Gusunɔ besen Yinnin tiiwa u koo bɛɛ swaa gbiiya. U ñ bɛɛ derimɔ, u ñ maa bɛɛ biru kisimɔ.

⁷ Yera Mɔwisi u Yosue soka u na Isireliba kpuron wuswaaɔ ma u nùn sɔ̃ɔwa u nɛɛ, a tii dam kɛ̃ɛyɔ kpa a n wɔ̃rugɔru mɔ. Domi wuna kaa ka tɔn be da tem mɛ sɔ̃, mɛ Yinni Gusunɔ u ben baababa nɔɔ mwɛɛru kua ka bɔ̃ri. Wuna kaa bu mu bɔnu kua. ⁸ Win tiiwa u koo nun swaa gbiiya kpa u n ka nun wãa. U ñ nun biru kisimɔ, u ñ

maa nun derimō. Yen sō, a ku nanda, a ku maa de wunen tororu tu kara.

Woodan garibu wōō nōōba yiru

ka wōō nōōba yiru

⁹ Mōwisi u wooda ye yorua ma u ye yāku kowobu Lefiban bweseru be ba ra Yinni Gusunōn woodan kpakororu sōbe ka Isireliban guro gurobu wē. ¹⁰ U bu sōōwa u nēε, wōō nōōba yiru baayere yè sōō ba ra be ba dibu nenī kare, Kunun tōō bakarun saa, ¹¹ sanam mε Isireliba kpuro ba menna Yinni Gusunōn wuswaāō batuma ye u gōsa sōō, saa yera kaa n da wooda ye kpuro gari bu nō. ¹² Be kpurowa kaa menna, tōn durōbu ka tōn kurōbu ka bibu ka tōn tukobu be ba wāa ka bεε, bu ka woodan gari yi nō, kpa bu wa bu Gusunō besen Yinni nasia kpa bu wooda ye kpuro mēm nōōwa. ¹³ Nge meya bεen bii be ba ñ wooda yen gari yē ba koo ka ye nō, kpa bu Gusunō besen Yinni nasia saa kpuro ye ko i n wāa tem mε sōō, mε i ko i mwa ì n Yuudēni tōbura.

Gari dāaki yi Gusunō

u ka Mōwisi kua

¹⁴ Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa u nēε, wee tōō te kaa gbi ta turuku kooma. Yen sō, a Yosue sokuma kpa i na i yōra nen kuu bekurugii ten mi, mi na ra ka bεε yinne, kpa n Yosue sō ye u koo ko.

Ma Mōwisi ka Yosue ba da ba yōra kuu ten mi. ¹⁵ Miya Yinni Gusunō u bu kure guru wii wuroru sōō. Ma guru wii wuro te, ta da ta yōra kuu ten kōnnōwō. ¹⁶ Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa u nēε, wee kaa wura a wunen sikadoba deema. Wunen biru, Isireliba ba koo man deri kpa bu nen arukawani kusia ye na ka bu bōkua kpa bu da bu būnu gasiri bu sā tem mi ba duō mi sōō. ¹⁷ Yen tōō te, kon ka bu mōru ko kpa n bu biru kisi n bu deri. Ba koo kam kowa. Wahala ka nōni swāa dabinu koo bu deema. Saa ye sōōra

ba koo tii sɔ̃ bu nɛɛ, nɛ, Gusunɔ̃ ben Yinni na ñ wã ben suunu sɔ̃, yen sɔ̃nã wahala yeni ya bu deemamɔ̃. ¹⁸ Ka gem nɛ, Yinni Gusunɔ̃ kon bu biru kisi n bu deri. Domi ba kɔ̃sa kua ba bũnu sãwa. ¹⁹ Tɛ̃, a womu geni yoruo ga n sãa seeda nɛ ka Isireliban suunu sɔ̃. A bu womu ge sɔ̃ɔsio kpa ga n wã ben nɔ̃wɔ̃. ²⁰ Domi kon de bu du tem mɛ na gerua ka bɔ̃ri na nɛɛ, kon ben baababa wɛ̃ sɔ̃, mi tim ka bom mu kokumɔ̃. Ba koo di bu debu bu bɔ̃ria. Adama ba koo man torari bu nen arukawani kusia bu ben gɔ̃ru gɔ̃sie bũnu ganun mi bu nu sã. ²¹ Saa ye sɔ̃, wahala ka nɔ̃ni swãaru garu tà n maa seewa ben suunu sɔ̃, ben bibun bweseru ta koo womu ge yaaya kpa ga n sãa seeda. Na ben gɔ̃run gari yɛ̃ saa tɛ̃n di n sere mam bu duusia tem mɛ sɔ̃ mɛ na bu nɔ̃ mwɛ̃eru kua ka bɔ̃ri.

²² Tɔ̃ te sɔ̃ra Mɔ̃wisi u womu ge yorua ma u gu Isireliba sɔ̃si.

²³ Yinni Gusunɔ̃ u Yosue, Nunin bii wooda yeni wɛ̃ u nɛɛ, a de a tii dam kɛ̃ kpa a n wɔ̃rugɔ̃ru mɔ̃. Domi wuna kaa Isireliba duusia tem mɛ sɔ̃, mɛ na bu nɔ̃ mwɛ̃eru kua ka bɔ̃ri. Meya nen tii ko na n wã ka wunɛ.

²⁴ Sanam mɛ Mɔ̃wisi u wooda ye yorua tireru sɔ̃ u kpa, ²⁵ yera u Lefiba be ba ra Yinni Gusunɔ̃n woodan kpakororu sɔ̃be sɔ̃wa u nɛɛ, ²⁶ i woodan tire teni suo kpa i tu yi kpakoro ten bɔ̃kuɔ̃ kpa ta n sãa seeda bɛɛn sɔ̃. ²⁷ Na bɛɛn swaa taabu yɛ̃. Domi i ra Yinni Gusunɔ̃ seesi nen wuswaaɔ̃. Kaa ra sere gere nen gɔ̃ɔn biru? ²⁸ I bɛɛn bwese kerin guro gurobu ka bɛɛn tabu sinambu mennama bu na nen mi. Kon gari yini gere bu yi nɔ̃. Kpa wɔ̃llu ka tem mu n sãa nen seeda bɛɛn wuswaaɔ̃. ²⁹ Na yɛ̃ ma nen gɔ̃ɔn biru i ko wɔ̃ri durum sɔ̃. Kpa i swaa ye deri ye na bɛɛ sɔ̃si. Yen sɔ̃, wahala koo bɛɛ deema. Domi i ko kɔ̃sa ko i Yinni Gusunɔ̃n mɔ̃ru seeya ka bwãaroku ni i seka.

Mɔ̃wisin womu

³⁰ Ma Məwisi u womu genin gari kpuro gerua, ma Isireliba kpuro ba yi nua. Ge wee.

32

¹ Wəllu, a swaa dakio a nen gari nə.

Tem, a swaa tem kpīiyə a nen nəə nə.

² Nen yēru ta kokumə nge guru nim

ma nen gari nemə nge kakoru

ma yi dāakumə nge dirum yaka bekusu səə.

³ Kon Yinni Gusunən yīsiru kpara.

Bεε Isireliba, i Gusunə besen Yinnin yīsirun kpāaru kparo.

⁴ Yinni Gusunə u sāawa nge kperu.

U ra kowa dee dee.

Win siribu bu ra n dεεrewa.

U sāawa naanegii, murafitiru sari win mi.

U sāawa gemgii.

⁵ Adama bεε, i sāawa tən kōsobu be ba n̄ dee dee swīi.

I n̄n̄ torari.

Ya kua bεen sekuru.

I n̄ maa sāa win bibu.

⁶ Gari bakasu bεε,

nge mɛya ba ra Yinni Gusunə kue?

U n̄ sāa bεen baaba ka bεen taka kowo?

N̄ n̄ wi, u bεε tāsisia u kua win tambu?

⁷ I yellu yaayo.

I bwisikuo ye n̄ koora yellu.

I bεen baababa ka bukurobu bikio, ba koo bεε s̄.

⁸ Sanam mε u tambu tem b̄nu kua,

ka saa ye u bweseru baatere ten tem nəə bura yeru kua,

u nin baatere goo w̄ə w̄ollun di wi u ko n̄ tu kpare.

⁹ Adama u tii Isireliba yīiya,

be ba sāa Yakəbun bweseru.

¹⁰ Yinni Gusunə u bu deema gbaburə mi gbeeku b̄nu nu

gberi.

Ma u bu sua u nəəri u keu s̄õsi.

U ben laakari mḥ nge win tiin nḥni.

¹¹ U bu kḥsu nge kasa
ye ya yḏḥwa yen sokuru wḥllḥ
ya ka yen binu yḏḥsiamḥ.

Ma ya kasa derie yu ka nu gaba.

¹² Yinni Gusunḥ turowa u bu kpara.

Bḥu goo kun nḥn somi.

¹³ U dera ba da ba sina gunguru wḥllḥ.

Ma u bu gberun dḥanu dḥisia.

U dera ba kperun tim di.

U dera ben dḥa gbaanu gea kua kpenu wḥllḥ bu ka gum
wa.

¹⁴ Ba keteba ka yḥanun bom nḥrumḥ.

Ba yḥa kpemminu ka yḥa kinenu ka boo kinenun yaa
gungia temmḥ.

Som gem dḥana ba ra n dimḥ.

Meya ba ra maa resem tam gem nḥ.

¹⁵ Ye ba deba ba kpa ma ba Gusunḥ seesi.

Ye ba bḥria ba kpa, yera ba wi, Gusunḥ ben taka kowo deri.

Ma ba nḥn gema wi, wi u sḥa ben faaba kowo.

¹⁶ Ba win nisinu seeya ba da ba bḥnu sḥamḥ.

Ba win mḥru seeya ba da ba bḥnu yiire

¹⁷ ma ba nu yḥkuru koosimḥ ni,

ni nu nḥ sḥa gem.

Ba nḥ daa nu yḥ,

ben baababa ba nḥ nu sḥare.

¹⁸ Ba Gusunḥ duari wi u sḥa nge ben kpee baa mi ba ra
kuke,

wi, wi u bu wḥaru wḥ.

¹⁹ Sanam mḥ Gusunḥ u wa mḥ,

yera win mḥru seewa ma u bu gema

be, be ba sḥa win bibu.

²⁰ U nḥ, u nḥ maa bu somimḥ kpa u wa ye ya koo bu deema.

Domi ba sḥawa mem nḥ sarirugibu ka naane sariba.

21 Ba win m̄oru ka win nisinu seeya
 ben b̄ū ni ba sokum̄o Gusun̄on s̄ō,
 ni nu ñ s̄ā ḡāanu.
 Yen s̄ōna u n̄ē,
 wi, u koo maa bwese wiirarugiru sokusia
 u ka ben m̄oru seeya,
 kpa u ben nisinu seeya ka bwese te,
 te ba ñ garisi ḡāanu.

22 Win m̄oru koo se nge d̄ō yara
 kpa yi ḡāanu kpuro d̄ō meni tem s̄ō,
 kpa yu maa da sere tem s̄ō s̄ōw̄o.
 Kpa yu guunun kp̄ek̄p̄ek̄unu d̄ō meni.

23 U koo bu n̄oni sw̄āaru sure.
 Kpa u bu t̄wee.

24 Ba koo gbi ḡōru ka bararun s̄ō.
 Bara bakanu koo bu go.
 U n̄ē, u koo bu gbeeku ȳē sure yi bu mw̄eri.
 Kpa u maa de w̄ē d̄ēgii yi bu dw̄ē.

25 Tabu koo bu go sw̄ē s̄ō kpa be ba w̄ā ȳenus̄o bu b̄erum
 soora.

Aluwaasiba ka w̄andiaba ba koo gbisuku,
 baa ka bii w̄ēn̄o ka t̄k̄n̄o ba ñ derim̄o.

26 U koo bu kam koosiawa mam mam sere goo kun maa
 bu yaayam̄o.

27 Adama u ñ wuram̄o yib̄ereba bu n̄un ȳē
 ȳen s̄ō ba win t̄ambu kamia,
 kpa bu n̄ē, n ñ wi, Yinni Gusun̄o u ye kua.

28 Isireliba ba s̄āawa bwese te ta ñ bwisi m̄o,
 ta ñ maa laakari m̄o.

29 B̄a n daa bwisi m̄on na,
 ba koo raa gia ye ya koo bu deema.

30 Kpa bu tii bikia bu n̄ē,
 t̄an turo u koo kp̄i u t̄ambu n̄ar̄bu (1.000) yarinasia?

Ñ kun me tambu yiru bu tambu nərɔbun suba wəkuru
(10.000) yarinasia?

Geema Gusunɔ beɛn Yinni damgii u sun deriwa,
u sun yiberɛba nɔmu beriawa.

³¹ Adama yiberɛ ben tii ba yɛ

ma ben bũu wi u bu kɔ̃su

u ñ wi, Gusunɔ Isireliban Yinni dam tura.

³² Ben yiberɛ be, ba sankirewa nge Sodomu ka
Goməragibu.

Ba sãawa nge tam me mu sosu, ma mu dɛɛ mɔ.

³³ Ba sosuwa nge waan dɛɛ.

Ba sãawa nge waa gəsɔrun dɛɛ.

³⁴ Yinni Gusunɔ u yɛ ye yiberɛ be, ba kua.

U maa yɛ ye u koo bu kəsie.

³⁵ Wiya u koo bu mɔru kəsie u bu sɛɛyasia.

Tõru gara sisi tɛ sɔɔ ba koo wɔruma.

Tõɔ te, nɔni swãarugira, ta ñ maa tɛɛmɔ.

³⁶ Yinni Gusunɔ ù n deema

win tambu ba ñ dam mɔ,

ba ñ maa tãsi yeru garu mɔ,

u koo bu siria,

kpa u be, win sɔm kowobun wɔnwɔndu wa.

³⁷ Saa ye sɔɔ, u koo bikia u nɛɛ,

mana beɛn bũu damgii ni, nu wãa,

nìn mi i kuku yeru kasu,

³⁸ ni i ra yaa gumgia goowe,

kpa i nu tam wɛ nu nɔ.

I nu sokuo nu na nu beɛ somi tɛ.

I de nu duki na nu beɛ faaba ko.

³⁹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, nena na wãa.

Goo maa sari wi u sãa Gusunɔ.

Nena na ra go,

nena na ra maa seeye.

Nena na ra mɛɛra ko

kpa n wure n bekia.

Goo sari wi u koo kpĩ u tǎnu wǎra nen nǎmun di.

⁴⁰ Sere ka nen wǎaru, na nǎmu sua wǎllǎ na bǎrua na nǎe,

⁴¹ kon nen takobi nǎǎ dǎeri,

kpa n tǎmbu siri.

Kon nen yiberǎba mǎru kǎsie

kpa n bu sǎyasia

be, be ba man tusa.

⁴² Nen sǎenu koo yem debu

kpa nen takobi yu be ba man seesimǎ go.

Na ñ goo derimǎ

wi u ka man tabu mǎ.

Be, be ba mǎera kua ka be ba yoru mwǎera

ba koo gbiwa.

⁴³ Bǎe bwese tukunu, i Yinni Gusunǎn tǎmbu tǎmǎ,

domi u koo bu mǎru bara,

kpa u bu ben toranu suuru kua

u ben tem dǎerasia.

⁴⁴ Ma Mǎwisi ka Yosue, Nunin bii ba na Isireliban
wuswǎǎ ba bu womu gen gari kpuro saaria.

Mǎwisin kirǎ dǎaka

⁴⁵ Sanam mǎ Mǎwisi u Isireliba Yinni Gusunǎn sǎǎsi te

sǎǎwa u kpa, yera u nǎe, ⁴⁶ wooda ye na bǎe wǎǎmǎ mini

gisǎ, i ye mǎm nǎǎwǎ. I de i ye bǎen bibu sǎǎsi kpa bu wa bu

ye mǎm nǎǎwa kpuro. ⁴⁷ I n yǎ ma wooda ye, ya ñ faagin

gari. Domi yeya ya koo bǎe wǎaru wǎ kpa yu de tu dakaa

da tem mǎ sǎǎ, mǎ i ko i mwa Yuudenin guru giǎ.

Mǎwisi

u win gǎǎn labaari nua

⁴⁸ Yen tǎǎ tera Yinni Gusunǎ u Mǎwisi sǎǎwa u nǎe,

⁴⁹ a doo guu ni ba mǎ Abarimuǎ, Mǎabun temǎ Yerikon

deederu, kpa a yǎ Nebon guuru. Saa min diya kaa

Kananin tem wa mǎ kon Isireliba wǎ. ⁵⁰ Guu ten wǎllǎwa

kaa gbi nge mǎ wunen mǎǎ Aroni u gu Horiǎ, kpa a da

a wunen sikadoba deema. ⁵¹ Domi bǎe kpuro i ñ man

naane kue Isireliba kpuron wuswaaɔ sanam me i wãa Meriban bwiaɔ, Kadesiɔ, Sinin gbaburɔ. A ñ man bæere wẽ Isireliban wuswaaɔ dɔma te. ⁵²Yen sõna kon de a tem me wa tontonden di me na neɛ, kon Isireliba wẽ mi, adama a ñ duɔ me sɔɔ.

*M*ɔwisi u Isireliban

bwese keri domaru kua

33

¹ Mɔwisi Gusunɔn tɔnu u sere gbi, u Isireliba domaru kua, u neɛ,

² Yinni Gusunɔ u na Sinain guurun di nge dɔɔ wi u Seirin guuru wukiri, ma u win tɔmbu yam bururasia saa Paranin guurun di. Gusunɔn gɔradoba dabi dabira ta nùn yɔsirima. Ma u wooda neni win nɔm geuɔ nge dɔɔ.

³ Yinni Gusunɔ u Isireliba kɪ. U ra tɔmbu kpuro kɔsu be ba sã wigibu, ba ra yiire win nuurɔ bu ka win sõõsiru wa.

⁴ Ne, Mɔwisi, na bæe wooda wẽ ye ya sã bæe Yakɔbun bibun bweserun tubi ye ya kpuro kere.

⁵ Yinni Gusunɔ u kua sina boko Isireliɔ sanam me ben guro gurobu ka ben kparobu ba menna ka sere maa ben bwese keri.

⁶ Mɔwisi u den domaru torua u neɛ, Rubenin bwese kera yu dakaa da, yu ku raa gbi.

Gusunɔ u de yen tɔmbu bu dabia.

⁷ U maa gerua Yudan bwese keran sõ u neɛ, Yinni Gusunɔ, a swaa dakio a Yudan bwese keran sokuru nɔ. A de ba n nɔɔ tia sã ka Isirelin bwese keri yi yi tie. A ye somiɔ yen yiberɛba bà n ye wɔrim wee.

⁸ Lefin bwese keran sõ u nεε,
Yinni Gusunõ, wuna a wunen sɔm kowobu Lefiba urimu
ka tumimu nõmu beria.

A ben laakari mεera Masaõ,
ma a bu siri Meriban bwian gari sɔõ.

⁹ Ba nun naanε kua n kere ben mero ka ben tundo
ka ben wɔnɔbu ka sere ben bibu.

Ba wunen woodaba mɛm nɔwɔa.

Ma ba wunen arukawani ye yibia.

¹⁰ Ba wunen tɔmbu wunen wooda sõõsi bu ka nun mɛm
nɔwɔa.

Ba ra yãku dõõ mwaararuginu ko
kpa bu turare dõõ doke wunen yãku yerɔ.

¹¹ Yinni Gusunõ, a ben bwese kera somiõ bu ka dam ko.

A ben ye ba mɔ kpuro domaru kuo.

A ben yiberɛban dam buo.

A ku maa de bu se sere ka baadomma.

¹² Benyamεen bwese keran sõ u nεε,

Benyamεen bwese kera ya sãawa ye Yinni Gusunõ u kĩ.

Maa ya wãa bɔri yendu sɔõ win bɔkuɔ.

U bu kõsu baadomma.

U maa wãa ben suunu sɔõ.

¹³ Yosefun bwese keran sõ u nεε,

Yinni Gusunõ, a ben tem domaru kuo,

kpa mu guran nim wa,

ka maa nim mε mu koo yari tem sɔõn di.

¹⁴ A ben tem mε domaru kuo,

kpa dīanu nu se,

kpa suru baawure ba n da n gẽeru mɔ.

¹⁵ A de dīa geenu nu koora ben guunu kpuron wollo.

¹⁶ A de tem mε, mu dukia yibu.

Kpa wunε wi a gari gerua saa kiki bekusun din domaru tu
du Yosefun bwese kera sɔõ.

Domi yen tɔmbu ba kua begibun wirugibu.

¹⁷ Yosefun bwese kera ye, ya bεere mɔ.

Ya dam mɔ nge ketε kineru.

Yen dam mu sãawa nge gbeeku keten kabin dam.
 Dam meya ya ra ka bwese tukunu so,
 kpa yu nu gira.

Efaraimun tɔn dabira ta sãa nge kabi yin tia,
 ma Manasen tɔn dabira maa sãa nge kabi yin yiruse.

¹⁸ Sabuloni ka Isakarin bwese kerin sɔ̄ u nɛɛ,
 Gusunɔ̄, a Sabulonin bwese kera kuurasio
 yen tenkurun sɔ̄ te ya mɔ̄ nim goorɔ̄.
 Kpa a de Isakarin bwese kera ya n wãa bɔri yendu sɔ̄ yen
 kunɔ̄.

¹⁹ Ba koo tɔmbu soku ben guunɔ̄
 kpa bu yãkunu ko sannu
 nge mɛ wooda ya gerua.
 Ben dukia ya koo nawa nim wɔ̄kun tenkurun di
 ka sere maa yani sɛɛrin di.

²⁰ Gadin bwese keran sɔ̄ u nɛɛ,
 bu Gusunɔ̄ siaro
 wi u Gadin bwese kera batuma baka wɛ̄.
 Ya yen yiberɛba mara
 nge gbee sunɔ̄ ge ga gen yaa mara gu kasuku
 saa wirun di sere ka naasɔ̄.

²¹ Ya tii tem mɛ mu gea bo gɔsia.
 Ye wirugii u ra sue yera ya sua.
 Ya gbia Isireliba kpuron wuswaaɔ̄ tabu sɔ̄.
 Ya Yinni Gusunɔ̄n wooda ka win gere mem nɔ̄wa.

²² Danun bwese keran sɔ̄ u nɛɛ,
 Danun bwese kera ya sãawa nge gbee sunɔ̄ kpɛmbu
 ge ga yɔ̄ɔma Basanin di.

²³ Nefitalin bwese keran sɔ̄ u nɛɛ,
 Nefitalin bwese kera ya Yinni Gusunɔ̄n domaru yiba
 ma ya win durom wa.
 Yen tem mu ko n wãawa saa sɔ̄ duu yerun di
 n ka da sɔ̄ yɛsan nɔ̄m dwarɔ̄.

²⁴ Aɛɛn bwese keran sɔ̄ u nɛɛ,
 Aɛɛn bwese kera yu domaru wa

n kere bwese keru yi yi tie.
 Gusunõ u de yen maabu bu ye kīru sõõsi,
 kpa yen tem mu n olifin gum yiba too,
²⁵ kpa yen wusun gbāranun kōnnõsu su n sãa sisugisu ka
 sii gandugisu,
 kpa ya n dam mō yen wāarun tōru kpuro sōõ.
²⁶ Yera Mōwisi u kpaṃ gerua u nεε,
 bεε Isireliba, i n yē ma Yinni goo sari nge Gusunõ.
 Wee u wõllu sōni u ka sisi bεen mi ka win yiiko baka.
 Guru wira u dua u ka wee u bεε somi.
²⁷ Wiya u sãa bεen kuku yeru sere ka baadommaõ.
 Saa yee yellun diya win nōm damguu ga bεε kōsu.
 Ma u bεε yiberēba gira u nεε, i bu kam koosio.
²⁸ Yen sõna bεε Isireliba, Yakōbun bweseru, i sō bōri yendu
 sōõ.
 I sõwa mi dīa binnu ka resem ya ra koore too.
 Meya gura ya ra maa nε mi.
²⁹ Bεε Isireliba, i sãawa doo nōrugibu.
 I ñ ka bweseru garu weene.
 Domi i sãawa bwese te Yinni Gusunõ u faaba kua.
 U sãawa nge bεen tēruru
 te ta bεε kōsu.
 U sãawa nge bεen takobi
 ye ya bεε nasara wēemõ.
 Bεen yiberēba ba koo na bu bεε suuru kana
 kpa i ben tii suabu kpeerasia.

Mōwisin gōõ

34

¹ Yeniban biru, Mōwisi u seewa u da Mōabun guunu gia.
 Ma u yōwa guu te ba mō Neboõ sere Pisigan wii kpiirõ
 Yerikon deederu. Ma Yinni Gusunõ u nùn tem mε kpuro
 sõõsi saa Galadin di sere n ka da Danuõ, ² ka Nefitalin tem
 ka Efaraimugim ka Manasegim saa Yudan tem di n ka da

nim wǎkuo ge ga wǎa sǎo duu yeru gia, ³ka sǎo yĕsan nǎm dwaru gia Negebuo ka Yuudenin bera gia ka wǎwao ye ya wǎa Yeriko ye ba maa mǎ Kpakpa bĕen wuun bera gia n ka girari Soario. ⁴Ma Yinni Gusunǎ u nǔn sǎowa u nĕe, tem mĕ na Aburhamu ka Isaki ka Yakǎbu nǎo mwĕeru kua mĕya mi, mĕya na maa dera a wa mi. Tĕ, kon mu ben bibun bweseru wĕ. Adama wunĕ, na ñ derimǎ a taara mi.

⁵Yeniban biru, Mǎwisi Yinni Gusunǎn sǎm kowo u kpuna u gu Mǎabun tem mi nge mĕ wi, Yinni Gusunǎ u gerua. ⁶Ma Yinni Gusunǎ u nǔn sikua Mǎabun wǎwa mi, Beti Peorin deedeeru. Adama sere ka gisǎ goo kun win sikiru waare.

⁷Sanam mĕ Mǎwisi u gu, u mǎwa wǎo wunaa teeru. Adama win dam tie. Mĕya win nǎni kun maa dam dwiye. ⁸Ma Isireliba kpuro ba win gǎo wooru sina sǎo tena ba wuri mǎ, Mǎabun wǎwa mi.

⁹Mǎwisi u Yosue, Nunin bii nǎma sǎndi u ka ko win kǎsire. Yosue wi, u bwisi yiba. Ma Isireliba ba nǔn mem nǎowa ba Gusunǎn wooda ye u Mǎwisi wĕ swĭi dee dee.

¹⁰Isireliba sǎo, Gusunǎn sǎmǎ goo kun maa yĭsiru yarire nge Mǎwisi. Domi Yinni Gusunǎ u ra ka nǔn gari kowa nǎo ka nǎo. ¹¹Goo sari wi ba koo ka nǔn weesina win sǎm maamaakigia ye u kuan sǎ sanam mĕ Yinni Gusunǎ u nǔn gǎra Egibitin sunǎ ka win sina bwǎabu ka win tem tǎmbu kpuron mi. ¹²Gusunǎn sǎmǎ goo sari wi u koo kpĭ u maamaaki ye, ka gǎa nanumgii ni ko, ni Mǎwisi u kua Isireliba kpuron wuswaa.

Bibeli Gusunɔn Gari

The Holy Bible in the Baatonum language of Benin, also called the Bariba language

copyright © 2013 SIM

Language: Bariba (Baatonum)

Translation by: SIM International

Bariba, Bibeli Gusunɔn Gari

This translation, published by the UEED/SIM au Benin, was published in 1996.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 27 Sep 2019 from source files dated 26 Jun 2019

00601790-b883-5da1-83f2-d05a7fa289a8